

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Διεθνείς και Ευρωπαϊκές πολιτικές στην εκπαίδευση,
κατάρτιση και έρευνα»-“Master in International and
European Policies on Education, Training and Research”**

Διπλωματική εργασία

**Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική για τη προστασία της υγείας και ασφάλειας στην
εργασία

ΚΥΡΑΝΑ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ (Μ.Π 15016)

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Άγγελος Κότιος, Καθηγητής, Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών,
Επιχειρηματικών και Διεθνών σπουδών

Σπυρίδων Ρουκανάς, Επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών
σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς

Φωτεινή Ασδεράκη, Επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών
σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς

-

Η ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΚΥΡΑΝΑ βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες, οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή αυτής της διπλωματικής εργασίας, κ. Άγγελο Κότιο για τις πολύτιμες συμβουλές του, τη βοήθεια, την επιστημονική του καθοδήγηση και κυρίως την υπομονή και την αμέριστη συμπαράστασή του καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη θα ήθελα να δώσω, για την πολύτιμη βοήθειά του, στον κύριο Κωνσταντακόπουλο Ιωάννη από την Γενική Διεύθυνση Εργασίας και Ένταξης στην Απασχόλησης

Επίσης εκφράζω τη βαθειά μου ευγνωμοσύνη στους γονείς μου, Γεώργιο και Διολέττα-Ιωάννα για την αγάπη και τη στήριξη που μου προσέφεραν το διάστημα της συγγραφής της συγκεκριμένης εργασίας.

Φυσικά δεν θα παραλείψω να ευχαριστώ το σύζυγό μου Αντώνη και τα αγόρια μου Γιώργο, Νικόλα και Άγγελο για την ηθική συμπαράσταση και την υπομονή τους, όλο αυτό το χρονικό διάστημα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ	
1. Θεωρητική προσέγγιση της έννοιας «υγεία».....	11
2. Θεωρητική προσέγγιση της λέξης «ασφάλειας».....	13
3. Η Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία.....	14
Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	
16	
1. Από την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του Άνθρακα και Χάλυβα ως την έκδοση του «Κοινωνικού Χάρτη»	17
1.1 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα.....	17
1.2 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ – EURATOM).....	19
1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).....	21
2. Από τον «Κοινωνικό Χάρτη» στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	29
3. Η συνθήκη του Άμστερνταμ.....	35
4. Η συνθήκη της Λισσαβόνας.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα	39
Γ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η υγεία και ασφάλεια στην εκπαίδευση	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η υγεία και ασφάλεια εργασίας στην Επαγγελματική εκπαίδευση	
1. Η Επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	50
2. Η Υγεία και Ασφάλεια στα Σχολικά εργαστήρια.....	52
Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Έρευνα με ερωτηματολόγιο	
1. Παρουσίαση του προβλήματος – Σκοπός της έρευνας.....	56
2. Μέθοδος δειγματοληψίας.....	56
3. Πληθυσμός και μέγεθος δείγματος.....	57
4. Μέθοδος συλλογής πληροφοριών.....	58
5. Ερωτηματολόγιο.....	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : Στατιστικά αποτελέσματα έρευνας.....	59
1. Στατιστικά δημογραφικών ερωτήσεων.....	59
2. Στατιστικά αποτελεσμάτων πάνω στην εμπειρία των εκπαιδευτικών σε θέματα ΥΑΕ.....	63
3. Στατιστικά αποτελεσμάτων στην καταγραφή πιθανών κινδύνων – Τρόποι αντιμετώπισης.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : Συμπεράσματα.....	81
1. Ανάγκη για περισσότερη έρευνα	83
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	101

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι κίνδυνοι που παραμονεύουν στους χώρους της εκπαίδευσης, τις περισσότερες φορές, είναι σχεδόν ίδιοι με τους κινδύνους που υπάρχουν σε κάθε άλλο χώρο εργασίας. Η ιδιαιτερότητα, όμως, στην περίπτωση αυτή είναι ότι στους εκπαιδευτικούς χώρους κινούνται μαθητές, οι οποίοι είναι περισσότερο ευάλωτοι, λόγω του νεαρού της ηλικίας, άπειροι και συχνά αγνοούν τους κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία τους με αποτέλεσμα να γίνονται πολλές φορές επικίνδυνοι ακόμα και για τον ίδιο τους εαυτό.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην εξοικείωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία (ΥΑΕ) είναι πολύ σημαντικός. Ιδιαίτερα σε μαθητές τεχνικών ειδικοτήτων από Επαγγελματικά Λύκεια και Επαγγελματικές Σχολές, οι οποίοι άμεσα θα ενταχθούν στην αγορά εργασίας, νωρίτερα από πολλούς συμμαθητές τους από τα Γενικά Λύκεια. Η ένταξη της διδασκαλίας θεμάτων ΥΑΕ στο πρόγραμμα σπουδών των σχολείων αυτών μπορεί να δώσει σημαντικά αποτελέσματα στη διάδοση των αρχών της ΥΑΕ στην αγορά εργασίας.

Ουσιαστικά η παρούσα εργασία είναι προσανατολισμένη όπως ενδεικτικά αναφέρεται και στον τίτλο της στην υγεία και ασφάλεια εργασίας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση, Η πρώτη αναφορά επιχειρείται στην πρώτη ενότητα με μια θεωρητική προσέγγιση θεμάτων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας. Ακολουθεί η δεύτερη ενότητα στην οποία, αρχικά, γίνεται αναφορά στην Ευρωπαϊκή πολιτική της υγείας και ασφάλειας στην εργασία και στην συνέχεια, θα δούμε την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων. Στην επόμενη ενότητα, μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης μεγάλης ενότητας για την εργασία, γίνεται αναφορά σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα στην Επαγγελματική Εκπαίδευση. Στην τέταρτη ενότητα, ασχοληθήκαμε με τα Επαγγελματικά Λύκεια του Νομού Ευβοίας, Από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε θέλαμε να βγάλουμε συμπεράσματα για το πόσο, οι εκπαιδευτικοί των Επαγγελματικών Λυκείων, είναι ενημερωμένοι σε θέματα ΥΑΕ και αν είναι σε θέση να εκπαιδεύσουν τους μαθητές τους πάνω σε θέματα ΥΑΕ. Τέλος δίνονται τα συμπεράσματα και προτάσεις για την βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Λέξεις κλειδιά: Υγεία της εργασίας, Ασφάλεια της εργασίας, Εκπαίδευση, Επαγγελματικό Λύκειο

ABSTRACT

Dangers that lurk in educational premises, most of the times, seem to be almost the same with those which lurk in any other workplace. However, in this case the particular thing about it seems to be that in educational premises the subjects wandering about are mostly students; therefore more susceptible, because of their young age. Thus unexperienced, they frequently ignore the dangers that threaten their safety and health; therefore, they sometimes become dangerous even for themselves.

The role of education in students' habituation and awareness relating to matters of Occupational Safety and Health (OSH) is very important. Especially, as far as students of technical expertise coming from Vocational Education are concerned, given they are up to join the job market earlier than many peers coming from Scientific schools. The incorporation of teaching issues of (OSH) in school curriculum in the first type of school may provide significant results in spreading the principles of (OSH) in job market.

Basically, the present essay, as it is mentioned indicatively in the title, is pointing out the occupational hygiene and safety in Vocational Education. The first reference is attempted in the first unit by a theoretical approach on occupational hygiene and safety. The second unit is following, in which firstly, European health and safety policy is talked about and secondly, the progress of legislation in Greece about employees' health and safety. In the next unit, after the fulfillment of the second big unit about work, issues about health and safety in education are disputed and specifically, in Vocational Education. In the fourth unit, we dealt with Vocational Education of Evia county. Research was made in order to draw conclusions about to what extent, educators of Vocational Education are aware about issues of OSH; moreover, if they are capable of training their students about matters of OSH. Finally, in the last unit, conclusions are reached and recommendations are made on the improvement of the present situation. At the end, one might read the conclusion of the essay.

Keywords: Occupational Health, Work Safety, Education, Vocational High School

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι κίνδυνοι για την υγεία είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής όλων των ομάδων του πληθυσμού. Η διασφάλιση της υγείας σε σωματικό αλλά και ψυχικό επίπεδο όλων των ανθρώπων εγγυάται την πρόοδο, τη σταθερότητα αλλά και τη συνοχή της κοινωνίας μας, γενικότερα.

Κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας, η υγεία και η ασφάλεια στην εργασία πρέπει να κατέχουν πρωταρχική θέση, αφού το ασφαλές και υγιές περιβάλλον εργασίας αποτελεί καθοριστικό στοιχείο ποιότητας. Ακόμα και στις μέρες μας, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και η αντιμετώπιση σχετικών προβλημάτων, αποτελούν ουσιαστικό αίτημα που υπαγορεύεται τόσο από ανθρωπιστικούς όσο και από οικονομικούς λόγους.

Η φροντίδα για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων με εκπαίδευση και λήψη μέτρων πρόληψης των κινδύνων στο χώρο εργασίας τους είναι καρποφόρο για το σύνολο της κοινωνίας. Δημιουργεί υγιείς εργαζομένους, τους επιτρέπει να ασκούν τα καθήκοντά τους απερίσπαστα και καθιστά τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς αποδοτικότερους, λόγω της καλύτερης σωματικής και ψυχικής υγείας του ανθρωπιστικού δυναμικού τους.

Ο χώρος των σχολείων και της εκπαίδευσης γενικότερα, παρουσιάζει σημαντικές ιδιαιτερότητες σε θέματα υγείας και ασφάλειας. Ως πρώτη ματιά παρουσιάζει παρόμοιες συνθήκες για την εμφάνιση κινδύνων όπως κάθε άλλος χώρος εργασίας. Βέβαια, στον χώρο του σχολείου συγκεντρώνονται ένας μεγάλος αριθμός πληθυσμού από μαθητές με ποικίλες και διαφορετικές δραστηριότητες και συχνά, σε συστεγαζόμενα σχολεία, με διαφορετικά προγράμματα και ευθύνες.

Ειδικότερα, στον χώρο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης υπεισέρχεται στις παραμέτρους το θέμα της ύπαρξης των εργαστηρίων ειδικοτήτων, συχνά εξοπλισμένων με βαρύ μηχανολογικό εξοπλισμό ή στα οποία χρησιμοποιούνται φαρμακευτικές και χημικές ουσίες, που είναι τοξικές. Βέβαια, τα εργαστήρια αυτά λειτουργούν με έναν συγκεκριμένο και, συνήθως, αυστηρό κανονισμό λειτουργίας, που προβλέπει πολλά θέματα ΥΑΕ που μπορεί να εμφανιστούν. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι εκπαιδευτικοί που τα χρησιμοποιούν έχουν ουσιαστική κατάρτιση και εμπειρία στα θέματα αυτά.

Ο αστάθμητος παράγοντας στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι οι μαθητές. Ο πληθυσμός τους είναι πολυάριθμος μέσα στα σχολεία. Με τις συνθήκες που επικρατούν στην

εκπαίδευση ο αριθμός των μαθητών που αναλογούν κάθε ώρα στο εργαστήριο είναι ιδιαίτερα μεγάλος και η αναλογία καθηγητών – μαθητών είναι πάντα προβληματική. Παράλληλα, υπάρχει ένα ακόμη θέμα όταν δούμε τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού. Οι περισσότεροι μαθητές βρίσκονται στην εφηβική ή μετεφηβική ηλικία. Δεν έχουν ιδιαίτερη αίσθηση του κινδύνου, είναι παρορμητικοί και ενθουσιώδεις και πολλές φορές χωρίς προσοχή και συγκέντρωση. Αυτά τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αποτελούν μόνα τους μια σοβαρή παράμετρο επικινδυνότητας για την εργασία μέσα στα εργαστήρια.

Ο εργαστηριακός χώρος παρουσιάζει πάρα πολλές ομοιότητες με τον πραγματικό χώρο της εργασίας αφού τις περισσότερες φορές προσπαθεί να προσομοιώσει τις συνθήκες που δημιουργούνται εκεί. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να δοθεί στους μαθητές η δυνατότητα να εξοικειωθούν με τις έννοιες της επικινδυνότητας, του ατυχήματος, της ασθένειας μέσα στον εργασιακό χώρο αλλά, κυρίως, με την έννοια της γνώσης, της πρόβλεψης και πρόληψης των κινδύνων αυτών.

Δίνεται μια μεγάλη ευκαιρία στο χώρο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης να έχουμε μελλοντικούς επαγγελματίες ευαισθητοποιημένους και εκπαιδευμένους στα θέματα ΥΑΕ, γιατί πέρα από τις ευνοϊκές συνθήκες που δημιουργούνται, οι μαθητές της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης εισέρχονται στην αγορά εργασίας νωρίτερα από τους αντίστοιχους των Γενικών Λυκείων ή σε πολλές περιπτώσεις, οι μαθητές είναι ήδη εργαζόμενοι σε διάφορες τεχνικές ειδικότητες.

Σχεδόν όλα τα σχολικά εγχειρίδια για τα μαθήματα ειδικότητας έχουν αναφορές, ανά κεφάλαιο μαθήματος, στα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας, τα οποία πρέπει να λαμβάνονται κατά την εκτέλεση των εργασιών που περιγράφονται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο. Τα μέτρα αυτά, όσο επαρκή και σαφή και αν είναι, δεν δίνουν τη δυνατότητα στον μαθητή να έχει μια συνολική εικόνα για τα θέματα ΥΑΕ και να κάνει κτήμα τους επιμέρους κανόνες. Περνάει η αντίληψη ότι η ασφάλεια είναι κάτι αποσπασματικό, το οποίο αντιμετωπίζεται κάθε στιγμή με συγκεκριμένα μέτρα και κανόνες. Ο μαθητής δεν αποκτά σφαιρική αντίληψη της όλης κατάστασης και μια ολοκληρωμένη νοοτροπία ζωής για τα θέματα ΥΑΕ.

A' ENOTHTA

1. Θεωρητική προσέγγιση της έννοιας «υγεία»

Ο όρος «υγεία» χρησιμοποιείται καθημερινά από όλους τους ανθρώπους κάθε ηλικίας. Μπορεί να πούμε «ανησυχούσα για την υγεία του συζύγου μου όταν ανέβηκε στο όρος Έβερεστ», είναι σαφές ότι εννοούμε για τη σωματική υγεία του συζύγου μας, πιθανώς για τη καρδιά του, το δέρμα του κ. λ. π. Από την άλλη πλευρά, μπορεί να ακούσουμε τη φράση «με όλες αυτές τις προθεσμίες, παρουσιάσεις και εργάσιμα Σαββατοκύριακα, αναρωτιέμαι πως θα επηρεάσει την υγεία της», πιθανότητα η λέξη «υγεία» αναφέρεται στην ψυχική υγεία από τη σωματική υγεία. Οι λέξεις «υγεία» ή «υγιής» μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε μη ιατρικά πλαίσια. Για παράδειγμα, «Η υγιής οικονομία χρειάζεται έναν ιδανικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ που είναι βιώσιμος, ο οποίος παραμένει στη φάση επέκτασης του επιχειρηματικού κύκλου όσο το δυνατόν περισσότερο».¹

Η αγγλική λέξη «υγεία» προέρχεται από την παλαιά αγγλική λέξη *hale*, που σημαίνει «ολότητα, ολόκληρη, ήχο ή καλά». Ο *Hale* προέρχεται από την πρώτο – ινδοευρωπαϊκή ρίζα *Kailo*, που σημαίνει «ολόκληρη, μη τραυματισμένη, από καλό όνομα». Ο *Kailo* προέρχεται από την πρώτο - γερμανική ρίζα *khalbas*, που σημαίνει «κάτι διαιρεμένο».¹

Όμως διάφορες είναι οι απόψεις της θεωρίας όσον αφορά το ζήτημα της επιλογής του ορθότερου ορισμού της έννοιας της υγείας. Πρώτη απόπειρα για επίτευξη ομοφωνίας έγινε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ), ο οποίος, το 1946, στην ιδρυτική του διακήρυξη, όρισε την υγεία σαν «μία κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας, όχι μόνο απουσία νόσου ή αναπηρίας». Αυτός ο ορισμός ανταποκρίνεται πολύ στις σύγχρονες απαιτήσεις προστασίας της υγείας από συστήματα κοινωνικής ασφάλειας που προσφέρουν στους πολίτες προληπτικές και θεραπευτικές υπηρεσίες, αλλά και υπηρεσίες επαγγελματικής και κοινωνικής προσαρμογής.²

Ωστόσο, ένας τέτοιος ορισμός για την υγεία φαίνεται υπερβολικά ευρύς καθώς η ψυχική και κοινωνική ευεξία αποτελεί συνάρτηση πολλών παραγόντων. Παράγοντες γενετικοί,

¹ . Nordqvist C. (2015) «What is Health? What Does Good Health Mean?» *MedicalNewsToday*. Retrieved from: <http://www.medicalnewstoday.com/articles/150999.php>

² <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/436.pdf>

περιβαλλοντικοί (τρόπος διαβίωσης, κατοικία, εργασία, συνθήκες εργασίας, ρύπανση περιβάλλοντος), παράγοντες συνθηκών ζωής (διατροφή, κάπνισμα, άσκηση, χρήση εθιστικών ουσιών, συμπεριφορά), παράγοντες σχετιζόμενοι με το σύστημα και τις υπηρεσίες υγείας και παράγοντες εκπαίδευσης υγείας επηρεάζουν την υγεία των ανθρώπων αλλά και την κοινωνική αναπαράσταση του δίπολου υγείας-ασθένειας.

Συνεχίζοντας, κατά τη διάρκεια του Χάρτη της Οτάβα, για την προαγωγή της υγείας το 1986, ο Π.Ο.Υ. δήλωσε ότι η υγεία είναι «ένας πόρος για την καθημερινή ζωή, όχι ο στόχος της ζωής. Η υγεία είναι μια θετική έννοια που τονίζει τους κοινωνικούς και προσωπικούς πόρους, καθώς και τις φυσικές ικανότητες»³

Επιπλέον, ένας άλλος ορισμός της υγείας ως σημαίνουσα την έλλειψη κάθε ανώμαλης κατάστασης του σώματος ή του πνεύματος που δημιουργεί ανάγκη θεραπείας, ανικανότητα για εργασία ή και τα δύο μαζί, είναι αρκετά περιορισμένος στο πλαίσιο αποκλειστικά του πεδίου της κοινωνικής ασφάλισης. Εξάλλου, η παροχή κοινωνικής προστασίας δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να συναρτάται με τη συμμετοχή του ατόμου στην παραγωγική διαδικασία. Αντιθέτως, οφείλει να καλύπτει τόσο τον ενεργό, όσο και τον άνεργο πληθυσμό με γενικότερο στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Ως καταλληλότερος, εν τέλει, προτείνεται ένας αρνητικός ορισμός της υγείας ο οποίος στηρίζεται στην αντίληψη του Jeremy Bentham για την υγεία. Σύμφωνα με τον Bentham «υγεία είναι η απουσία νόσου». Η ανάπτυξη της ιατρικής επιστήμης απέδειξε ότι υπάρχουν αλλοιώσεις του οργανισμού χωρίς να προκαλούν συμπτώματα και ως εκ τούτου μπορεί να μην υπάρχει «καλή υγεία», παρόλο που δεν υπάρχουν συμπτώματα.

Τέλος, εύστοχος είναι και ο ορισμός της υγείας σύμφωνα με τον οποίο υγεία είναι η φυσική, σωματική και πνευματική κατάσταση του ανθρώπου. Ο ορισμός αυτός έχει το πλεονέκτημα της πληρότητας και της σαφήνειας ενώ δηλώνει τη συμμετοχή των δύο διαστάσεων, της σωματικής και της πνευματικής διάστασης της ανθρώπινης φύσης στη διαμόρφωση της έννοιας της υγείας.⁴

³ Nordqvist C. (2015) «What is Health? What Does Good Health Mean?» *MedicalNewsToday*. Retrieved from: <http://www.medicalnewstoday.com/articles/150999.php>

⁴ <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/436.pdf>

Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι η έννοια «υγεία» μπορεί να έχει πολλούς «ορισμούς». Μπορεί να οριστεί ως απουσία συμπτωμάτων ή νόσου (αρνητικός ορισμός), ως σωματική ικανότητα (λειτουργικός ορισμός), ως ικανότητα άσκησης ρόλων (συναισθηματική λειτουργικότητα) ή, όπως ορίζει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ως μία θετική κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ευεξίας (θετικός ορισμός).⁵

2. Θεωρητική προσέγγιση της λέξης «ασφάλειας»

Η ασφάλεια είναι η κατάσταση στο να είσαι «ασφαλής» (από τη γαλλική λέξη *sauf*), η προϋπόθεση της προστασίας από βλάβες ή άλλων μη επιθυμητών αποτελεσμάτων. Η ασφάλεια μπορεί επίσης να αναφέρεται στον έλεγχο αναγνωρισμένων κινδύνων προκειμένου να επιτευχθεί αποδεκτό επίπεδο κινδύνου.⁶

Η λέξη Security, που πλέον χρησιμοποιούμε ευρέως, ακόμα και όταν μιλάμε ελληνικά, αντί για τον όρο ασφάλεια, έχει μια μακρά ιστορία με ελληνικές ρίζες. Συγκεκριμένα στη Ραψωδία Υ της Οδύσσειας του Ομήρου διαβάζουμε *«Η δι' αὐτε-ομώησειν ἐκέκλετο δια γυναικῶν Εὐρλυκλι' διπὸς θυγατῆρ Πεισινόριδας Ἀργειθ Ἀργειθ αἰ μὲν δῶμα κορήσατε ποιπνύσασαι, ράσσατε τὰ ἔντε θρόνοις εὐποιήτοισι τάπητας βάλλετε πορφυρέους»*. Αυτό σημαίνει ότι η γραία Ευρύκλεια (παραμάνα του Οδυσσέα), αφού είχε αναγνωρίσει τον Οδυσσέα που είχε επιστρέψει αγνώριστος στην Ιθάκη, δίνει εντολή στο υπηρετικό προσωπικό να κάνει ετοιμασίες για τη γιορτή που θα ακολουθήσει. *«Κορήσατε»* είναι η προστακτική του ρήματος κορέω - κορώ στον απλό Ενεστώτα. Σήμερα, αντίστοιχα, ο νεωκόρος είναι εκείνος που φροντίζει την εκκλησία, επομένως η ρίζα του ουσιαστικού είναι ζωντανή ως σήμερα και μάλιστα σε λεξικό συναντάμε το *«κορέω»* ως μεριμνώ/φροντίζω.⁷

⁵ Πράπα Π. & Φακή Μ. (χ.χ). «Θεωρητική προσέγγιση της έννοιας «υγεία» Κοινωνιολογία της Υγείας. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.iatrikionline.gr/Respiratory_51/11.pdf

⁶ Wikipedia (n.d) Safety. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://en.wikipedia.org/wiki/Safety>

⁷ Κατσώνη. Λ. (2009) «Security ή «Ασφάλεια»: Η ιστορία μιας λέξης στους αιώνες», Security manager. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://www.securitymanager.gr/security-i-asfalia-h-istoria-mias-lexis-stous-eones/>

Συνεπώς ο κούρος είναι ο νέος ο οποίος χρειάζεται την φροντίδα των μεγαλύτερων του για να μεγαλώσει, καθώς και η νέα κοπέλα-κόρη. Κόρη όμως λέγεται και το ευαίσθητο μέρος των ματιών μας, που χρειάζεται προσοχή. Επίσης συνεπικουρούμενος είναι αυτός που επιπρόσθετα ενισχύεται, φροντίζεται βοηθιέται.

Συνεχίζοντας αντιδάνειο *cura* στα λατινικά, από *Sine+cura* = χωρίς φόβο και αγωνία. Μ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η *Securis* ο δίδυμος πέλεκυς των Ρωμαίων, το φοβερό τους όπλο, που τους έκανε ισχυρούς στο πεδίο της μάχης, κάνοντάς τους ατρόμητους στον πόλεμο, μιας και το όπλο που χρησιμοποιούσαν φρόντιζε κατά ένα μεγάλο βαθμό την ασφάλεια τους.

Στους βυζαντινούς χρόνους συναντάμε το τζικούριον που είναι η εξέλιξη του όπλου των Ρωμαίων, που χρησιμοποιούν οι Βάρραγγοι. Αυτοί ήταν μισθοφόροι από τα Βόρεια Κράτη, που προήλθαν αρχικά από τις χώρες της ΝΑ Σουηδίας.

Ακόμα στη σημερινή ξένη αγγλική ορολογία (*Security*) και συγκεκριμένα κατά τους R.Fischer/G.Green, ο ορισμός της ασφάλειας προσδιορίζεται σαν μια σταθερή, σχετικά προβλέψιμη κατάσταση, στην οποία, άτομα ή ομάδες προοδεύουν χωρίς την ύπαρξη καταστροφών, βλάβης φόβου, ενόχλησης ή τραυματισμού. Για άλλους, όπως ο κος R. Sem η *security* είναι περισσότερο τέχνη παρά επιστήμη!⁸

3. Η Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία

Ο όρος υγεία και ασφάλεια στην εργασία αφορά τις συνθήκες και τους παράγοντες που επηρεάζουν την ευεξία όχι μόνο των εργαζομένων αλλά και των προσωρινά ασχολούμενων, του προσωπικού των εργολάβων, των επισκεπτών και οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο χώρο εργασίας.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), η υγεία της εργασίας στοχεύει στη διατήρηση της ικανότητας των εργαζομένων στην εργασία τους, στη βελτίωση της εργασίας και του περιβάλλοντος της εργασίας, ώστε να είναι συμβατό με τους κανόνες υγείας και ασφάλειας και στην ανάπτυξη της οργάνωσης και της κουλτούρας της εργασίας στην κατεύθυνση της υγείας και ασφάλειας. Επομένως, η υγεία και ασφάλεια στην εργασία προάγει το θετικό κοινωνικό κλίμα και την ομαλή λειτουργία μιας επιχείρησης και μπορεί να

⁸ Κατσώνη. Λ. (2009) «Security ή «Ασφάλεια»: Η ιστορία μιας λέξης στους αιώνες», *Security manager*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://www.securitymanager.gr/security-i-asfalia-h-istoria-mias-lexis-stous-eones/>

αυξήσει και την παραγωγικότητά της.⁹

Σήμερα η υγεία και ασφάλεια της εργασίας είναι νομικά θεσμοθετημένη σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες και πρέπει να αποτελεί πρωτεύον μέλημα όλων των οργανισμών, καθώς η οποιαδήποτε ενασχόληση ανάλογα με τη φύση της και το περιβάλλον στο οποίο πραγματοποιείται μπορεί να ασκήσει βλαβερή επίδραση στην υγεία των εργαζομένων, η οποία εκδηλώνεται είτε ως επαγγελματικό ατύχημα είτε ως επαγγελματικό νόσημα.

Με μέτρα και πολιτικές μπορεί να εξασφαλίζεται το δικαίωμα στην εργασία για όλους τους πολίτες, αλλά ταυτόχρονα να κατοχυρώνεται και το δικαίωμα για υγεία και ασφάλεια στην εργασία. Επί πλέον των μέτρων και πολιτικών υπάρχουν επίσης και διεθνείς συμφωνίες, διακηρύξεις και προγράμματα συνθηκών εργασίας.

⁹ Ραυτοπούλου, Ε. (2011). «Η υγιεινή και ασφάλεια, μετρήσιμος στόχος βελτίωσης της απόδοσης και μέτρο επιτυχίας στο νοσοκομείο». *Το βήμα του Ασκληπιού*, Τόμος 10 (1).

Β' ΕΝΟΤΗΤΑ

Επειδή όμως η χώρα μας αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όπως είπαμε ορισμένα από τα νομοθετήματα που εντάχθηκαν στο εθνικό μας δίκαιο είναι σε εναρμόνιση με τις οδηγίες της Ε.Ε. για τους λόγους αυτούς αξίζει να δούμε εν συντομία και την Κοινοτική Πολιτική που αφορά στα θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας και την δράση που ανέλαβε προκειμένου να βελτιωθούν οι Συνθήκες εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική για τη προστασία της υγείας και ασφάλειας στην εργασία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου και της πολιτικής σε θέματα Υγείας & Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΥΑΕ). Η πολιτική αυτή πέρασε από διάφορα στάδια, «πέρασε» μέσα από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο. Τα όργανα αυτά υποστηρίζονται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Προστασία της Ασφάλειας, της Υγιεινής και της Υγείας στην Εργασία, την Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας του Δουβλίνου και πρόσφατα από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια και Υγεία κατά την Εργασία που εδρεύει στο Bilbao της Ισπανίας.¹⁰

Το Συμβούλιο είναι ουσιαστικά το όργανο της Κοινότητας που λαμβάνει αποφάσεις για όλα τα θέματα που ενδιαφέρουν την Κοινότητα, θέτοντας έτσι της κατευθυντήριες γραμμές της Κοινοτικής πολιτικής σε όλους τους τομείς

Η Επιτροπή είναι το εκτελεστικό όργανο της Κοινότητας και είναι υπεύθυνο για την εισαγωγή, την πρόταση και την εφαρμογή της Κοινοτικής πολιτικής. Η γενική διεύθυνση

¹⁰ Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Α: από την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έως την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη».

Academia. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/3595443/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Α

Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων της Επιτροπής είναι αρμόδια για τα θέματα ΥΑΕ. Έχει εκδώσει πολλές οδηγίες, κανονισμούς, ψηφίσματα και συστάσεις για όλα τα θέματα ΥΑΕ, με γνώμονα πάντα τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά και τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες των Ευρωπαίων εργαζομένων και τις εξελίξεις στην ίδια τη Κοινότητα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παίζει σημαντικό ρόλο στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία της Κοινότητας, που συνεχώς αυξάνεται και ιδιαίτερα στα θέματα ΥΑΕ.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) είναι όργανο συμβουλευτικό, το οποίο πρέπει να γνωμοδοτήσει για μια σειρά από κοινωνικά και επαγγελματικά θέματα, όπως είναι τα θέματα ΥΑΕ. Τα μέλη προέρχονται από την ομάδα εργοδοτών, εργαζομένων και την ομάδα που αποτελείται από επαγγελματίες, επιχειρήσεις, αγρότες και καταναλωτές. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται πολύ σε θέματα ΥΑΕ.

1. Από την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του Άνθρακα και Χάλυβα ως την έκδοση του «Κοινωνικού Χάρτη»

1.1 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση ασχολείται από καιρό με το θέμα της ασφάλειας των εργαζομένων. Δηλαδή παίζει κυρίαρχο ρόλο παγκοσμίως στη διαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου και της πολιτικής σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΥΑΕ).

Ξεκινώντας με τη Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (1951) που ήταν μια ιδέα του Jean Monet και ήταν η πρώτη διεθνής οικονομική συμφωνία που περιείχε την ασφάλεια των εργαζομένων στο κείμενό της. Συγκεκριμένα στο άρθρο 55¹¹ της συνθήκης αναφέρεται ότι *«Η Ανώτατη Αρχή προωθεί την τεχνική και οικονομική έρευνα που αφορά την παραγωγή και την ανάπτυξη της κατανάλωσης του άνθρακα και του χάλυβα, καθώς και την ασφάλεια σε αυτές τις βιομηχανίες. Οργανώνει, για το σκοπό αυτό, όλες τις κατάλληλες επαφές μεταξύ των υφιστάμενων ερευνητικών οργανισμών»* καθώς και *«Μετά τη διαβούλευση με τη Συμβουλευτική επιτροπή, η Ανώτατη Αρχή δύναται να ξεκινήσει και να διευκολύνει την ανάπτυξη αυτής της έρευνας: α) ενθαρρύνοντας την κοινή χρηματοδότηση από τις*

¹¹ Traité instituant la Communauté Européenne du Charbon et de l' Acier. (1951, 18 April). Retrieved from: http://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/11a21305-941e-49d7-a171-ed5be548cd58/publishable_fr.pdf

ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, β) από την κατανομή των κονδυλίων που λαμβάνονται δωρεάν και γ) με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου, από τη κατανομή των κονδυλίων από τις εισφορές που προβλέπονται στο άρθρο 50, χωρίς ωστόσο, ότι το ανώτατο όριο που ορίζεται στη παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, υπέρβαση. Τα αποτελέσματα της έρευνας που χρηματοδοτείται, όπως προβλέπεται στο β και γ, είναι στη διάθεση όλων των ενδιαφερομένων μερών στην Κοινότητα».

Το ενδιαφέρον αυτό της ΕΚΑΧ εμφανίστηκε τόσο από το γεγονός ότι το ποσοστό των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών στις βιομηχανίες αυτές ήταν υψηλότερο από ότι σε οποιαδήποτε άλλη βιομηχανία όσο και από τον μεγάλο αριθμό των εργαζομένων που υπήρχαν σε αυτές. Γι' αυτό, μετά από απόφαση, συνεστήθη το Μόνιμο Όργανο για την Ασφάλεια στα Ανθρακωρυχεία.¹² Τα καθήκοντά του είναι:

- να παρακολουθεί την εξέλιξη της ασφάλειας στα ανθρακωρυχεία,
- να καταρτίσει και υποβάλλει προτάσεις για την βελτίωση της ασφάλειας κατ' ευθείαν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, ιδίως μετά από μεγάλα ατυχήματα,
- να βοηθά την Ανωτάτη Αρχή στην αναζήτηση μεθόδου για την κατάρτιση συγκρίσιμων στατιστικών ως προς τα ατυχήματα,
- να προτείνει τις καταλληλότερες μελέτες και έρευνες για τη βελτίωση της ασφάλειας,
- να μεριμνά για τη διάδοση των πληροφοριών στους ενδιαφερομένους ιδίως τις διοικήσεις των ορυχείων και τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων.

Το 1974, το Συμβούλιο εκτιμώντας την αποτελεσματικότητα του Μόνιμου Οργάνου και την ομοιότητα των προβλημάτων ασφαλείας των ανθρακωρυχείων με αυτά των άλλων εξορυκτικών δραστηριοτήτων, επέκτεινε τις αρμοδιότητες του Μόνιμου Οργάνου σε όλες τις εξορυκτικές βιομηχανίες, περιλαμβανομένων των επιφανειακών ορυχείων και λατομείων και των χερσαίων και υποθαλασσίων γεωτρήσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου, παρά την αντίθεση της Συμβουλευτικής Επιτροπής ΥΑΕ.¹³

¹² Journal Officiel de la Communaute Europeenne. (1967). *Decision concernant le reglement de l'Organe permanent pour la securite dans les mines de houille*. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=OJ:A:1957:028:FULL&from=EL>

¹³ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1974). *Απόφαση Αριθμ. Ν 185/18 της 9-7-1974 περί επεκτάσεως της αρμοδιότητος του Μονίμου Οργάνου για την Ασφάλεια και την Προστασία της Υγείας στα Ανθρακωρυχεία στο σύνολο των εξορυκτικών βιομηχανιών*.

Λόγω του εύρους του τομέα στις εξορυκτικές βιομηχανίες, τελικά εκδόθηκαν δύο οδηγίες: η οδηγία 92/91/ΕΟΚ¹⁴ για τους εργαζόμενους στις εξορυκτικές διά γεωτρήσεων βιομηχανίες και η οδηγία 92/104/ΕΟΚ¹⁵ για τους εργαζόμενους στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες οι οποίες βασίζονται στο άρθρο 118Α της Συνθήκης ΕΟΚ.

Η «κοινωνική έρευνα» της ΕΚΑΧ αναπτύχθηκε βάσει πολυετών προγραμμάτων όπως Βιομηχανική υγιεινή στα ορυχεία, Έλεγχος οχλήσεων στα χαλυβουργεία, Επίδραση της έρευνας στην ασφάλεια των ορυχείων, Προστασία της υγείας, Εργονομία στα χαλυβουργεία, Εργονομία στα ανθρακωρυχεία. Η Συμβουλευτική Επιτροπή ΕΚΑΧ με ψήφισμά της το 1986 ζήτησε την αύξηση της χρηματοδότησης αυτών των προγραμμάτων αυτών, αναγνωρίζοντας τη συμβολή τους στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στα χαλυβουργεία και ανθρακωρυχεία και ότι η διακοπή τους θα επέβαινε εις βάρος της ασφάλειας των εργαζομένων.

1.2 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ – EURATOM)

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (1957)¹⁶ είχε ως σκοπό την ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη της πυρηνικής βιομηχανίας, η οποία θα παρείχε εκτεταμένες πηγές ενέργειας και θα σύμβαλε με τις πολλαπλές άλλες εφαρμογές της πυρηνικής ενέργειας στην ευημερία των λαών, υπό τέτοιες συνθήκες ασφάλειας, που θα αποκλείανε τους κινδύνους για τη ζωή και την υγεία των λαών και θα προωθούσε τα έργα ειρήνης. Λόγω της επικινδυνότητας της πυρηνικής ενέργειας από τη φύση της στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής

¹⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Οδηγία 92/91/ΕΟΚ περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας, της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις εξορυκτικές διά γεωτρήσεων βιομηχανίες (ενδέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0091&from=EL>

¹⁵ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Οδηγία 92/104/ΕΟΚ περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0104&from=EL>

¹⁶ Treaty establishing the European Atomic Energy Community (Euratom). (1957). Retrieved from: http://aei.pitt.edu/37146/1/Euratom_Treaty_1957.pdf

Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) προβλέπονταν η θέσπιση ομοιόμορφων κανόνων για τη προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων και η μέριμνα για την εφαρμογή τους. Εντός της Κοινότητας θεσπίζονταν βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, κατά των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες οι οποίοι ήταν οι:

1. Ανώτατες επιτρεπτές δόσεις που παρέχουν επαρκή ασφάλεια
2. Ανώτατες επιτρεπτές εκθέσεις και μολύνσεις
3. Θεμελιώδεις αρχές ιατρικής επίβλεψης των εργαζομένων.

Η Επιτροπή αφού επεξεργαζόταν τους βασικούς κανόνες, που ορίζονταν από την Επιστημονική και Τεχνική Επιτροπή, μεταξύ ειδικών εμπειρογνομόνων επιστημόνων των κρατών μελών, ζητούσε την γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο όριζε, με ειδική πλειοψηφία, τους βασικούς κανόνες. Οι κανόνες αυτοί, μετά από αίτηση της Επιτροπής ή ενός κράτους μέλους, μπορούσαν να αναθεωρηθούν ή να συμπληρωθούν. Κάθε κράτος μέλος είχε θεσπίσει νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, κατάλληλες για την εξασφάλιση της τήρησης των βασικών κανόνων και λάμβανε τα κατάλληλα μέτρα για την εκπαίδευση, διαπαιδαγώγηση και επαγγελματική κατάρτιση.

Σε περίπτωση που στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους πραγματοποιούνταν πειράματα επικίνδυνα, έπρεπε να λαμβάνει συμπληρωματικά μέτρα προστασίας της υγείας και ασφάλειας, αφού πρώτα ζητούσε τη γνώμη της Επιτροπής και ιδιαίτερα όταν επηρεάζονταν και άλλα κράτη μέλη.

Γενικά η Κοινοτική πολιτική στο τομέα της ΥΑΕ άρχισε το 1959¹⁷ με μια οδηγία του Συμβουλίου της ΕΚΑΕ με στόχο την προστασία των εργαζομένων και του ευρύτερου πληθυσμού από τους κινδύνους της ραδιενεργού ακτινοβολίας και στη συνέχεια εκδόθηκαν διάφορες οδηγίες οι οποίες τροποποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν και προσαρμόστηκαν στην επιστημονική πρόοδο, όπως και οι οδηγίες που εκδίδονται από την ΕΟΚ.

¹⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1959). *Οδηγίες περί καθορισμού των βασικών κανόνων προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31959L0221&rid=1>

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)

Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) το 1957 με τη Συνθήκη της Ρώμης¹⁸, η Κοινότητα είχε ως αποστολή, τη δημιουργία κοινής αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση, την αυξημένη σταθερότητα, την επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και γενικότερα τις στενότερες σχέσεις μεταξύ των κρατών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η Κοινότητα να ενδιαφερθεί για την ΥΑΕ και στους άλλους κλάδους παραγωγικής δραστηριότητας (π.χ. γεωργία κ.λ.π.). Το άρθρο 118 της συνθήκης αναφέρεται στην απασχόληση, στην κατάρτιση και επιμόρφωση των εργαζομένων, στις συνθήκες εργασίας, στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών και στην υγιεινή της εργασίας. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, εκπονεί μελέτες, εκφέρει γνώμες και διοργανώνει διαβουλεύσεις, τόσο για τα προβλήματα που προκύπτουν σε εθνικό επίπεδο όσο και σε εκείνα που ενδιαφέρουν διεθνείς οργανισμούς.

Έτσι, το 1962 απηύθυνε στα κράτη μέλη σύσταση για την εισαγωγή της Ιατρικής στην εργασία, σύμφωνα με την οποία η υγεία των εργαζομένων καθορίζεται ως συνάρτηση της ποιότητας του εργασιακού περιβάλλοντος και προτείνεται η ίδρυση επιτροπής υγιεινής της εργασίας σε κάθε επιχείρηση με περισσότερους από 200 εργαζομένους. Στη συνέχεια το 1966 έκανε σύσταση στα κράτη μέλη για τον ιατρικό έλεγχο των εργαζομένων που εκτίθενται σε εξαιρετικούς κινδύνους.¹⁹

Η πρώτη οδηγία της ΕΟΚ για ΥΑΕ χρονολογείται το 1967²⁰ και αφορούσε την ταξινόμηση, την συσκευασία και την επισήμανση των επικίνδυνων χημικών ουσιών η οποία δέχτηκε

¹⁸ Wikisource. (n.d) Trattato che istituisce la Comunità economica europa Retrieved from: [https://it.wikisource.org/wiki/Trattato_che_istituisce_la_Comunit a_economica_europea_-_Trattato,_Roma,_25_marzo_1957/Trattato](https://it.wikisource.org/wiki/Trattato_che_istituisce_la_Comunit%C3%A0_economica_europea_-_Trattato,_Roma,_25_marzo_1957/Trattato)

¹⁹ Journal Officiel des Communautés Europeennes. (1966). *Recommandation de la commission du 27 Juillet 1966 adreessee aux Etats membres et concernant le controle medical des travailleurs exposes a des risque particuliers*. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:31966H0462&from=FR>

²⁰ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1967). *Οδηγία 67/548/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινόμησεων, συσκευασίας και επισήμανσεως των επικίνδυνων ουσιών*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31967L0548&from=EL>

διάφορες τροποποιήσεις. Στη συνέχεια το 1976²¹ ακολούθησε μια οδηγία για τον περιορισμό της κυκλοφορίας στην αγορά και της χρήσεως στα κράτη μέλη της Κοινότητας κάποιων επικίνδυνων ουσιών. Ένα χρόνο αργότερα²² το Συμβούλιο υιοθέτησε οδηγία που επιβάλλει μέτρα ομοιόμορφης προειδοποίησης των κινδύνων στους χώρους εργασίας, με στόχο τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, που είχαν αυξηθεί σημαντικά με την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων και των προσφερόμενων υπηρεσιών στα κράτη μέλη. Από το 1978²³, με σχετική οδηγία, οι εργαζόμενοι προστατεύονταν από το μονομερές βινυλοχλωρίδιο, που ήταν το πρώτο τοξικό χημικό στο οποίο θεσπίστηκαν ανώτατα όρια στην ατμοσφαιρική του συγκέντρωση στο χώρο εργασίας και καθορίστηκαν μέθοδοι μέτρησής του.

Όπως είδαμε τα κράτη μέλη της Κοινότητας θέσπιζαν νόμους και εφάρμοζαν κανονισμούς για την προστασία της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων τους, όμως παρότι καταβάλλανε προσπάθειες εν τούτοις δεν καταφέρανε την επίλυση αυτών των προβλημάτων. Μόλις τη δεκαετία του '70, λόγω των εμφανών κινδύνων που συνεπάγονταν σε κάποια επαγγέλματα, έγινε αντιληπτό ο επείγων χαρακτήρας της ομοιογενούς προστασίας των ευρωπαϊών εργαζομένων. Η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια για την προστασία της ΥΑΕ εκδηλώθηκε το 1974 με το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης, στο οποίο προβλεπόταν δράσεις υπέρ των εργαζομένων, οι οποίες, μεταξύ των άλλων, αποσκοπούσαν και στην βελτίωση της επαγγελματικής τους ασφάλειας και υγείας.

Έτσι το 1974²⁴, με απόφαση του Συμβουλίου ιδρύθηκε η Συμβουλευτική Επιτροπή για την

²¹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1976). *Οδηγία 76/769/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των Κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31976L0769&from=en>

²² Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1977). *Οδηγία του Συμβουλίου 77/576/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών και διοικητικών διατάξεων των Κρατών Μελών «περί της σηματοδοτήσεως ασφαλείας στον τόπο εργασίας»*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31977L0576&from=EL>

²³ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1978). *Οδηγία 78/610/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν στην υγειονομική προστασία των εργαζομένων που εκτίθενται στο μονομερές βινυλοχλωρίδιο*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31978L0610&from=EL>

²⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1974). *Απόφαση του Συμβουλίου 74/325/ΕΟΚ περί συστάσεως Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Ασφάλεια, την Υγιεινή και την Προστασία της Υγείας στον Τόπο Εργασίας*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31974D0325&from=EL>

Ασφάλεια, την Υγιεινή και την Προστασία της Υγείας στον Τόπο Εργασίας η οποία θα επικουρεί την Επιτροπή στην προετοιμασία και την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων στο συγκεκριμένο τομέα. Ακόμα αρμοδιότητα της Συμβουλευτικής ήταν η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών στο τομέα της ΥΑΕ, η αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν, η διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών διοικήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και η απόκτηση νέων γνώσεων με τη πραγματοποίηση κατάλληλων ενεργειών κατάρτισης και έρευνας.

Το 1975²⁵ ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας που εδρεύει στο Δουβλίνο του οποίου σκοπός ήταν να συμβάλλει στο σχεδιασμό και στην καθιέρωση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εργασίας διαδίδοντας κατάλληλες γνώσεις πάνω στον τομέα αυτόν. Για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού το ίδρυμα α) διευκολύνει τις επαφές μεταξύ των πανεπιστημίων, ιδρυμάτων μελέτης και έρευνας, διοικήσεων και οργανισμών οικονομικής και κοινωνικής φύσεως β) δημιουργεί ομάδες εργασίας γ) υπογράφει συμβάσεις μελετών, λαμβάνει μέρος σε μελέτες και δ) οργανώνει μαθήματα, διαλέξεις και σεμινάρια. Το ίδρυμα, κάθε τέσσερα χρόνια, καταρτίζει το πρόγραμμα των δραστηριοτήτων του, στο οποίο περιλαμβάνονται δράσεις για τα θέματα ΥΑΕ. Στα προγράμματά του δεν ασχολείται μόνο με τα επιβλαβές υλικά, αλλά λαμβάνει υπ όψιν και την οργάνωση της εργασίας, το χρόνο εργασίας και την τεχνολογία, δίνοντας παράλληλα προσοχή στις ευάλωτες ομάδες και στις ομάδες που είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στις εργασιακές αλλαγές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δίνει προτεραιότητα στα προληπτικά μέτρα, ιδίως σε αυτά που συνδέονται με την οικονομική αποδοτικότητα, να θεωρεί τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών ως απαραίτητο παράγοντα επιτυχίας και να εξετάζει τις συνθήκες υγείας και ασφάλειας των ευρωπαϊών εργαζομένων, πολιτών και καταναλωτών.

Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγήθηκε στην εκπόνηση του πρώτου Ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης στο τομέα της ΥΑΕ (1978-1982)²⁶, με σημαντική βοήθεια εκ μέρους της Συμβουλευτικής. Το πρόγραμμα εγκρίθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου, στο οποίο

²⁵ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1975). Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1365/75 του Συμβουλίου περί της δημιουργίας Ευρωπαϊκού Ίδρυματος για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31975R1365&from=EN>

²⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1978). Ψήφισμα του Συμβουλίου Α165/1 περί προγράμματος δράσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στον τόπο εργασίας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31978Y0711\(01\)&rid=3](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31978Y0711(01)&rid=3)

εκφράζεται η πολιτική βούληση για τη λήψη μέτρων έως το 1982. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν: η βελτίωση των μέσων εργασίας με σκοπό την μεγαλύτερη ασφάλεια τηρώντας τις επιταγές της υγείας κατά την οργάνωση της εργασίας, η βελτίωση των γνώσεων για τη διαπίστωση και εκτίμηση των κινδύνων, η βελτίωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς με σκοπό την προώθηση και την ανάπτυξη πνεύματος ασφάλειας και υγείας. Για να καταφέρει τους παραπάνω στόχους εφαρμόστηκαν κάποιες ενέργειες όπως: Ένταξη της ασφάλειας στα διάφορα στάδια της παραγωγής, καθιέρωση ορίων εκθέσεων των εργαζομένων στις βλαβερές ουσίες, ανάπτυξη της εποπτείας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, μελέτη των αιτιών του ατυχήματος και της ασθένειας, προώθηση της έρευνας επί της ασφάλειας και υγείας της εργασίας και ανάπτυξη πνεύματος ασφάλειας και υγείας κατά την εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η πρώτη ολοκληρωμένη νομοθετική πράξη για την ΥΑΕ ήταν η οδηγία «πλαίσιο» για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που σχετίζονται με την έκθεση τους σε χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς παράγοντες στην εργασία. Η προηγούμενη οδηγία δεν θα εφαρμοζόταν στους εργαζόμενους που εκτίθονταν στις ακτινοβολίες και υπάγονται στη συνθήκη ΕΚΑΕ, στη θαλάσσια ναυσιπλοΐα και στα αερόπλοια.²⁷ Στο πνεύμα της οδηγίας αυτής υιοθετήθηκαν ιδιαίτερες οδηγίες όπως η οδηγία 80/605/ΕΟΚ²⁸ (που αντικαταστάθηκε από την οδηγία 98/24/ΕΚ) που καθορίζει την προστασία των εργαζομένων από τον μεταλλικό μόλυβδο και τις ενώσεις του και αργότερα από την επίδραση χημικών παραγόντων. Καθώς και η οδηγία 83/477/ΕΟΚ²⁹ (που τροποποιήθηκε από την οδηγία 2003/18/ΕΚ) η οποία είχε ως αντικείμενο την προστασία των εργαζομένων από αμίαντο. Υιοθετήθηκε, επίσης, μια

²⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1991). *Οδηγία της Επιτροπής της 29 Μαΐου 1991 περί καθορισμού ενδεικτικών οριακών τιμών μέσω της εφαρμογής της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεώς τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31991L0322&from=EL>

²⁸ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1998). *Οδηγία 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998L0024&from=EL>

²⁹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1983). *Οδηγία του Συμβουλίου 83/477/ΕΟΚ για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας (δεύτερη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ)*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31983L0477&from=EN>

οδηγία που αφορούσε την πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις (Οδηγία 82/501/ΕΟΚ).³⁰

Το δεύτερο πρόγραμμα δράσης³¹ διήρκεσε από το 1984 έως το 1988. Ξεκίνησε με ψήφισμα του Συμβουλίου, στο ίδιο πνεύμα με το πρώτο πρόγραμμα δράσης, αλλά πρόσθεσε και νέες πλευρές, όπως η εκπαίδευση και ενημέρωση των εργαζομένων από επικίνδυνες ουσίες, τα εργονομικά μέτρα για την προστασία από ατυχήματα στις δύσκολες καταστάσεις, η οργάνωση και ο συμβουλευτικός ρόλος των υπηρεσιών για τα προβλήματα ΥΑΕ, ο προσδιορισμός και συντονισμός των θεμάτων εφαρμοσμένης έρευνας στο τομέα της ΥΑΕ και η συνεργασία με την Διεθνή Οργάνωση Υγείας, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και τους εθνικούς οργανισμούς και ινστιτούτα εκτός της Κοινότητας. Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού, η Επιτροπή προχώρησε στη σύνταξη δέκα οδηγιών για την προστασία των εργαζομένων που εκτίθενται σε φυσικούς και χημικούς παράγοντες κατά την εργασία. Από τις κυριότερες οδηγίες που τελικά εκδόθηκαν ήταν η οδηγία 86/188/ΕΟΚ³² που είχε στόχο την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων που προκύπτουν λόγω του θορύβου στην εργασία (που τροποποιήθηκε από την οδηγία 2003/10/ΕΚ) και μια οδηγία 88/364/ΕΟΚ³³ με την οποία απαγορεύτηκαν ορισμένοι ειδικοί παράγοντες ή/και δραστηριότητες που επηρεάζουν την ασφάλεια των εργαζομένων.

³⁰ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1982). *Οδηγία του Συμβουλίου 82/501/ΕΟΚ περί του κινδύνου ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως τον οποίον περικλείουν ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31982L0501&from=EL>

³¹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1984). *Ψήφισμα του Συμβουλίου Αριθμ. 84/С67/02 σχετικά με ένα δεύτερο πρόγραμμα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στον τόπο εργασίας*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31984Y0308\(02\)&qid=1499789175372&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31984Y0308(02)&qid=1499789175372&from=EL)

³² Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1986). *Οδηγία του Συμβουλίου 86/188/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους στο θόρυβο κατά την εργασία*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31986L0188&from=EL>

³³ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Οδηγία 88/364/ΕΟΚ για την προστασία των εργαζομένων με την απαγόρευση ορισμένων ειδικών παραγόντων ή/και ορισμένων δραστηριοτήτων*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31988L0364&qid=1499789629602&from=EL>

Το 1986 τα 12 κράτη μέλη της ΕΟΚ τροποποίησαν τη συνθήκη της Ρώμης με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) που είχε σαν στόχο την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς εντός το 1992. Η πορεία της ολοκλήρωσης της ενιαίας εσωτερικής αγοράς επηρέασε άμεσα την έκδοση οδηγιών στο τομέα της ΥΑΕ γι' αυτό η ΕΕΠ αναφέρθηκε με τα άρθρα 100Α και 118Α που τροποποίησαν τα αντίστοιχα άρθρα 100 και 118 της Συνθήκης της Ρώμης. Βέβαια μια σημαντική αλλαγή της ΕΕΠ στο τομέα της ΥΑΕ ήταν ότι παρείχε στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να αποφασίζει πάνω σε προτάσεις οδηγιών με «πλειοψηφία» σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και αφού συμβουλευόταν την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για τις «ελάχιστες απαιτήσεις» που πρέπει να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη. Με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ξεκίνησε ουσιαστικά η «συνεργασία» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την Κοινότητα. Μια άλλη καινοτομία ήταν ότι για πρώτη φορά η συνθήκη ΕΟΚ ασχολήθηκε με το περιβάλλον και αργότερα σε θέματα ΥΑΕ που έχουν έμμεση σχέση με αυτό όπως π.χ. το φυτοϋγειονομικό τομέα. Με τις αλλαγές αυτές που υιοθετήθηκαν με την ΕΕΠ τέθηκαν οι στόχοι για την εναρμόνιση των συνθηκών του εργασιακού περιβάλλοντος και για τη βελτίωση της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων.³⁴

Το τρίτο πρόγραμμα δράσης για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία διήρκησε από το 1988 έως το 1992 το οποίο ανακηρύχτηκε και ως Ευρωπαϊκό έτος για την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στην εργασία με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο δέχεται την ανακοίνωση της Επιτροπής για τα προγράμματά της στο τομέα της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας στο χώρο της εργασίας με την προϋπόθεση ότι θα λαμβάνονται η σοβαρότητα των κινδύνων, ο αριθμός των εργαζομένων και οι δυνατότητες των προληπτικών μέτρων. Συγχρόνως προτείνει στην Επιτροπή να συνεργάζεται με τη Συμβουλευτική Επιτροπή σε θέματα ασφάλειας και υγιεινής στην εργασία.³⁵

Αφού έλαβε υπ' όψιν την πρόοδο των δύο προηγούμενων δράσεων επικεντρώθηκε στις «ελάχιστες απαιτήσεις» για την οργάνωση της προστασίας των εργαζομένων σε κοινοτικό

³⁴ Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Α: από την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έως την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη». *Academia*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/3595443/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Α

³⁵ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Ψήφισμα 88/C28/01 του Συμβουλίου σχετικά με την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στο χώρο εργασίας*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1988:028:FULL&from=EL>

επίπεδο. Περιείχε μία σειρά από νομοθετικές προτάσεις πάνω σε τομείς στους οποίους η ΥΑΕ προσέκρουε σε σημαντικά προβλήματα. Η Επιτροπή βασίστηκε σε τρεις κυρίους στόχους:

1. Την ανάγκη συνεχούς βελτίωσης της ΥΑΕ σε ευρύ μέτωπο,
2. Το καθήκον προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών και
3. Τη συμβολή στην καλύτερη προστασία της ΥΑΕ με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Με τους στόχους αυτούς, η Επιτροπή υιοθέτησε μέθοδο για να:

- Καλύπτει έναν μέγιστο αριθμό κινδύνων με έναν ελάχιστο αριθμό οδηγιών, ώστε να αποφευχθεί η αποσπασματική νομοθεσία,
- Καλύπτει τις ειδικές απαιτήσεις ορισμένων δραστηριοτήτων ή τομέων υψηλού κινδύνου και ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων, ιδιαίτερα ευάλωτων,
- Εξασφαλίζει τη συνοχή των κοινοτικών διατάξεων που βασίζονται στο άρθρο 100Α και των οδηγιών που εκδίδονται με βάση το άρθρο 118Α.

Γενικά το τρίτο πρόγραμμα δράσης διαρθρώθηκε γύρω από πέντε θέματα: ασφάλεια και εργονομία, υγεία και υγιεινή, πληροφόρηση και κατάρτιση των εργαζομένων, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κοινωνικός διάλογος. Όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων από επικίνδυνες ουσίες, περιλαμβανομένων και των καρκινογόνων, υιοθετήθηκε η αρχή της υποκατάστασής τους από αναγνωρισμένες ακίνδυνες ή λιγότερο επικίνδυνες ουσίες. Κάποιες χημικές ουσίες απαγορεύτηκαν με τις οδηγίες 88/364/ΕΟΚ και 88/642/ΕΟΚ.³⁶

Μεταξύ των οδηγιών που υιοθετήθηκαν την περίοδο εκείνη σημαντική θέση κατείχε η οδηγία-πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ³⁷, με την οποία η Κοινότητα προσπάθησε να καθορίσει ένα γενικό πλαίσιο λήψης μέτρων και να έχει μια κατευθυντήρια γραμμή για όλες τις επόμενες οδηγίες και ειδικές οδηγίες που θα καλύπτουν ειδικούς τομείς. Πριν από την έκδοση αυτής

³⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Οδηγία 88/642/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεώς τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: . <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31988L0642&from=EL>

³⁷ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1989). *Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31989L0391&from=EL>

της οδηγίας τα κράτη μέλη είχαν συμμορφωθεί με ειδικές οδηγίες που αφορούσαν επί μέρους προβλήματα ΥΑΕ, όπως π.χ. ο θόρυβος. Ενώ με τη εφαρμογή αυτής της οδηγίας-πλαίσιο πολλά κράτη μέλη διευρύνανε το θεσμικό πλαίσιο τους για την ΥΑΕ και στο δημόσιο τομέα. Για παράδειγμα, είχαν δημιουργηθεί νέα προβλήματα ΥΑΕ, κυρίως νέες επαγγελματικές ασθένειες, λόγω του αυτοματισμού της παραγωγής και της εισαγωγής νέων τεχνολογιών. Ακόμα ένας από τους στόχους της ίδιας οδηγίας-πλαισίου είναι ότι η προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων να είναι ίδια σε όλα τα κράτη-μέλη. Τα καινοτόμα στοιχεία που εισάγει η οδηγία-πλαίσιο είναι:

- Οι μελλοντικές οδηγίες θα πρέπει να καλύπτουν το σύνολο των εργαζομένων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, με εξαίρεση τα ελεύθερα επαγγέλματα και το οικιακό προσωπικό.
- Η ευθύνη του εργοδότη είναι αυξημένη. Ο εργοδότης πρέπει να αξιολογεί τους κινδύνους σε όλα τα στάδια της παραγωγής, να ενημερώνει τους εργαζομένους, να τους παρέχει επαρκή κατάρτιση, να ελέγχει συνέχεια την κατάσταση της υγείας τους.
- Τα μέσα παραγωγής πρέπει να προσαρμόζονται στον εργαζόμενο και όχι το αντίθετο, ειδικότερα όσον αφορά τους χώρους εργασίας, την επιλογή του εξοπλισμού και τις μεθόδους εργασίας. Σκοπός είναι μείωση της μονότονης εργασίας και της εργασίας με συγκεκριμένους ρυθμούς. Υπό αυτό τον σκοπό όλα τα κράτη μέλη πρέπει να «αλλάξουν» τους νόμους τους.
- Οι εργαζόμενοι έχουν πλέον και υποχρεώσεις, εκτός από και δικαιώματα, κάτι που ήταν άγνωστο σε ορισμένα κράτη μέλη. Κυρίως, είναι υποχρεωμένοι να τηρούν τις εντολές του εργοδότη τους όσο αφορά τη χρησιμοποίηση των μέσων ατομικής προστασίας και τη διατήρηση των προστατευτικών εξαρτημάτων των μηχανών. Οφείλουν, επίσης, να εκφράζουν τη γνώμη τους να ενημερώνονται και να μπορούν να διατυπώνουν προτάσεις που αποσκοπούν την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας τους.

Τον ίδιο χρόνο εκδόθηκε ο «Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων». Ο Κοινωνικός Χάρτης κάλυπτε 12 κατηγορίες θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, κάποια από τα οποία άπτονται έμμεσα των θεμάτων ΥΑΕ (βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, κοινωνική προστασία, πληροφόρηση, ενημέρωση και συμμετοχή των εργαζομένων, προστασία των παιδιών και εφήβων, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι,

ισότητα γυναικών και ανδρών), αλλά αφιερώνει και αυτοτελώς μία πτυχή στην ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων, τονίζοντας ιδιαίτερα ορισμένες πρωτοβουλίες. Για την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη, η Επιτροπή επεξεργάστηκε ένα πρόγραμμα δράσης το οποίο αποτελείται από 13 κεφάλαια και περιλαμβάνει 17 προτάσεις οδηγιών, 5 προτάσεις συστάσεων, 5 προτάσεις απροσδιόριστου χαρακτήρα, 3 προτάσεις αποφάσεων και 3 προτάσεις κανονισμών. Από τις 17 προτάσεις οδηγιών οι 10 αφορούν θέματα ΥΑΕ και από τις 3 προτάσεις κανονισμών μία αναφέρεται στην ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ΥΑΕ.

2. Από τον «Κοινωνικό Χάρτη» στη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Με την ολοκλήρωση του τρίτου προγράμματος δράσης το Συμβούλιο με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και κοινωνικής Επιτροπής, αποφάσισε να είναι το 1992 το «Ευρωπαϊκό έτος για την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στο χώρο εργασίας».³⁸ Κατά τη διάρκεια του έτους έγιναν συντονισμένες δράσεις από την Κοινότητα, τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους. Ακόμα πραγματοποιήθηκαν ειδικές ενημερωτικές εκδόσεις, κυκλοφόρησε ειδικό ενημερωτικό φυλλάδιο και διοργανώθηκε Ευρωπαϊκό φεστιβάλ οπτικό-ακουστικών μέσων. Αποτέλεσμα της ευρείας διάδοσης πληροφοριών ήταν ότι σχεδόν ένας στους τέσσερις ευρωπαίους εργαζόμενους θα γνώριζε, μετά τη λήψη του έτους ΥΑΕ, ότι η ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων είναι μία από τις προτεραιότητες της Κοινότητας.³⁹

³⁸ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1991). Απόφαση 91/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με πρόγραμμα δράσεων στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους ασφάλειας, υγιεινής και υγείας στον χώρο εργασίας(1992). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31991D0388&from=EL>

³⁹ Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Β: από την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη έως σήμερα». *Academia*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/3595486/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Β.

Τον ίδιο χρόνο, στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας, υπεγράφη η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁰ σημειώνοντας έτσι ένα νέο στάδιο στην πορεία της Κοινότητας. Σύμφωνα με αυτήν ενσωματώθηκαν στη συνθήκη ΕΟΚ και τα άρθρα 129, που αφορά την προστασία της δημόσια υγείας, 129 Α, που αφορά ειδικές δράσεις που στηρίζουν και συμπληρώνουν την πολιτική των κρατών μελών για την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών, και 130P-T, που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος. Στα άρθρα αυτά προστίθενται συμπληρωματικές οδηγίες για την ΥΑΕ, και τέθηκαν οι βάσεις για τη διασύνδεση του εργασιακού και του ευρύτερου περιβάλλοντος και την ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων ασφάλειας και υγείας των Ευρωπαίων ως εργαζομένων, καταναλωτών και κατοίκων.

Αργότερα το 1993, η δημιουργία της Πράσινης Βίβλου⁴¹ επαναβεβαιώνει ότι η Επιτροπή θα συνεχίσει τη δράση της στον τομέα της ΥΑΕ με βάση τις υπάρχουσες οδηγίες. Η Κοινοτική νομοθεσία συνεχίζει να κατέχει δεσπόζουσα θέση στη διασφάλιση ελαχίστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας σε όλους τους Ευρωπαίους εργαζόμενους. Όμως, υπάρχει και η άποψη ότι η νομοθεσία δεν αποτελεί το μοναδικό τρόπο θέσπισης κοινωνικών κανόνων, αλλά πρέπει να δοθεί μεγάλο βάρος στις συμφωνίες μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Δηλαδή εκτός από τα πρότυπα, τους κανόνες, τις συλλογικές συμφωνίες, τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των αρμοδιοτήτων, χρειάζονται και σιωπηροί και ρητοί κανόνες συμπεριφοράς, για να μειωθούν οι συγκρούσεις και το μόνο που συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, του Κοινοβουλίου και των κοινωνικών εταίρων. Αναφέρεται επίσης ότι οι πληροφορίες, η εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα ΥΑΕ πρέπει να βελτιωθεί.

⁴⁰ Συμβούλιο και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

⁴¹ Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Β: από την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη έως σήμερα». *Academia*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/3595486/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Β.

Συνεχίζοντας, η Επιτροπή πρότεινε τη ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία και το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (2062/94)⁴² για τη σύσταση του Οργανισμού. Τα καθήκοντα του Οργανισμού ήταν:

- Τη συλλογή και τη διάδοση τεχνικών, επιστημονικών και οικονομικών πληροφοριών στα κράτη μέλη
- Τη συλλογή τεχνικών, επιστημονικών και οικονομικών πληροφοριών σχετικά με την έρευνα για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, καθώς και άλλες ερευνητικές δραστηριότητες που συνδέονται με την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία και την διάδοση των αποτελεσμάτων τους
- Την προαγωγή και υποστήριξη της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των κρατών μελών στο τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, συμπεριλαμβάνοντας και τα προγράμματα κατάρτισης
- Την διοργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων καθώς και ανταλλαγή εμπειρογνομώνων των κρατών μελών στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία
- Την παροχή, στις κοινοτικές υπηρεσίες και στα κράτη μέλη, των αντικειμενικών, εύλογων και αποτελεσματικών τεχνικών, επιστημονικών και οικονομικών πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών για την υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία
- Τη δημιουργία, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, και τον συντονισμό του δικτύου
- Τη συλλογή και τη διάθεση πληροφοριών για θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία
- Την παροχή τεχνικών, επιστημονικών και οικονομικών πληροφοριών για τις μεθόδους και τα μέσα για την υλοποίηση των προληπτικών δραστηριοτήτων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- Τη συμβολή στην ανάπτυξη των μελλοντικών κοινοτικών προγραμμάτων δράσης των σχετικών με την προώθηση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία.

Το Νοέμβριο του 1993 η Επιτροπή πρότεινε ένα «Γενικό πλαίσιο δράσης της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο τομέα της Ασφάλειας, της υγιεινής και της προστασίας της

⁴² Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1994). *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2062/94 του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1654&from=EL>

υγείας κατά την εργασία (1994-2000)».⁴³ Τα θέματα που θα δώσουν προσοχή κατά τα έτη 1994-2000 είναι: ο κοινωνικός διάλογος, οι σχέσεις με άλλα προγράμματα (δίκτυα πληροφοριών), ο Οικονομικός και κοινωνικός αντίκτυπος των μέτρων που αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία και κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Μετά από επεξεργασία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Συμβουλευτική, δημιουργήθηκε το «πρόγραμμα μη νομοθετικών μέτρων της Κοινότητας για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στο χώρο εργασίας (1996-2000)»⁴⁴ το οποίο εστιάζει στις παρακάτω ενέργειες:

1. Παραγωγή ενημερωτικού υλικού, με τη μορφή φυλλαδίων και εγχειριδίων, ως βοήθημα σε αυτούς που χρειάζονται εξηγήσεις των νομοθετικών τους υποχρεώσεων, κυρίως των ιδιοκτητών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
2. Ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση σε μη νομοθετικά θέματα, με στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης και συνειδητοποίησης των Ευρωπαίων πολιτών από την σχολική ηλικία, την ανάπτυξη δικτύου κέντρων κατάρτισης σε θέματα ΥΑΕ και την διάδοση των πολιτικών ΥΑΕ της Επιτροπής. Ως ένα πρόσφορο και αποδοτικό μέτρο υλοποίησης αυτών των στόχων θεωρείται ο ετήσιος εορτασμός της «Ευρωπαϊκής εβδομάδας ΥΑΕ».
3. Ανίχνευση νέων κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, που συνδέονται με τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας και παραγωγής.
4. Χρηματοδότηση μέσω του προγράμματος «SAFE» (Safety Actions For Europe) μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την υλοποίηση σχεδίων για την εφαρμογή πρακτικών λύσεων αποτροπής των κινδύνων.
5. Ορθή εφαρμογή της εγκεκριμένης κοινοτικής νομοθεσίας από τα κράτη μέλη, η οποία θα εξασφαλίσει μέσω της αναβάθμισης της «ομάδας ανωτέρων επιθεωρητών εργασίας», της στενής συνεργασίας των μελών της και τον καθορισμό κοινών αρχών επιθεώρησης στον τομέα της ΥΑΕ σε κοινοτική κλίμακα.

⁴³ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1993). *Γενικό πλαίσιο για δράση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα της Ασφάλειας, Υγιεινής και Προστασίας της Υγείας κατά την Εργασία (1994-2000)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51993DC0560&qid=1499796935172&from=EL>

⁴⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). *Γνωμοδότηση με αριθ. 96/C39/05 σχετικά με το πρόγραμμα της Κοινότητας όσον αφορά την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία κατά την εργασία (1996-2000)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995AC1300&rid=39>

6. Εξασφάλιση συνεχούς προόδου των προτάσεων της Επιτροπής μέσω της τροποποίησης των υπαρχουσών κοινοτικών οδηγιών, ώστε αυτές να προσαρμόζονται στην τεχνική πρόοδο.
7. Επισκόπηση της κοινοτικής νομοθεσίας και αξιολόγηση των δυσχερειών και των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η εφαρμογή της από τις επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη.
8. Συνδυασμός των διαφόρων πολιτικών της Επιτροπής (περιβάλλοντος, έρευνας, βιομηχανίας, γεωργίας, μεταφορών, προστασίας των καταναλωτών), ώστε να αποφεύγεται η υιοθέτηση μέτρων που αντικρούουν τις βασικές αρχές ΥΑΕ, αλλά αντιθέτως να διασφαλίζεται η συνέργεια των δράσεων.
9. Υιοθέτηση νέων μέτρων, νομοθετικών και μη, για δραστηριότητες υψηλού κινδύνου και για ειδικές κατηγορίες εργαζομένων, που δεν καλύπτονται επαρκώς από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο.
10. Ανάπτυξη συνεργασιών με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που έχουν συνάψει συμφωνίες σύνδεσης με την Κοινότητα, με στόχο τη σύγκλιση των συστημάτων τους ΥΑΕ με αυτό της Κοινότητας.
11. Συνέχιση της συνεργασίας της Επιτροπής με διεθνείς οργανισμούς (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας-WHO, Διεθνή Οργάνωση Εργασίας-ILO) και ανάπτυξη νέων συνεργασιών με διεθνείς οργανισμούς (Διεθνής Ένωση Κοινωνικής Ασφάλισης-ISSA, Διεθνής Ένωση Επιθεώρησης Εργασίας-IALI, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης-OECD).

Εκτός από το νομοθετικό έργο, τα όργανα της Κοινότητας αναλαμβάνουν και άλλου είδους πρωτοβουλίες στον τομέα της ΥΑΕ. Μια τέτοια πρωτοβουλία αφορά τη δράση και το συντονισμό των Επιθεωρητών Εργασίας μέσω της «επιτροπής των ανωτέρων επιθεωρητών εργασίας».⁴⁵ Ένας από τους στόχους της επιτροπής των ανωτέρων επιθεωρητών εργασίας είναι ο καθορισμός κοινών αρχών ελέγχου των συνθηκών ΥΑΕ στα κράτη μέλη κάνοντας γνωμοδότηση στην Επιτροπή είτε μετά από αίτηση της Επιτροπής είτε με δική της πρωτοβουλία.

Η επεξεργασία, η τροποποίηση και η προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο των κανόνων και μέτρων ΥΑΕ απαιτούν την επιστημονική αξιολόγηση των επαγγελματικών κινδύνων και των μέτρων και την αποτροπή τους. Για αυτό το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή ώστε να

⁴⁵ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). Απόφαση 95/319/EK σχετικά με τη συγκρότηση επιτροπής ανώτερων επιθεωρητών εργασίας. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995D0319&qid=1499800107030&from=EL>

δημιουργήσει την επιστημονική ομάδα εμπειρογνομένων (Scientific Expert Group-SEG) η οποία θα παρείχε συμβουλές για την υιοθέτηση οριακών τιμών σε ορισμένους φυσικούς, χημικούς ή βιολογικούς παράγοντες και θα ανέφερε τον τρόπο συμμετοχής και συνεισφοράς των ενδιαφερόμενων (κυβερνήσεων, βιομηχανιών, εργαζομένων, επιστημόνων και άλλων σχετικών οργανώσεων) στη διαδικασία αυτή.⁴⁶

Μία από τις ενέργειες του προγράμματος μη νομοθετικών μέτρων της Κοινότητας για την ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία, κατά τη διάρκεια 1996-2000⁴⁷, ήταν το πρόγραμμα SAFE (Safety Action for Europe) σύμφωνα με το οποίο θα υποστηρίζονταν μέτρα που θα ενθάρρυναν τις επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στην εργασία καθώς και να μειώσουν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Στο πλαίσιο του προγράμματος υλοποιήθηκαν δύο διαφορετικές δράσεις. Η πρώτη δράση, με τίτλο «PREVENT» που αφορούσε μια μεγάλη εκστρατεία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε θέματα ΥΑΕ ενώ η δεύτερη δράση αφορούσε την επιδότηση, σε ποσοστό 70% επί του συνολικού κόστους, σχεδίων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Μετά την επιτυχία του Ευρωπαϊκού έτους ΥΑΕ (1992), η Κοινότητα καθιέρωσε τον εορτασμό της «Ευρωπαϊκής εβδομάδας ΥΑΕ» κάθε Οκτώβριο από το 1996 μέχρι και σήμερα. Η Επιτροπή χρηματοδοτεί την ανάληψη πρωτοβουλιών στη διάρκεια της εβδομάδας αυτής σε όλα τα κράτη μέλη, που σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εργοδοτών και εργαζομένων σε κάποιο ειδικό θέμα, το οποίο θα αποφάσιζε η Επιτροπή και ήταν κοινό για όλες τις χώρες. Οι ενέργειες που συνήθως υλοποιούνταν είναι η προβολή τηλεοπτικών σποτ, η διοργάνωση δημοσίων εκδηλώσεων και η παραγωγή και διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων. Με αυτό τον τρόπο ενημερώνονταν οι Ευρωπαίοι πολίτες για κάποιο ειδικό θέμα ΥΑΕ μέσα σε μια εβδομάδα με σκοπό την παρακίνηση για διερεύνηση περεταίρω.

⁴⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). Απόφαση 95/320/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με τη συγκρότηση επιστημονικής επιτροπής για τα όρια έκθεσης κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικές ουσίες. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995D0320&from=EL>

⁴⁷ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με το πρόγραμμα της Κοινότητας όσον αφορά την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία κατά την εργασία (1996-2000). Διάθεση στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995DC0282&qid=1499802135741&from=EL>

3. Η συνθήκη του Άμστερνταμ

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ (1997)⁴⁸ επήλθαν ουσιώδεις αλλαγές στην κοινωνική πολιτική, κυρίως, αλλά και σε άλλες πολιτικές, που άπτονται της ΥΑΕ, ενισχύοντας την ολιστική θεώρηση της ασφάλειας και υγείας των Ευρωπαίων πολιτών, εργαζομένων και καταναλωτών και τη συμβολή της εργασίας στην επίλυση και άλλων προβλημάτων (ναρκωτικά, AIDS). Μία πρώτη αλλαγή έγινε με το άρθρο 95 (πρώην άρθρο 100Α) που αφορούσε την προστασία της ΥΑΕ, του περιβάλλοντος και των καταναλωτών σύμφωνα βέβαια με τα νέα επιστημονικά δεδομένα. Ένα σημαντικό άρθρο, που αποτελούσε τη βάση του νομοθετικού έργου στο τομέα της ΥΑΕ ήταν το άρθρο 137 (παλαιό άρθρο 118Α). Σύμφωνα με αυτό το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία και μετά από διαβούλευση με την ΟΚΕ και την επιτροπή των Περιφερειών (όργανο που δημιουργήθηκε μετά από την συνθήκη του Μάαστριχτ), θέσπιζε μέσω οδηγιών τις ελάχιστες προδιαγραφές του εργασιακού περιβάλλοντος ώστε να μην παρεμποδίζεται η λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Με το άρθρο 139 (πρώην άρθρο 118Β) επιβραβεύεται ο κοινωνικός διάλογος με τον οποίο αναπτύσσονται οι συμβατικές σχέσεις ακόμα και στον τομέα της ΥΑΕ. Τέλος το άρθρο 152 (πρώην άρθρο 129) αναφέρεται στη δημόσια υγεία και κυρίως στα ναρκωτικά και στο AIDS.

Η έγκριση της οδηγίας πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ αποτέλεσε ορόσημο για περισσότερες από 25 ειδικές οδηγίες που κάλυπταν διαφορετικούς τομείς και για τον κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2062/94 σχετικά με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην εργασία αλλά και άλλες νομοθετικές πράξεις. Μερικές από τις ειδικές οδηγίες ήταν η χρήση εξοπλισμού εργασίας (89/655/ΕΟΚ που τροποποιήθηκε από την οδηγία 2001/45/ΕΚ⁴⁹ και την οδηγία 2009/104/ΕΚ), η οδηγία για την προστασία των εργαζομένων

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση. (1997). *Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί Ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ορισμένες συναφείς Πράξεις*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

⁴⁹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2001). *Οδηγία 2001/45/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0045&from=EL>

από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιογόνους παράγοντες κατά την εργασία (2004/37/EK)⁵⁰, την προστασία από χημικούς παράγοντες (98/24/EK που τροποποιήθηκε από την οδηγία 2000/39/EK⁵¹ και την 2009/161/EK), την προστασία από βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία (2000/54/EK)⁵², έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (κραδασμοί) (2002/44/EK)⁵³, θόρυβο (2003/10/EK)⁵⁴, ηλεκτρομαγνητικά πεδία (2004/40/EK)⁵⁵ όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2013/35/EE) και τεχνητή οπτική ακτινοβολία (οδηγία 2014/27/EE

Το άρθρο 137 της Συνθήκης της Νίκαιας⁵⁶ (πλέον άρθρο 153 της ΣΛΕΕ) αποτέλεσε τη βάση για τις προσπάθειες της ΕΕ να βελτιώσει το περιβάλλον εργασίας με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.

⁵⁰ Official Journal of the European Union. (2004). *Directive 2004/37/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the protection of workers from the risks related to exposure to carcinogens or mutagens at Work*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0037R\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0037R(01)&from=EN)

⁵¹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2000). *Οδηγία 2000/39/EK της Επιτροπής για θέσπιση πρώτου καταλόγου ενδεικτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης κατ' εφαρμογή της οδηγίας 98/24/EK του Συμβουλίου για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0039&from=EL>

⁵² Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2000). *Οδηγία 2000/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω έκθεσης τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/2000-54.1148459214421.pdf

⁵³ . Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2002). *Οδηγία 2002/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (κραδασμοί)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/2002-44.1147846468146.pdf

⁵⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2003). *Οδηγία 2003/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0010&from=EL>

⁵⁵ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2004). *Οδηγία 2004/40/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά στην έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία)*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/2004-40.1120717437648.pdf

⁵⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2001). *Συνθήκη της Νίκαιας που τροποποιεί τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί Ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ορισμένες συναφείς πράξεις*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&rid=1>

4. Η συνθήκη της Λισαβόνας

Όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας (2007)⁵⁷, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε δεσμευτικός, καθιστώντας την πολιτική για την υγεία και την ασφάλεια έναν ακόμη πιο σημαντικό τομέα της νομοθεσίας της ΕΕ. Αναφέρθηκε με διάφορα άρθρα σε θέματα ΥΑΕ αλλά με το άρθρο 153 (πρώην άρθρο 137 της ΣΕΚ) της ΣΛΕΕ αποτέλεσε τη βάση στις προσπάθειες της ΕΕ να βελτιώσει το περιβάλλον εργασίας με σκοπό την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων. Για το σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, θέσπιζαν μέτρα ενθάρρυνσης και συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών μέσω πρωτοβουλιών, ανταλλαγή πληροφοριών και καινοτόμων λύσεων στο τομέα της ΥΑΕ με διάφορες οδηγίες. Μία σημαντική οδηγία ήταν για την ταξινόμηση, επισήμανση και συσκευασία ουσιών και μειγμάτων (οδηγία 2014/27/ΕΕ).

Η δράση της ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία εντάσσεται στο στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής. Για την περίοδο 2007 έως 2012⁵⁸ επικεντρώθηκε στην πρόληψη. Στόχος της ήταν να επιτύχει μια συνεχή, βιώσιμη και ομοιόμορφη μείωση των επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών στην ΕΕ. Συγκεκριμένα στη στρατηγική για την περίοδο 2007-12, η Επιτροπή, μέσω του προγράμματος PROGRESS και σε συνεργασία με τη συμβουλευτική επιτροπή συνέταξαν πρακτικούς οδηγούς και υλικό για την ορθή εφαρμογή των οδηγιών. Ο Ευρωπαϊκός οργανισμός για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία (EU-OSHA) θα συμβάλλει στην προώθηση της εφαρμογής μέτρων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την ΥΑΕ. Το διαδικτυακό διαδραστικό εργαλείο εκτίμησης της επικινδυνότητας (Online Interactive Risk Assessment Tool-OIRA) που ανέπτυξε ο οργανισμός EU-OSHA συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην προώθηση της συμμόρφωσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις που αφορούν τον τομέα της ΥΑΕ. Ακόμα η συγκεκριμένη στρατηγική αναφέρεται, για πρώτη φορά, στην ένταξη της υγείας και της ασφάλειας στα προγράμματα κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού κύκλου και σε

⁵⁷ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2010). *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EL>

⁵⁸ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (2007). *Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία κοινοτική στρατηγική 2007-2012 για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0062&from=EL>

όλους τους τομείς, συμπεριλαμβάνοντας την επαγγελματική κατάρτιση και του πανεπιστημίου.

Το 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την Υγεία και την Ασφάλεια στην εργασία για την περίοδο 2014-2020⁵⁹, το οποίο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το Μάρτιο του 2015. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα από τις προηγούμενες στρατηγικές, το πλαίσιο αποσκοπεί να αντιμετωπίσει τρεις μεγάλες προκλήσεις:

- Βελτίωση των επιδόσεων των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων πρόληψης του κινδύνου από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Βελτίωση της πρόληψης των ασθενειών που συνδέονται με την εργασία και
- Αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής

Το στρατηγικό πλαίσιο θα αναθεωρηθεί το 2016 με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του οργανισμού EU-OSHA και την πρόοδο σχετικά με την εφαρμογή του.

Δύο χρόνια αργότερα και ενώ η επιβολή δεσμευτικών κανόνων στην πράξη είναι ζωτικής σημασίας, μια νοοτροπία συμμόρφωσης σε επιχειρήσεις όλων των μεγεθών και μεταξύ των εργαζομένων είναι αυτή που πράγματι κάνει τη διαφορά στην πράξη. Μια τέτοια νοοτροπία συμμόρφωσης πρέπει να ξεκινήσει από την έναρξη της εκπαίδευσης και να συνεχιστεί μετά, είτε πρόκειται για επαγγελματική εκπαίδευση είτε για κατάρτιση σε θέματα διαχείρισης. Πρέπει να υποστηρίζεται μέσω συνεχών προσπαθειών ευαισθητοποίησης και ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών και να παραμένει σε επαγρύπνηση μέσω επιθεωρήσεων, οι οποίες, στην ιδανική περίπτωση, δεν περιορίζονται απλώς σε έλεγχο και επιβολή κυρώσεων, αλλά βοηθούν στον προσδιορισμό καλύτερων τρόπων συμμόρφωσης.⁶⁰

⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0332&qid=1499844138997&from=EL>

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017, 10 Ιανουαρίου). *Ασφαλέστερη και υγιέστερη εργασία για όλους-Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας και της πολιτικής της ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0012&qid=1499844834546&from=EL>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα

Αφού αναλύσαμε τις Ευρωπαϊκές πολιτικές για την προστασία της υγιεινής και ασφάλειας εργασίας θα αναφερθούμε στο νομοθετικό πλαίσιο που επικρατεί στην Ελλάδα. Ο πρώτος νόμος που ψηφίστηκε στη χώρα μας «περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και περί ωρών εργασίας» έρχεται στις 21-11-1911. (ΦΕΚ 318/Α/21-11-1911).⁶¹ Αν και ήταν ο πρώτος νόμος που ψηφίστηκε αναφέρεται στην καθαριότητα, στον φωτισμό στους χώρους εργασίας και ιδιαίτερα την κατά τη διάρκεια της νύχτας, στην κατανομή του χώρου ώστε να είναι ανάλογος των εργαζομένων ώστε να αερίζεται και αναλόγως, στην υγρασία στους χώρους εργασίας, στα παντός είδους μηχανήματα ώστε να λειτουργούν χωρίς να κινδυνεύουν οι εργαζόμενοι, στα ικριώματα στις οικοδομικές εργασίες και γενικά στις επιχειρήσεις ώστε να μην κινδυνεύουν οι εργαζόμενοι και τέλος στους εργαζόμενους που δουλεύουν στους υπαίθριους χώρους να προστατεύονται από κάθε κίνδυνο καθώς και από τον ήλιο και το κρύο.

Μετά από τον νόμο αυτό εφαρμόστηκαν μια σειρά από Διατάγματα τα οποία είχαν σχέση με την υγιεινή και ασφάλεια των εργατών και υπαλλήλων της πάσης φύσεως βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργοστασίων, εργαστηρίων, ξυλουργικών εργοστασίων κ. λ. π. Το 1938 ψηφίστηκε ένας αναγκαστικός νόμος (ΦΕΚ 177/Α/29-4-1938)⁶² για την προστασία των εργαζομένων από τον μόλυβδο. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό απαγορεύεται στις εργασίες χρωματισμού η χρήση μολυβδούχων χρωμάτων που περιέχουν περισσότερο από 2% μεταλλικό μόλυβδο. Εξαιρέσεις επιτρέπεται όταν χρησιμοποιείται, στους πίνακες ζωγραφικής, στην κατασκευή υαλογαυμάτων, στον χρωματισμό υλικού πολέμου, τροχαίου υλικού των σιδηροδρόμων, σιδηρών κατασκευών και του εσωτερικού διαμερισμάτων των εργοστασίων. Στη συνέχεια το 1975 ψηφίστηκε ο νόμος 61/75 (ΦΕΚ 132/Α/7-7-1975)⁶³ που

⁶¹ Νόμος ΓπΛΔ'.(1911). *Περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και περί ωρών εργασίας* (ΦΕΚ 318/Α/21-11-1911). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/318-11.1111574557151.pdf

⁶² Αναγκαστικός Νόμος 1204. (1938). *Περί απαγορεύσεως της χρήσεως των μολυβδούχων χρωμάτων* (ΦΕΚ 177/Α/29-4-38). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/177-38.1111494134109.pdf

⁶³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1975) *Νόμος υπ' αριθ. 61 της 7-7-1975. Περί προστασίας των εργαζομένων εκ των κινδύνων των προερχομένων εκ της χρήσεως βενζολίου ή προϊόντων περιεχόντων βενζόλιον* (ΦΕΚ 132/Α/7-7-1975). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/132-75.1112095947743.pdf

απαγορεύει τη χρήση του βενζολίου ακόμα και από τα προϊόντα που περιέχουν έστω και 1% βενζόλιο. Ένα χρόνο αργότερα εφαρμόστηκε ένα προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ 78/A/6-4-76)⁶⁴ με το οποίο καθιερώνονται οι όροι υγιεινής και ασφάλειας στις μεταφορικές ταινίες, αναβατόρια με κάδους, μεταφορείς κυκλικής τροχιάς κ. λ. π. Το 1978 εφαρμόστηκε ένα προεδρικό διάταγμα 152/78 (ΦΕΚ31/A/25-2-78)⁶⁵ που αναφέρεται στους όρους υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων στους πιεστήρες διά εκκεντρικού στροφάλου.

Στην αρχή της δεκαετίας του 80 ασχολήθηκαν με την λήψη και τήρηση των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομικές επιχειρήσεις και στα λοιπά ιδιωτικά τεχνικά έργα (ΦΕΚ 126/A/15-9-83)⁶⁶ και αργότερα με την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγεία και ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις (ΦΕΚ 64/A/15-5-84)⁶⁷. Η ψήφιση του ν. 1568/85⁶⁸ «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων» υπήρξε η σπουδαιότερη καινοτομία όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Αποσκοπούσε τον εκσυγχρονισμό του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου της ασφάλειας και υγιεινής των εργαζομένων στην Ελλάδα. Στον νόμο αυτό ρυθμίστηκαν τα θέματα οργάνωσης και πρόληψης σε όλα τα επίπεδα (επιχείρηση, εθνικό και νομαρχιακό επίπεδο) με την καθιέρωση των θεσμών του Τεχνικού Ασφαλείας (ΤΑ) και Γιατρού Εργασίας (ΓΕ), του δικαιώματος των εργαζομένων να συστήνουν Επιτροπές Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΥΑΕ), και την σύσταση του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΣΥΑΕ) και των

⁶⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1976). Προεδρικό Διάταγμα 212 της 6-4-1976. Περί μέτρων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων εις μεταφορικές ταινίας και προωθητάς εν γένει (ΦΕΚ 78/A/6-4-76). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/78-76.1112095797487.pdf

⁶⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1978). Προεδρικό Διάταγμα 151 της 25-2-1975. Περί μέτρων υγιεινής και ασφάλειας των απασχολούμενων εις θερμοπλαστικούς και παρομοίους τούτων πιεστήρας. (ΦΕΚ 31/A/25-2-78). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/31-78.1112010953708.pdf

⁶⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1983). Νόμος υπ' αριθ. 1396 της 15-9-1983. Υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομικές και λοιπά ιδιωτικά τεχνικά έργα (ΦΕΚ 126/A/15-9-83). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/126-83.1111496903140.pdf

⁶⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1984). Προεδρικό Διάταγμα 190 της 15-5-1984. Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγικές εργασίες (ΦΕΚ 64/A/15-5-84). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/64-84.1112953910249.pdf

⁶⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1985). Νόμος υπ' αριθ. 1568 της 18-10-1985. Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων (ΦΕΚ 177/A/18-10-1985). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.seeth.net/downloads/N1568_85.pdf

Νομαρχιακών Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΝΕΥΑΕ) τα οποία αποτελούν και τα κυριότερα όργανα άσκησης του κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό και νομαρχιακό επίπεδο αντίστοιχα. Με το Π.Δ. 289/86 (ΦΕΚ 129/Α/22-8-86)⁶⁹ επεκτάθηκε η εφαρμογή του ν. 1568/85 στους χώρους που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και με την κοινή υπουργική απόφαση 88555/85 (ΦΕΚ 721/Β/4-10-88)⁷⁰ που κυρώθηκε με το νόμο 1836/89, επεκτάθηκε η εφαρμογή του σε όλο το δημόσιο τομέα, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α. Με το προεδρικό διάταγμα 294/1988 (ΦΕΚ 138/Α/21-6-1988)⁷¹ καθορίστηκε ο ελάχιστος χρόνος απασχόλησης των τεχνικών ασφαλείας και των γιατρών εργασίας καθώς επίσης και το επίπεδο γνώσεων αυτών και η ειδικότητα του τεχνικού ασφαλείας. Ακολούθησαν μια σειρά από Προεδρικά Διατάγματα τα οποία είχαν να κάνουν με τον μόλυβδο (Π.Δ. 94/87) και τον αμιάντο (Π.Δ. 70Α/88), τους καρκινογόνους παράγοντες (Π.Δ. 399/94) και τους βιολογικούς παράγοντες (Π.Δ. 186/95) μέσα από οποία προβλέπεται ότι αν από την εκτίμηση των κινδύνων αποδεικνύεται κίνδυνος για την υγεία ή την ασφάλεια των εργαζομένων ανεξάρτητα από τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούνται στην επιχείρηση ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του γιατρού εργασίας.

Τον Δεκέμβριο του 1994 δημοσιεύτηκαν πέντε Προεδρικά Διατάγματα για θέματα υγείας και ασφαλείας, σε συμμόρφωση με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες (Π.Δ. 395/1994 έως και 399/1994). Το πρώτο από αυτά – που σχετίζεται με την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων – είναι το Π.Δ. 395/1994⁷², που καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη χρησιμοποίηση

⁶⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1986). *Προεδρικό Διάταγμα 289 της 22-8-1986. Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων σε χώρους εργασίας που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας* (ΦΕΚ 129/Α/22-8-86). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/129-86.1112769900626.pdf

⁷⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1988). *Υπουργική απόφαση 88555/3293/88. Υγιεινή και ασφάλεια του προσωπικού του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α.* (ΦΕΚ 721/Β/4-10-88). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/721-88.111243600850.pdf

⁷¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1988). *Προεδρικό Διάταγμα 294 της 21-6-1988. Ελάχιστος χρόνος απασχόλησης τεχνικού ασφαλείας και γιατρού εργασίας, επίπεδο γνώσεων και ειδικότητα τεχνικού ασφαλείας για τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του άρθρου 1 παραγράφου 1 του ν. 1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων»*(ΦΕΚ 138/Α/21-6-1988). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/138a_88.1172567260518.pdf

⁷² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). *Προεδρικό Διάταγμα 395 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/655/ΕΟΚ* (ΦΕΚ 220/Α/ 19-12-1994). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/220A-94.pdf

εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους. Περιλαμβάνει διατάξεις κυρίως για τα συστήματα χειρισμού και τα όργανα ελέγχου των μηχανών και εγκαταστάσεων, καθώς και για την προστασία από κινδύνους επαφής με κινούμενα μηχανικά στοιχεία, που μπορεί να προκαλέσουν ατυχήματα.

Το δεύτερο από τα πέντε διατάγματα, το Π.Δ. 396/1994⁷³, ρυθμίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις τήρησης μέτρων ασφάλειας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζομένους εξοπλισμών ατομικής προστασίας (κράνη, ωτασπίδες, προστατευτικές προσωπίδες, γάντια και υποδήματα ασφάλειας) κατά την εργασία σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 89/656/ΕΟΚ. Σύμφωνα με το διάταγμα αυτό, οι εξοπλισμοί ατομικής προστασίας πρέπει να χρησιμοποιούνται εφόσον οι κίνδυνοι δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν ή να περιορισθούν επαρκώς με τεχνικά μέτρα ή μέσα συλλογικής προστασίας ή με μέτρα, μεθόδους ή διαδικασίες οργάνωσης της εργασίας.

Το τρίτο από τα διατάγματα αυτά, το Π.Δ. 397/1994⁷⁴, καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνο ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ, το τέταρτο Π.Δ. 398/1994⁷⁵ ρυθμίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης σε συμμόρφωση με την οδηγία του Συμβουλίου 90/270/ΕΟΚ ενώ το πέμπτο Π.Δ. 399/1994⁷⁶ ασχολείται με την προστασία των εργαζομένων από την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες.

⁷³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). Προεδρικό Διάταγμα 395-396 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/655/ΕΟΚ (ΦΕΚ 220/Α/ 19-12-1994). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/220A-94.pdf

⁷⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). Προεδρικά Διατάγματα 397-399 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνο ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ . (ΦΕΚ 221/Α/19-12-1994). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/221A-94.pdf

⁷⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). Προεδρικά Διατάγματα 397-399 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνο ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ . (ΦΕΚ 221/Α/19-12-1994). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/221A-94.pdf

⁷⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). Προεδρικά Διατάγματα 397-399 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνο ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ . (ΦΕΚ 221/Α/19-12-1994). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/221A-94.pdf

Συνεχίζοντας την εναρμόνιση δημοσιεύεται το Π.Δ. 16/1996 (ΦΕΚ 10/Α/18-1-96)⁷⁷ που αναφέρεται στις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ. Συγκεκριμένα θεωρεί ως ελάχιστες προδιαγραφές την σταθερότητα και την στερεότητα των κτηριακών εγκαταστάσεων, την ηλεκτρική εγκατάσταση, τους εξόδους κινδύνου, την πυρανίχνευση και πυρόσβεση, τον εξαιρετισμό των κλειστών χώρων εργασίας, την απαγωγή παραγόντων, την θερμοκρασία των χώρων, τον φωτισμό, τα δάπεδα, τους τοίχους, τις οροφές και στέγες των χώρων, τα παράθυρα και τους φεγγίτες των χώρων, τις θύρες και πύλες, τους διαδρόμους κυκλοφορίας, την προστασία από πτώσεις και πτώσεις αντικειμένων (ζώνες κινδύνου), τα ειδικά μέτρα για τις κυλιόμενες σκάλες και τους κυλιόμενους διαδρόμους, τις αποβάθρες και εξέδρες φόρτωσης, τις διαστάσεις και τον όγκο αέρα των χώρων, τους χώρους ανάπαυσης, τις έγκυες γυναίκες και γαλουχούσες μητέρες, τον εξοπλισμό υγιεινής, τους χώρους πρώτων βοηθειών, τους εργαζόμενους με ειδικές ανάγκες και τους εξωτερικούς χώρους εργασίας.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 17/1996 (ΦΕΚ 11/Α/18-1-96)⁷⁸ έγινε η εναρμόνιση του εθνικού μας δικαίου με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ. Το παρόν προεδρικό διάταγμα, που τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 159/1999, και ισχύει μέχρι και σήμερα, είχε ως αντικείμενο την εφαρμογή μέτρων για την προαγωγή της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία μέσω της πρόληψης και της εξάλειψης των επαγγελματικών κινδύνων, της ενημέρωσης και της κατάρτισης των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, καθώς και με τους κανόνες για την εφαρμογή των αρχών. Το διάταγμα αυτό διαπνέεται από την αρχή της ευθύνης του εργοδότη, καθώς αυτός υποχρεούνται να εξασφαλίζει την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων και να λαμβάνει μέτρα που να εξασφαλίζουν την υγεία και την ασφάλεια των τρίτων. Δεν απαλλάσσεται από τις υποχρεώσεις αυτές ακόμα και όταν τις αναθέτει σε Τεχνικό ασφαλείας ή Γιατρό ασφαλείας.

⁷⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (1996). Προεδρικό Διάταγμα Υπ' αριθ. 16 της 18-01-1996. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ. (ΦΕΚ 10/Α/18-01-1996). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/10A_96.pdf

⁷⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1996). Προεδρικό Διάταγμα 17 της 18-1-1996. Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ (ΦΕΚ 11/Α/18-1-1996). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/11A_96.pdf

Οι συνδυασμένες διατάξεις του Ν. 1568/85 και του Π.Δ. 17/96 αποτελούν σήμερα το βασικό κορμό της Ελληνικής νομοθεσίας για τα θέματα που αφορούν την ΥΑΕ. Το κύριο αυτό σώμα συμπληρώνεται από μία σειρά νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων σχετικών με την εξειδίκευση μέτρων πρόληψης που αφορούν είτε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας με αυξημένους επαγγελματικούς κινδύνους (π.χ. τεχνικά έργα), είτε έκθεση σε παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν επαγγελματικές ασθένειες (π.χ. θόρυβο, καρκινογόνοι ή βιολογικοί παράγοντες), είτε τη διαμόρφωση των χώρων και θέσεων εργασίας, είτε την προστασία από τον μηχανολογικό εξοπλισμό, είτε τέλος την προστασία ειδικών κατηγοριών εργαζομένων (π.χ. ανήλικοι, έγκυες). Ακόμα συνιστάται το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας (Α.Σ.Ε) του Υπουργείου Εργασίας, τμήμα αρμόδιο σε θέματα προστασίας της υγείας των εργαζομένων και υγιεινής και ασφαλείας της εργασίας με την ονομασία «Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας» καθώς και ένα συλλογικό γνωμοδοτικό όργανο σε κάθε νομαρχία για θέματα προστασίας της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων στους τόπους εργασίας, με την ονομασία Νομαρχιακή Επιτροπή Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (Ν.Ε.Υ.Α.Ε.).⁷⁹

⁷⁹ http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/13/2/446.pdf

Γ' ΕΝΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η υγεία και ασφάλεια στην εκπαίδευση

Στην Ευρώπη, η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 2007-2012 για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κήρυξε, για πρώτη φορά, τη σημασία της ενσωμάτωσης των θεμάτων υγείας και ασφάλειας στην εκπαίδευση και την δημιουργία προγραμμάτων κατάρτισης.⁸⁰ Η πτυχή αυτή είχε τονιστεί από την προηγούμενη στρατηγική (περίοδος 2002-2006), που τόνιζε την ανάγκη της πρόληψης μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Ως εκ τούτου, η σχέση της εκπαίδευσης και της ΥΑΕ για τη βελτίωση της κατάστασης στο τομέα της ΥΑΕ από την παιδική ηλικία είναι πιθανό αναμφισβήτητη. Για τα μικρά παιδιά (βρέφος, νηπιαγωγείο, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια), η εκπαίδευση μπορεί να αντιμετωπίσει γενικές έννοιες της υγείας, της ασφάλειας, και της ευημερίας, καθώς και τις κοινωνικές πτυχές. Στη συνέχεια για τους εφήβους και νεαρούς ενήλικες (επαγγελματική εκπαίδευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση), η συγκέντρωση θα είναι για τη σταδιακή απόκτηση κοινωνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων στην προώθηση της έννοιας της υγείας, στην ασφάλεια και την ευημερία στην εργασία, στη ζωή ως ενήλικας πολίτης.

Αυτό απαιτεί εργασία όχι μόνο από το περιεχόμενο της διδασκαλίας, αλλά και από τα μέρη όπου η διδασκαλία πραγματοποιείται. Το περιβάλλον στο οποίο τα παιδιά και οι νέοι μορφώνονται θα πρέπει να είναι υποδειγματικό. Πρώτον, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να είναι υγιής και ασφαλής ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν να συμμετάσχουν σε μία πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα καλύπτει όχι μόνο τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό, αλλά και τις διαδικασίες, τη διαχείριση, και την ίδια την κουλτούρα του ιδρύματος εκπαίδευσης. Οι μαθητές θα πρέπει να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στα θέματα της υγείας και της ασφάλειας τους στο σχολικό τους περιβάλλον ως μέρος της μάθησης και, επίσης, ως ένα κίνητρο για να παίξουν το ρόλο τους στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στα σχολεία.

⁸⁰ European Agency for Safety and Health at Work. (2013). *Occupational safety and health and education: a whole school approach*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/occupational-safety-and-health-and-education-a-whole-school-approach/view>

Το σχολείο προσεγγίζει την Υγεία και Ασφάλεια της Εργασίας (ΥΑΕ) με τους παρακάτω τρόπους:⁸¹

- Συνδυάζει την εκπαίδευση των κινδύνων και τη διαχείριση της ασφάλειας και της υγείας στα σχολεία τόσο για τους μαθητές όσο και για το προσωπικό
- Συγκεντρώνει τον κίνδυνο στην εκπαίδευση, την εκπαίδευση σε θέματα υγείας, τη διαχείριση της ασφάλειας και την έννοια ενός υγιή σχολείου
- Επιζητεί την ενεργή συμμετοχή του προσωπικού και των μαθητών στο σχολείο στη διαχείριση της ασφάλειας
- Περιλαμβάνει τη διαχείριση της ΥΑΕ από τους εκπαιδευτικούς, βελτιώνοντας την κατανόηση της ΥΑΕ και την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων, που βελτιώνουν την ικανότητά τους να παρέχουν στους μαθητές εκπαίδευση για τους κινδύνους
- Αναπτύσσει την κατανόηση των μαθητών για την ΥΑΕ και τη σημασία της μέσω παραδειγμάτων
- Εμπλέκει τους μαθητές στον εντοπισμό του κινδύνου και προτείνει λύσεις, αναπτύσσει τις δεξιότητές τους και τους δίνει την κυριότητα στους κανόνες ασφάλειας του σχολείου και
- Ενσωματώνει την εκπαίδευση των κινδύνων και την υγεία και ασφάλεια του σχολείου σε όλες τις δραστηριότητες του σχολείου και στον τρόπο που λειτουργεί ώστε να γίνει μέρος της σχολικής ζωής.

Αν το καταφέρουν αυτό θα έχουν βελτιωμένο προσωπικό και θα παρέχουν υγεία και ασφάλεια στους μαθητές καθώς και ένα βελτιωμένο περιβάλλον μάθησης το οποίο θα έχει θετικό αντίκτυπο στη μάθηση.

Όπως είπαμε και παραπάνω, η κοινοτική στρατηγική 2007-2012 για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία επαναβεβαιώνει τη σημασία της ενσωμάτωσης της υγείας στην εκπαίδευση μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όμως τα γεγονότα δείχνουν ότι τα ποσοστά των ατυχημάτων στην Ευρώπη είναι υψηλά και ειδικά στις νεαρές ηλικίες. Γι' αυτό πρώτα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας στην επαγγελματική τους ζωή και δεύτερον να υπάρχει η εκπαίδευση και κατάρτιση των νέων πριν έρθουν στην αγορά

⁸¹ European Agency for Safety and Health at Work. (2013). *Occupational safety and health and education: a whole school approach*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/occupational-safety-and-health-and-education-a-whole-school-approach/view>

εργασίας, ώστε να μπορούν να λάβουν μια κουλτούρα πρόληψης. Οι δεξιότητες και οι γνώσεις που έχουν αποκτήσει σε αυτόν τον τομέα θα τους επιτρέψει να ενδιαφέρονται πιο πολύ στον τομέα της πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων. Για να γίνει αυτό, ιδανική περίπτωση, θα ήταν όλοι οι εκπαιδευτικοί, κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου τους, να αποκτούν γνώσεις σε θέματα ΥΑΕ μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και να μάθουν να εντάσσουν την εκπαίδευση για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή τους εργασία⁷⁴.

Εάν μια επιτυχής ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στο σχολικό πρόγραμμα διδασκαλίας αποτελεί πρόκληση, τότε η εισαγωγή της στα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς είναι μια ακόμα πιο δύσκολη υπόθεση. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι η αξία της κατάρτισης που υποστηρίζει μια ολιστική προσέγγιση του σχολικού περιβάλλοντος, η οποία συνδυάζει την παροχή εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων με τη διαχείριση της ΥΑΕ έχει ως απώτερο στόχο τη διασφάλιση ασφαλών και υγιών συνθηκών εργασίας και μαθησιακού περιβάλλοντος. Θέματα ζωτικής σημασίας αποτελούν η ανάπτυξη σχετικών συνεργασιών και η διασφάλιση της δέσμευσης όλων των κύριων ενδιαφερόμενων, καθώς και η συνέχιση της ανταλλαγής πρακτικών και εμπειριών.⁸²

Ένα από τα προβλήματα που επισημαίνονται είναι ότι η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων βασίζεται στην ατομική προσέγγιση. Η τυχόν διοργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης σε ευκαιριακή βάση και όχι στο πλαίσιο διοργάνωσης προγραμματισμένων τακτικών εκδηλώσεων αποτελεί επίσης ένα πρόβλημα. Για τη βιωσιμότητα αυτών των προγραμμάτων απαιτείται μια στρατηγική που να περιλαμβάνει:⁸³

- Κατάρτιση στο πλαίσιο μιας ολιστικής προσέγγισης του σχολικού περιβάλλοντος, η οποίας να συνδυάζει την εκπαίδευση όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων με τη προαγωγή βελτιωμένης διαχείρισης της ΥΑΕ στα σχολεία, συμπεριλαμβάνοντας την ένταξη της ΥΑΑΕ στην καθημερινή εργασία όλων των εκπαιδευτικών

⁸² European Agency for Safety and Health at Work. (2013). *Occupational safety and health and education: a whole school approach*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/occupational-safety-and-health-and-education-a-whole-school-approach/view>

⁸³ FACTS (2012) Στρατηγικές για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της διαχείρισης των κινδύνων. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/103>

- Ένταξη, στα προγράμματα εκπαίδευσης όλων των μελλοντικών εκπαιδευτικών, βασικών πληροφοριών σχετικά με την ΥΑΕ στα σχολεία και με τρόπους ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή διδασκαλία
- Παροχή κατευθυντήριων γραμμών σε όλους τους εκπαιδευτικούς, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενημέρωσής τους κατά την ανάληψη καθηκόντων σε κάποιο σχολείο, συμπεριλαμβάνοντας και την εκπαίδευση των μαθητών σε θέματα διαχείρισης των κινδύνων
- Περαιτέρω κατάρτιση των διευθυντικών στελεχών των σχολικών μονάδων, με σκοπό την ειδίκευσή τους στη διαχείριση της ΥΑΕ και την ένταξη της εκπαίδευσης που αφορά την διαχείριση των κινδύνων στον καθημερινό σχολικό βίο,
- Περαιτέρω κατάρτιση λοιπών εκπαιδευτικών, ανάλογα με το αντικείμενο διδασκαλία τους, με σκοπό την ειδίκευσή τους, σε θέματα ΥΑΕ και στην εκπαίδευση που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη «πρωταθλητών για την ΥΑΕ» μεταξύ των μελών του διδακτικού προσωπικού, ο ρόλος των οποίων θα συνιστάται στη διάδοση σχετικών πληροφοριών και στην παρακίνηση των υπόλοιπων εκπαιδευτικών να ενημερωθούν σχετικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο,
- Καθορισμός στόχων για τον ελάχιστο αριθμό εκπαιδευτικών που κρίνεται αναγκαίο να λάβουν ειδική εκπαίδευση για τα θέματα αυτά,
- Δικτύωση σχολείων και «πρωταθλητών για την ΥΑΕ/εκπαίδευση που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων» με στόχο:
 - την ενημέρωση των λοιπών μελών του προσωπικού-δεδομένης της προσπάθειας που καταβάλουν τα σχολεία προς αυτή την κατεύθυνση, και
 - τη διάδοση και ανταλλαγή σχετικών εμπειριών,
- Συνεργασία και συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων, περιλαμβάνοντας:
 - εκπαιδευτικές αρχές, όργανα και φορείς εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αφορούν την εκπαίδευση μελλοντικών εκπαιδευτικών,
 - άλλους οργανισμούς με αντικείμενο συναφές προς την εκπαίδευση για τη διαχείριση των κινδύνων (π.χ. εκπαιδευτικοί φορείς υγείας, οργανισμοί πρόληψης ατυχημάτων και οδικής ασφάλειας, αθλητικοί φορείς)
 - επαγγελματικές οργανώσεις εκπαιδευτικών και συνδικαλιστικές οργανώσεις

- Προσδιορισμός αναγκαίων συνεργειών και τρόπων διδασκαλίας με ελαχιστοποίηση των πιθανών προβλημάτων,
- Παροχή στα σχολεία ειδική στήριξη, πληροφορίες και εργαλεία για τη δημιουργία υγιών και ασφαλών συνθηκών μαθησιακού και εργασιακού περιβάλλοντος, ώστε τα θέματα υγείας και ασφάλειας να αποτελούν ζητήματα νευραλγικής σημασίας τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους μαθητές.

Προϋπόθεση για να συζητηθεί με εκπαιδευτικές αρχές, εκπαιδευτικά ιδρύματα ή άλλους φορείς οποιαδήποτε στρατηγική κατάρτισης μελλοντικών εκπαιδευτικών είναι η αποσαφήνιση των μαθησιακών στόχων που πρέπει να ενσωματωθούν στο πλαίσιο αυτής της κατάρτισης. Σύμφωνα με τα υπό εξέταση παραδείγματα, οι μαθησιακοί στόχοι για την κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών που παρέχουν γενική διδασκαλία στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν να εστιάζουν:⁸⁴

- Στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή διδασκαλία,
- Στη μεταλαμπάδευση προτύπων συμπεριφορών και στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με την προσωπική τους ασφάλεια και υγεία ως εργαζομένων, δηλαδή θέματα ΥΑΕ στο εργασιακό περιβάλλον ενός σχολείου, και
- Στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων ούτως ώστε να μπορούν να συμβάλλουν θετικά στη διασφάλιση ασφαλών και υγιών συνθηκών στα σχολεία.

⁸⁴ FACTS (2012) Στρατηγικές για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της διαχείρισης των κινδύνων. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/103>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η υγεία και ασφάλεια εργασίας στην Επαγγελματική εκπαίδευση

1. Η Επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η δημιουργία και ανάπτυξη της τεχνικής εκπαίδευσης συνδέεται στενά με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε χώρα και οι οποίες καθορίζουν το σχεδιασμό και το μέλλον της. Αρχικά ο σκοπός της τεχνικής εκπαίδευσης ήταν να εφοδιάσει τα παιδιά της εργατικής τάξης που είχαν συγκεντρωθεί στα μεγάλα αστικά κέντρα με την στοιχειώδη βασική μόρφωση, ώστε να ενταχθούν στην αναπτυσσόμενη βιομηχανία.

Στην Ελλάδα η πρώτη ουσιαστική μεταρρυθμιστική προσπάθεια για την Επαγγελματική εκπαίδευση έγινε το 1985 με τον νόμο 1566/85.⁸⁵ Ανάμεσα στις βασικότερες αλλαγές που η μεταρρύθμιση αυτή επέφερε (κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων για το Λύκειο, αλλαγή στο σύστημα των εξετάσεων για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση και αντικατάσταση των Πανελληνίων Εξετάσεων από τις Γενικές Εξετάσεις με ταυτόχρονο υπολογισμό της σχολικής επίδοσης των μαθητών σε όλες τις τάξεις του Λυκείου και πολλά άλλα μέτρα) εμφανίζεται και η ίδρυση του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (Ε.Π.Λ.), με σκοπό την οργανική σύνδεση της Γενικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και την παροχή ευκαιριών σε όλους τους μαθητές για τη σύμμετρη ανάπτυξη των ικανοτήτων και την καλλιέργεια των ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων τους. Για την πρακτική άσκηση των μαθητών των τεχνικών – επαγγελματικών λυκείων, των ενιαίων πολυκλαδικών λυκείων και των τεχνικών – επαγγελματικών σχολών συγκροτούνται και λειτουργούν ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες σχολικά εργαστηριακά κέντρα (ΣΕΚ).

Στο τέλος της δεκαετίας του 90 (Νόμοι 2525/97 και 2640/98⁸⁶) επιχειρήθηκε άλλη μία μεταρρυθμιστική παρέμβαση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Καθιερώθηκε ο θεσμός του Ενιαίου Λυκείου με την ενσωμάτωση σε αυτό όλων των τύπων Λυκείου (Γενικών, Τ.Ε.Λ., Ε.Π.Λ., και Κλασικών), η καθιέρωση του Απολυτηρίου του Ενιαίου Λυκείου για την

⁸⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1985). *Νόμος υπ' αριθ. 1566 της 30-9-1985. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/n_1566_1985.pdf

⁸⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1998). *Νόμος υπ' αριθ. 2640 της 3-9-1998. Δευτεροβάθμια τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 206/Α/3-9-1998)

εισαγωγή στα ΑΕΙ και ΤΕΙ και η ίδρυση των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (Τ.Ε.Ε.) για την χορήγηση πτυχίου επαγγελματικής εκπαίδευσης ειδικότητας επιπέδου 2 και 3. Στα Τ.Ε.Ε., η φοίτηση οργανώθηκε σε δύο κύκλους. Ο Α΄ κύκλος, με διάρκεια δύο ετών και ο Β΄ κύκλος, ενός έτους. Οι μαθητές των ΤΕΕ σε όλα τα έτη σπουδών παρακολουθούν μαθήματα γενικής παιδείας, όσο και μαθήματα ειδικότητας. Οι απόφοιτοι του Α΄ κύκλου αποκτούν πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης ειδικότητας επιπέδου 2 και μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ή να εγγραφούν, εφόσον το επιθυμούν, στο Β΄ κύκλο. Οι απόφοιτοι του Β΄ κύκλου αποκτούν πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης ειδικότητας επιπέδου 3 και μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ή να συμμετάσχουν στις ειδικές εξετάσεις για να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα Τ.Ε.Ι.

Τέλος, λόγω της συνεχώς φθίνουσας ελκυστικότητας της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης που συναρτάται με την ελλιπή στήριξή της από την πολιτεία, επιχειρήθηκε μια ακόμη μεταρρυθμιστική απόπειρα του θεσμού, με το Νόμο 3475/2006.⁸⁷ Με τον νόμο αυτόν και με τις συναφείς μεταγενέστερες διατάξεις το (Τεχνικό) Επαγγελματικό Λύκειο από τη μορφή του ΤΕΕ δύο κύκλων μετασηματίστηκε σε ΕΠΑ.Λ και ΕΠΑ.Σ με νέα δεδομένα και επαγγελίες, ως εξής:

- Το ΕΠΑ.Λ θα παρέχει ουσιαστική γενική μόρφωση, επαγγελματική εκπαίδευση με εύρος, θα δίνει βασικές επαγγελματικές γνώσεις σε ένα ευρύτερο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, επαγγελματική επάρκεια σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα και όχι εξειδίκευση, ώστε όλοι οι απόφοιτοι του να έχουν ικανότητα να παρακολουθούν τις εξελίξεις της τεχνολογίας και να προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας, αποφεύγοντας έτσι την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το πρόγραμμα σπουδών θα παρέχει το απαραίτητο γνωσιολογικό υπόβαθρο για α) ομαλή και δημιουργική ένταξη στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή, β) διεκδίκηση θέσεων σπουδών στα Α.Ε.Ι και Α.Τ.Ε.Ι., γ) επανεκπαίδευση και αποτελεσματική δια βίου κατάρτιση.

⁸⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2006). *Νόμος υπ' αριθ. 3475 της 13-7-2006. Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:

http://dide.flo.sch.gr/web/wp-content/uploads/2013/05/N_3475_200_Epaggelmatiki_Ekpaideysi.pdf

Το απολυτήριο του ΕΠΑ.Λ θα είναι ισότιμο με του Ενιαίου Λυκείου, τόσο για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση όσο και για την πρόσληψη στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

- Οι ΕΠΑ.Σ θα δίνουν τη δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν να παρακολουθήσουν ειδικότητες που δεν απαιτούν ευρεία θεωρητική υποστήριξη, αλλά επικεντρώνονται κυρίως στην πρακτική εξάσκηση, ώστε οι απόφοιτοι τους να εντάσσονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι τεχνίτες. Τα προγράμματα διδασκαλίας στις ΕΠΑ.Σ περιλαμβάνουν μαθήματα μόνο τεχνικά – επαγγελματικά και εργαστηριακές ασκήσεις. Η γενική μόρφωση που απαιτείται παρέχεται στην Α΄ τάξη του Λυκείου από την οποία προέρχονται οι μαθητές της ΕΠΑ.Σ. Προβλέπεται επίσης ίδρυση ΕΠΑ.Σ και σε άλλους, πλην του ΥΠ.Ε.Π.Θ, φορείς.

Φτάνοντας το 2013 με τον νόμο 4186/2013⁸⁸ γίνεται μια αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από το Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ) το οποίο περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών:

A) το «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» και

B) το «Μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών», την «Τάξη Μαθητείας»

Στο «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» λειτουργούν τρεις τάξεις ενώ στην «Τάξη Μαθητείας» (εκπαίδευση στο χώρο εργασίας), η οποία είναι προαιρετική, εγγράφονται οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου του «Δευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών» του ΕΠΑ.Λ.

2. Η Υγεία και Ασφάλεια στα Σχολικά εργαστήρια

Όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω, με τον νόμο 1556/1985, για την πρακτική άσκηση των μαθητών των τεχνικών - επαγγελματικών λυκείων, των ενιαίων πολυκλαδικών λυκείων και των τεχνικών – επαγγελματικών σχολών συγκροτούνται και λειτουργούν ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες σχολικά εργαστηριακά κέντρα (Σ.Ε.Κ), στα οποία οι ασκούμενοι μαθητές προέρχονται από τρεις τουλάχιστον σχολικές μονάδες. Όταν μαθητές που ασκούνται στα εργαστήρια προέρχονται από λιγότερες σχολικές μονάδες η πρακτική τους άσκηση γίνεται στο σχολικό εργαστήριο που υπάγεται διοικητικά στο τεχνικό – επαγγελματικό ή ενιαίο πολυκλαδικό λύκειο. Υπεύθυνος του σχολικού εργαστηρίου είναι ο Διευθυντής του Λυκείου, στο οποίο υπάγεται στο Σχολικό εργαστήριο. Σε κάθε εργαστήριο ορίζεται ένας

⁸⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2013). *Νόμος υπ' αριθ. 4186 της 17-9-2013. Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις* (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/nomos_4186_2013_fek193.pdf

υπεύθυνος ο οποίος είναι αρμόδιος για τη σωστή λειτουργία και συντήρηση του εξοπλισμού, την οργάνωση τους εργαστηρίου και την υποβολή προτάσεων για τη συμπλήρωση ή αντικατάσταση του εξοπλισμού. Είναι επίσης υπεύθυνος για την τήρηση όλων των **κανόνων ασφάλειας** που απαιτούνται για τη λειτουργία του εργαστηρίου.(άρθρο 10)⁸⁹

Το Προεδρικό Διάταγμα 17/1996⁹⁰ είχε ως αντικείμενο την εφαρμογή μέτρων για την προαγωγή της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία. Προς τον σκοπό αυτό, περιέχει γενικές αρχές σχετικά με την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και την προστασία της ασφάλειας και της υγείας, την εξάλειψη των συντελεστών κινδύνου των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, την ενημέρωση, τη διαβούλευση, την ισόρροπη συμμετοχή, την κατάρτιση των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους καθώς και τους κανόνες για την εφαρμογή των γενικών αυτών αρχών. Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος πρέπει να εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις, εγκαταστάσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (βιομηχανικές, γεωργικές, εμπορικές, διοικητικές, **εκπαιδευτικές**, πολιτιστικές δραστηριότητες, δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, αναψυχής, κ. λ. π.). Έτσι, ο εργοδότης (διευθυντής του Σ.Ε.Κ) υποχρεούται να εξασφαλίζει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων (καθηγητών) ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας, και να λαμβάνει μέτρα που να εξασφαλίζουν την υγεία και ασφάλεια των τρίτων (μαθητές).

Τα επόμενα χρόνια έγιναν διάφορες μεταρρυθμίσεις⁹¹ με νόμους πάνω στην λειτουργία των σχολικών εργαστηριακών κέντρων (οργανωτικά θέματα υπηρεσιών) χωρίς καμία ουσιώδης

⁸⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1985). *Νόμος υπ' αριθ. 1566 της 30-9-1985. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/n_1566_1985.pdf

⁹⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1996). *Προεδρικό Διάταγμα 17 της 18-1-1996. Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ* (ΦΕΚ 11/Α/18-1-1996). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.ilo.org/dyn/travail/docs/1518/PD17_96.PDF

⁹¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2001). *Απόφαση αριθ. Γ2/6098 της 30-11-2001. Τροποποίηση απόφασης Γ2/4321/26-10-1988 περί καθηκόντων λεπτομερειών λειτουργίας των Σ.Ε.Κ. των Σ.Ε. και των ειδικότερων καθηκόντων των διευθυντών Σ.Ε.Κ., υποδιευθυντών, των υπευθύνων τομέων εργαστηρίων και εργαστηρίων κατεύθυνσης των υπεύθυνων των σχολικών εργαστηρίων κατεύθυνσης και των αρμοδιοτήτων του συλλόγου διδασκόντων Σ.Ε.Κ.* (ΦΕΚ 1588/Β/30-11-2001). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://4sek-g-athin.att.sch.gr/Joomla2.5/images/nomothesia/c26098.pdf>

αλλαγή στην υγεία και ασφάλεια στο χώρο των εργαστηρίων. Το 2001 αποφασίζεται ότι τα Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα (Σ.Ε.Κ) θα είχαν αυτοτελή διοικητική δομή στη λειτουργία τους ως σχολικές μονάδες και θα συνεργάζονταν με τα Τ.Ε.Ε. και τα Ι.Ε.Κ. της περιοχής τους. Υπεύθυνος του σχολικού εργαστηρίου θα είναι ο Διευθυντής ή ο Υποδιευθυντής του Τ.Ε.Ε. στο οποίο υπάγεται στο σχολικό εργαστήριο. Ο διευθυντής του Σ.Ε.Κ. σε συνεργασία με τα σχολεία που εξυπηρετεί το Σ.Ε.Κ. καθορίζει τον αριθμό, το είδος και τους χώρους των εργαστηρίων κατεύθυνσης που θα λειτουργήσουν. Εισηγείται στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το εκπαιδευτικό προσωπικό που απαιτείται για τη λειτουργία του Σ.Ε.Κ. και προτείνει τους υπεύθυνους των εργαστηρίων κατεύθυνσης, μετά από εισήγηση του υπεύθυνου του τομέα. Ένα από τα καθήκοντα του υπεύθυνου Τομέα των Εργαστηρίων ήταν να ελέγχει την τήρηση των κανόνων ασφαλείας και υγιεινής όπως καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις, στους χώρους των εργαστηρίων κατεύθυνσης που ανήκουν στον Τομέα. Συνεχίζοντας ο υπεύθυνος εργαστηρίου πρέπει να τηρεί τους κανόνες υγιεινής και ασφαλείας στο χώρο του εργαστηρίου και να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή ατυχημάτων και βλαβών κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών ασκήσεων. Οι εκπαιδευτικοί που διατίθενται στα Σ.Ε.Κ από Τ.Ε.Ε, είναι συνυπεύθυνοι με τους υπεύθυνους εργαστηρίων κατεύθυνσης για την τήρηση όλων των μέτρων ασφαλείας που λαμβάνονται για την αποφυγή ατυχημάτων και βλαβών κατά την διάρκεια των εργαστηριακών ασκήσεων.

Τα θέματα ΥΑΕ δεν αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του κάθε γνωστικού αντικείμενου σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνοντας και την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση. Τόσο οι τεχνικοί των ελεύθερων επαγγελμάτων (συνεργεία εγκαταστάσεων κλιματισμού, μεταλλικών κατασκευών, υδραυλικοί, κλπ) όσο και εκείνοι της βιοτεχνίας – βιομηχανίας, έχουν σε μεγάλο βαθμό άγνοια των μέτρων πρόληψης των κινδύνων κατά την εργασία τους. Συχνά μάλιστα συγχέουν τον επαγγελματισμό με την αναιτιολόγητη έκθεση στον κίνδυνο, ενώ υποτιμούν μέχρι και αρνούνται να χρησιμοποιήσουν τα μέτρα ατομικής προστασίας τους. Συνοπτικά, δεν διαθέτουν μια παιδεία πρόληψης των κινδύνων, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο εκτός από τους εαυτούς τους, τους συνάδελφούς τους.

Οι κίνδυνοι που υπάρχουν στα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να είναι ίδιοι με τους κινδύνους σε κάθε άλλο χώρο εργασίας. Ωστόσο, στο χώρο εργασίας στον κλάδο της εκπαίδευσης βρίσκονται και μαθητές. Τα άτομα αυτά είναι ευάλωτα, λόγω της νεαρής

ηλικίας τους, άπειρα και συχνά αγνοούν τους κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία. Μπορεί να είναι επικίνδυνα για τον ίδιο τους τον εαυτό.⁹²

Ο εργαστηριακός χώρος πρέπει να έχει όλες τις προδιαγραφές που εξασφαλίζουν την ασφάλεια και την υγεία των μαθητών και του διδακτικού προσωπικού. Αυτές αφορούν τα απαραίτητα μέτρα και μέσα προστασίας για την υλοποίηση των εργαστηριακών ασκήσεων, τα συστήματα πυρόσβεσης και την πρόνοια για την παροχή πρώτων βοηθειών σε περίπτωση ατυχήματος. (άρθρο 15)⁹³

⁹² Ζερβός Γ. & Ζουριδάκη Β. (2013). *Η επαγγελματική ασφάλεια σε χώρους σχολικών εργαστηρίων και η ευαισθητοποίηση μαθητών τεχνικών ειδικοτήτων σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία*. *ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ*, Τεύχος 54, σελ. 37-42 http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/teuxos_54_Opt.1382093503906.pdf

⁹³ Παπασταματίου Ν. (2006). *Νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας εργαστηρίων Γενικών Λυκείων, Γυμνασίων, ΕΠΑΛ-ΤΕΕ, ΣΕΚ*.

Δ' ΕΝΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Έρευνα με ερωτηματολόγιο

1. Παρουσίαση του προβλήματος – Σκοπός της έρευνας

Συνοψίζοντας τις παραπάνω πληροφορίες καταλήγουμε εύκολα στο συμπέρασμα ότι η υγεία και ασφάλεια στην Επαγγελματική εκπαίδευση είναι πάρα πολύ σημαντική και ως προς τους καθηγητές και ως προς τους μαθητές. Εμείς μελετήσαμε την ανάγκη των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση πάνω σε θέματα ΥΑΕ καθώς και το αν οι μαθητές πρέπει να ενημερώνονται σε θέματα ΥΑΕ πριν βγουν στην αγορά εργασίας.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της πτυχιακής εργασίας και έγινε για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς. Σκοπός της έρευνας είναι, η διεξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά αν οι εκπαιδευτικοί των Επαγγελματικών λυκείων του Νομού Ευβοίας είναι ενημερωμένοι σε θέματα ΥΑΕ, αν χρειάζονται επιμόρφωση μέσω προγραμμάτων πάνω σε θέματα ΥΑΕ και αν μπορούν να ενημερώσουν τους μαθητές πάνω σε θέματα ΥΑΕ. Για την διεξαγωγή της έρευνας σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο προκειμένου να συλλεχθούν πληροφορίες. Το ερωτηματολόγιο δόθηκε και σε έντυπο υλικό αλλά και μέσω της φόρμας του Google.

2. Μέθοδος δειγματοληψίας

Η δειγματοληψία αφορά τη λήψη ενός τμήματος από κάποιο ευρύτερο σύνολο. Γενικά, η δειγματοληψία θεωρείται επιτυχής όταν η επιλογή του δείγματος παράγει αποτελέσματα, δείκτες και μετρήσεις που είναι γενικεύσιμα και όσο το δυνατόν ακριβέστερα, δηλαδή βρίσκονται πιο κοντά στις αντίστοιχες παραμέτρους του ευρύτερου συνόλου, δηλαδή του πληθυσμού.

Διακρίνονται δύο είδη δειγματοληψίας: Η δειγματοληψία με πιθανότητα (probability sampling) στην οποία έχουμε την απλή (Simple Random) και την σύνθετη (Complex Random) και η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα (non probability sampling) στην οποία έχουμε τη δειγματοληψία ευκολίας (Convenience), κρίσεως (Judgement) και αναλογική (Quota). Η δειγματοληψία με πιθανότητα γίνεται σύμφωνα με τους νόμους των πιθανοτήτων, είναι ελεγχόμενη ως προς τις παραμέτρους της και δίνει τη δυνατότητα να γενικευτούν τα

συμπεράσματα που εξάγονται από ένα δείγμα, γι' αυτό κα δίνει επιπλέον τη δυνατότητα να υπολογίσουμε και το σφάλμα εκτίμησης (της γενίκευσης). Η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα γίνεται σε περιπτώσεις που δεν είναι εφικτή η δειγματοληψία με πιθανότητα ή όταν ενδιαφέρει να γίνει γρήγορα μια εφαρμογή της έρευνας, λόγω χάρη μια πιλοτική έρευνα.⁹⁴

Συγκεκριμένα, για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η απλή τυχαία δειγματοληψία η οποία είναι, ίσως, η πιο γνωστή μέθοδος για την επιλογή αντιπροσωπευτικού δείγματος. Η απλή τυχαία δειγματοληψία οδηγεί σε αντιπροσωπευτικό δείγμα του υπό έρευνα πληθυσμού και συνεπώς τα αποτελέσματα είναι γενικεύσιμα προς τον πληθυσμό.

Η απογραφή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στα Επαγγελματικά Λύκεια του Νομού Ευβοίας και ως έντυπο υλικό αλλά και ηλεκτρονικά μέσω email.

3. Πληθυσμός και μέγεθος δείγματος

Πληθυσμός είναι το σύνολο των υπό μελέτη στοιχείων. Συνήθως οι προς διερεύνηση πληθυσμοί είναι πολύ μεγάλοι για να μελετηθούν ολόκληροι και σίγουρα θα έχει μεγάλο κόστος σε χρήμα, χρόνο κ.α. Ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι η απογραφή του πληθυσμού της χώρας που γίνεται κάθε δέκα χρόνια. Για τον παραπάνω λόγο επιλέγετε από τον ερευνητή ένα δείγμα, το οποίο είναι μία αντιπροσωπευτική υποομάδα του πληθυσμού που έχει οριστεί προς ανάλυση.

Στη δική μας περίπτωση προσπαθώντας να έχουμε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα επιλέξαμε μόνο τους εκπαιδευτικούς από τα Επαγγελματικά Λύκεια του Νομού Ευβοίας οι οποίοι στο σύνολο είναι 208 εκπαιδευτικοί οι οποίοι 132 είναι άντρες και 76 γυναίκες.⁹⁵ (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

⁹⁴ Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). «Δειγματοληψία». *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία*; Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://static.eudoxus.gr/books/65/chapter-11765.pdf>

⁹⁵ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED27/2013>

4. Μέθοδος συλλογής πληροφοριών

Αφού προσδιορίστηκε ο πληθυσμός και το δείγμα, αποφασίστηκε η μέθοδος της συλλογής των πληροφοριών. Βέβαια αυτό είχε σχεδόν αποφασιστεί, εξαιτίας του είδους των δεδομένων που έπρεπε να συλλεχτούν και των χαρακτηριστικών των ατόμων του δείγματος. Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων που εφαρμόστηκαν στην έρευνα ήταν οι ερωτήσεις και η χρησιμοποίηση ήδη υπαρχόντων στοιχείων. Η τεχνική της συλλογής των στοιχείων που κρίθηκε κατάλληλη για την έρευνα ήταν η χρήση ερωτηματολογίου.

5. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο περιέχει 25 κλειστές ερωτήσεις διαφόρων κατηγοριών (Παράρτημα). Οι ερωτήσεις έχουν ομαδοποιηθεί σε τρεις ομάδες. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από ερωτήσεις δημογραφικές, η δεύτερη ερωτήσεις που αφορούν την εμπειρία των εκπαιδευτικών στα θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία και τέλος η τρίτη έχει ερωτήσεις ως προς την καταγραφή των κινδύνων στα Επαγγελματικά Λύκεια του νομού Ευβοίας και φυσικά αν χρειάζονται επιμόρφωση πάνω σε θέματα ΥΑΕ ώστε να ενημερώνουν τα παιδιά πριν βγουν στην αγορά εργασίας.

Για την οριστική κατάρτιση του ερωτηματολογίου έγινε προ-δειγματοληψία. Αυτή γίνεται συνήθως με χρήση ελαχιστότατου δείγματος 8-10 ατόμων. Στην συγκεκριμένη έρευνα η προ-δειγματοληψία έγινε με τη χρήση λιγότερων ατόμων. Σε πρώτη φάση καταρτίστηκε ένα πιλοτικό ερωτηματολόγιο για να προσδιοριστούν ο τύπος και το περιεχόμενο των ερωτήσεων. Η δειγματοληψία συνεχίστηκε με το διορθωμένο ερωτηματολόγιο για να οριστικοποιηθούν οι ερωτήσεις και να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητά τους. Στο τέλος της προ-δειγματοληψίας, καθορίστηκε πλήρως το ερωτηματολόγιο και αποφασίστηκε οριστικά ο τρόπος με τον οποίο έπρεπε να συμπληρωθεί και αυτός ήταν και ως έντυπο υλικό και μέσω email με τη μορφή της φόρμας το Google.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : Στατιστικά αποτελέσματα έρευνας

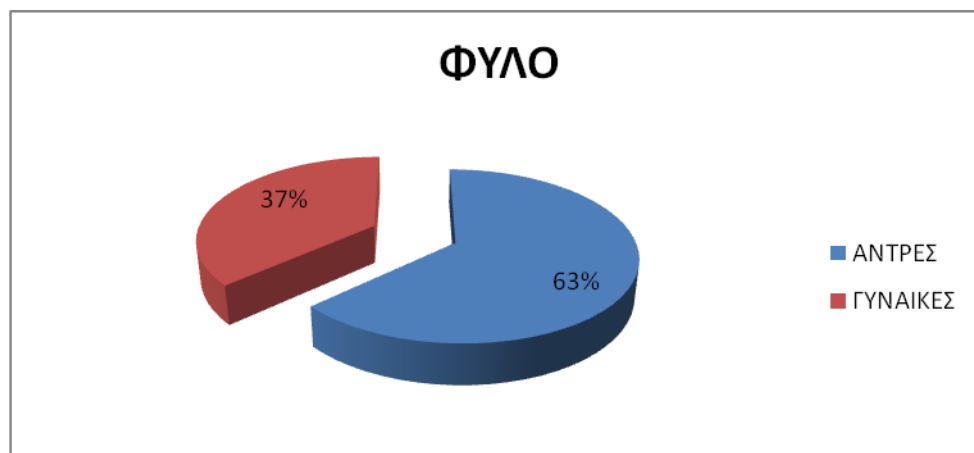
Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η αναφορά των στατιστικών αποτελεσμάτων της έρευνας όσον αφορά τα γενικά στοιχεία του δείγματος που συμμετείχαν καθώς επίσης και των γραφημάτων που αναλύουν την ικανοποίησή τους από τα επιμέρους κριτήρια αλλά και συνολικά από κάθε κατηγορία κριτηρίων.

1. Στατιστικά αποτελεσμάτων δημογραφικών ερωτήσεων

Το ερωτηματολόγιο αρχίζει με κάποια δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων στην έρευνα.

Ερώτηση 1^η : ΦΥΛΟ

Στο παρακάτω κυκλικό σχεδιάγραμμα (ΕΙΚΟΝΑ 2.1.1) διακρίνονται τα ποσοστά των αντρών και των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα.

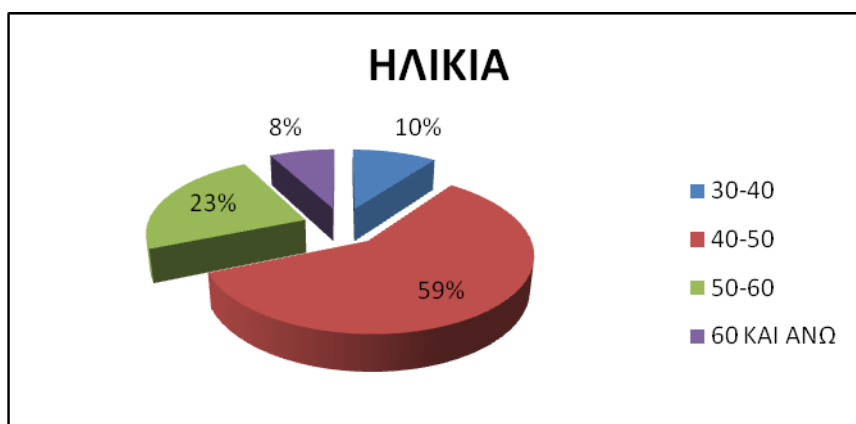
ΕΙΚΟΝΑ 2.1.1 Φύλο ερωτηθέντων ατόμων

Από τις απαντήσεις παρατηρείται ότι το ποσοστό των αντρών που δουλεύουν στην Επαγγελματική εκπαίδευση είναι συγκριτικά διπλάσιο σε σχέση με αυτό των γυναικών καθώς το ποσοστό των αντρών φτάνει το 63% ενώ των γυναικών των 37%.

Ερώτηση 2^η: ΗΛΙΚΙΑ

Οι ηλικίες των εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στο παρακάτω κυκλικό διάγραμμα.

(ΕΙΚΟΝΑ 2.1.2)

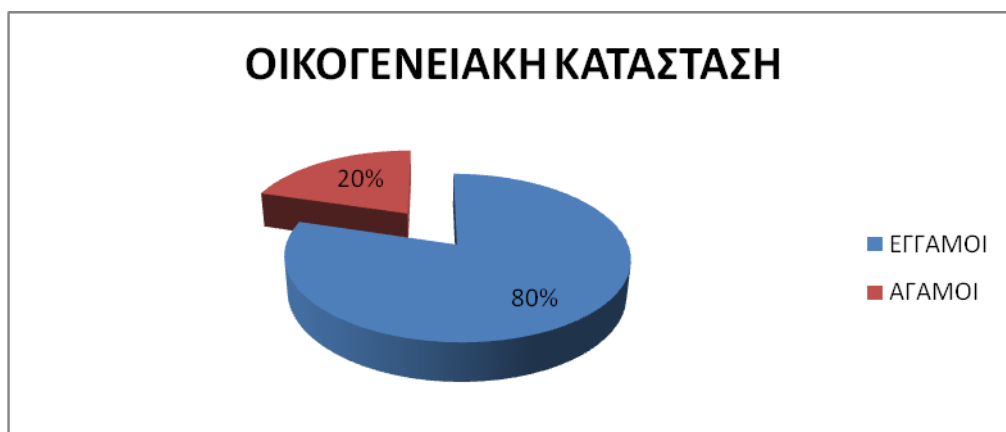

ΕΙΚΟΝΑ 2.1.2 Ηλικία ερωτηθέντων ατόμων

Από το παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι οι ηλικίες των εκπαιδευτικών κυμαίνονται από 30 έως 60 και άνω ετών και το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά τις ηλικίες των 40 έως 50 ετών το οποίο ανέρχεται στο 59%, ενώ το μικρότερο ποσοστό αφορά ηλικίες 60 και άνω ετών και το ποσοστό αγγίζει μόλις το 8%.

Ερώτηση 3^η : ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Παρακάτω δίνεται το κυκλικό διάγραμμα που απεικονίζει την οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων (ΕΙΚΟΝΑ 2.1.3).

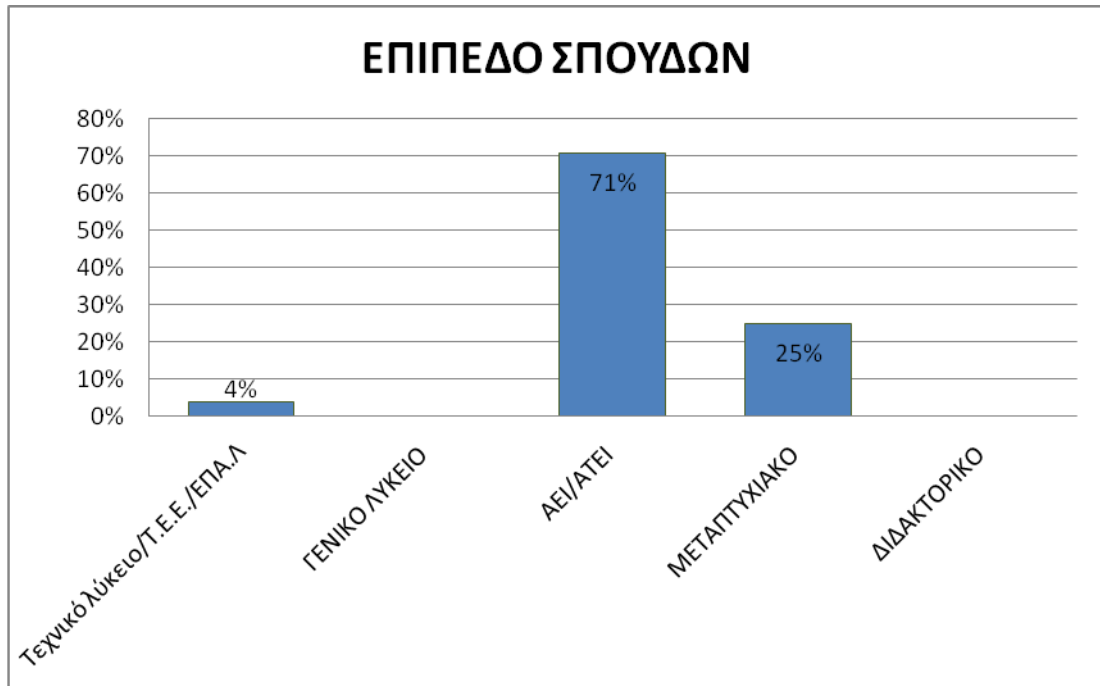

ΕΙΚΟΝΑ 2.1.3 Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντων

Ως έγγαμη οικογενειακή κατάσταση δήλωσε το 80% ενώ ως άγαμη οικογενειακή κατάσταση το 20%.

Ερώτηση 4^η: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΑΣ;

Στο παρακάτω σχήμα ο οριζόντιος άξονας μας δείχνει το επίπεδο εκπαίδευσης ενώ ο κάθετος μας δείχνει το ποσοστό που κατέχουν ένα από τα 5 επίπεδα μόρφωσης. (ΕΙΚΟΝΑ 2.1.4)

ΕΙΚΟΝΑ 2.1.4 Επίπεδο σπουδών

Στο γράφημα αυτό διαπιστώνεται ότι το 71% των εκπαιδευτικών είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου και ΤΕΙ ενώ ακολουθεί το ποσοστό 25% οι οποίοι έχουν τελειώσει και ένα Μεταπτυχιακό και τέλος με πολύ χαμηλό ποσοστό 4% οι απόφοιτοι Τεχνικού Λυκείου/Τ.Ε.Ε./ΕΠΑ.Λ.

Ερώτηση 5^η: **ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ;**

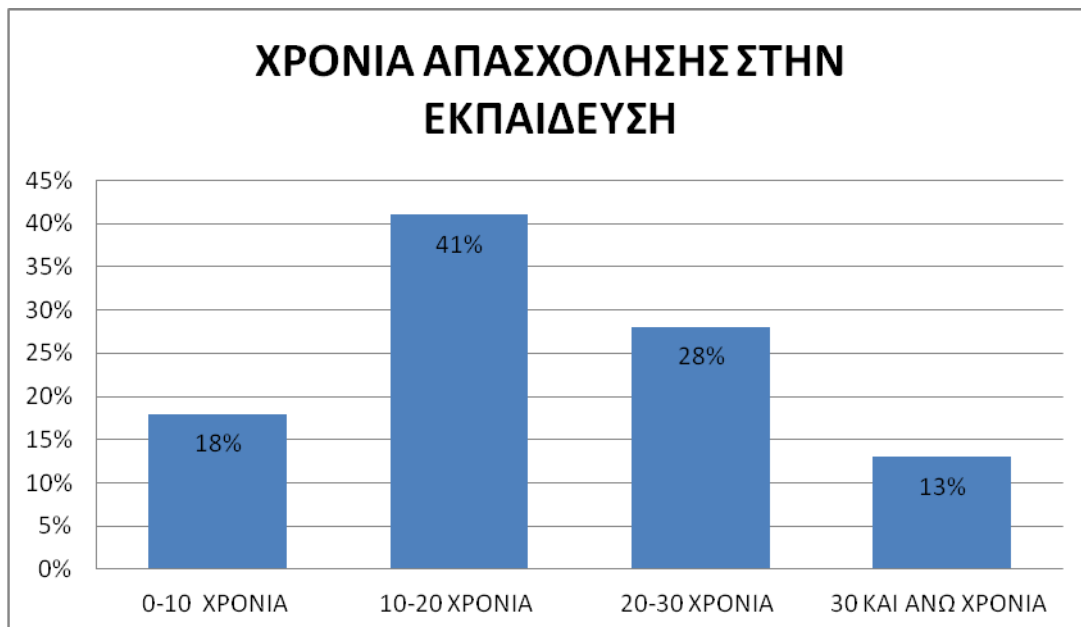
Όσον αφορά την ειδικότητα των ερωτηθέντων ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα διακρίνουμε στην εικόνα 2.1.5 πως ο μεγαλύτερος αριθμός (77%) είναι τεχνολογικής ειδικότητας παρά γενικής (23%).

ΕΙΚΟΝΑ 2.1.5 Ειδικότητα

Ερώτηση 6^η: **ΠΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΧΕΤΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ;**

Τελειώνοντας, με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, αναφερόμαστε στα χρόνια απασχόλησης στην εκπαίδευση. (ΕΙΚΟΝΑ 2.1.6)

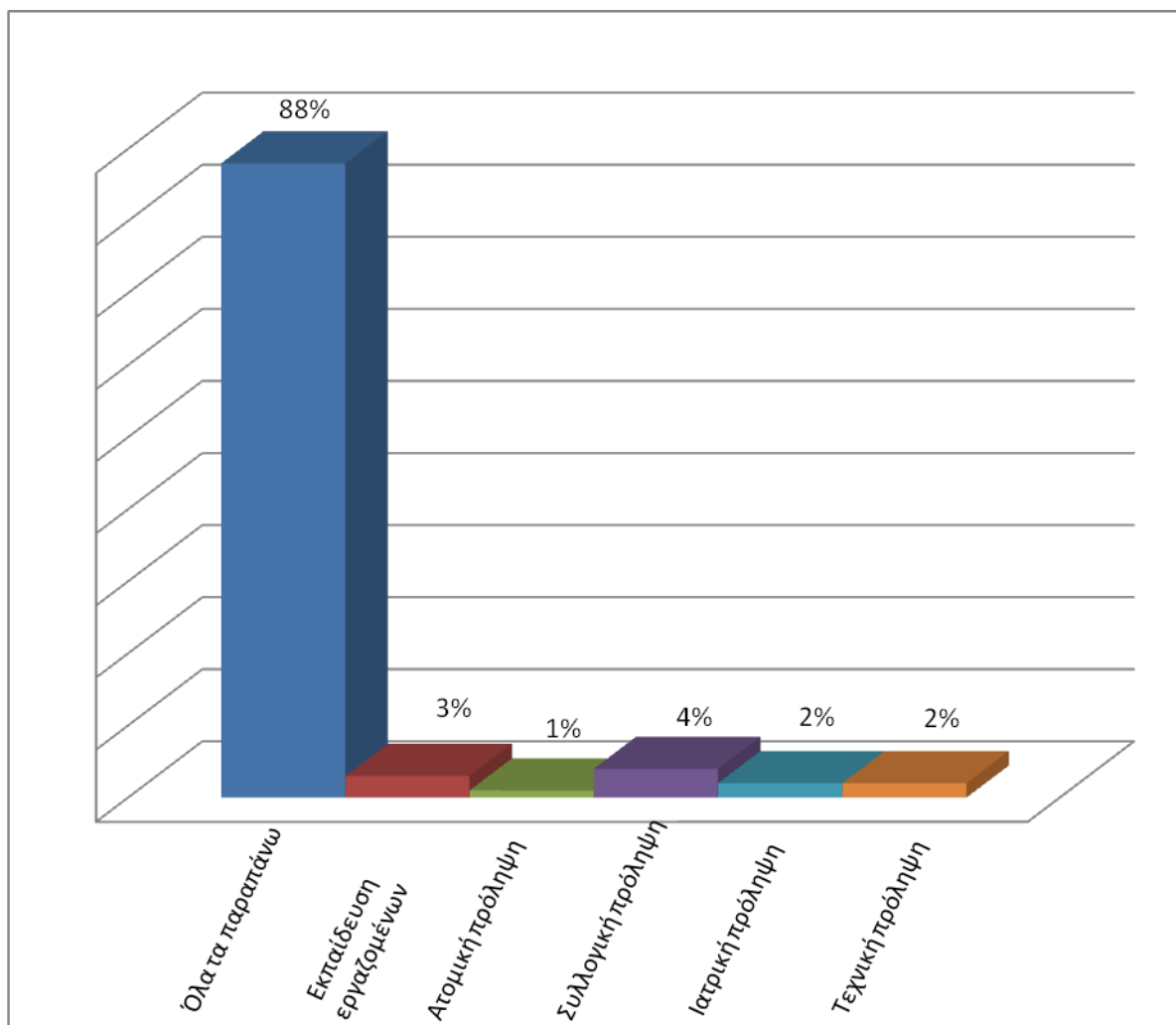
ΕΙΚΟΝΑ 2.1.6 Χρόνια απασχόλησης στην εκπαίδευση

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρείται ότι τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση κυμαίνονται από 1 έως 30 και άνω χρόνια και το μεγαλύτερο ποσοστό είναι μεταξύ 10 έως 20 χρόνια το οποίο ανέρχεται στο 41% των εκπαιδευτικών ενώ το μικρότερο ποσοστό είναι 30 και άνω χρόνια και το ποσοστό αγγίζει το 13%.

2. Στατιστικά αποτελεσμάτων πάνω στην εμπειρία των εκπαιδευτικών σε θέματα ΥΑΕ

Για να διαπιστώσουμε με ακρίβεια την ανάγκη των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση πάνω σε θέματα ΥΑΕ δημιουργήσαμε αρχικά ερωτήματα που αναφέρονται στην γνώση τους πάνω σε θέματα ΥΑΕ. Στα παρακάτω διαγράμματα θα δείξουμε τα αποτελέσματα από τα ερωτήματα. Ξεκινώντας στην παρακάτω εικόνα φαίνεται η γνώση τους πάνω στην έννοια της υγείας και ασφάλειας στην εργασία. (ΕΙΚΟΝΑ 2.2.1)

Ερώτηση 7^η: **ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Η ΦΡΑΣΗ «ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ»;**

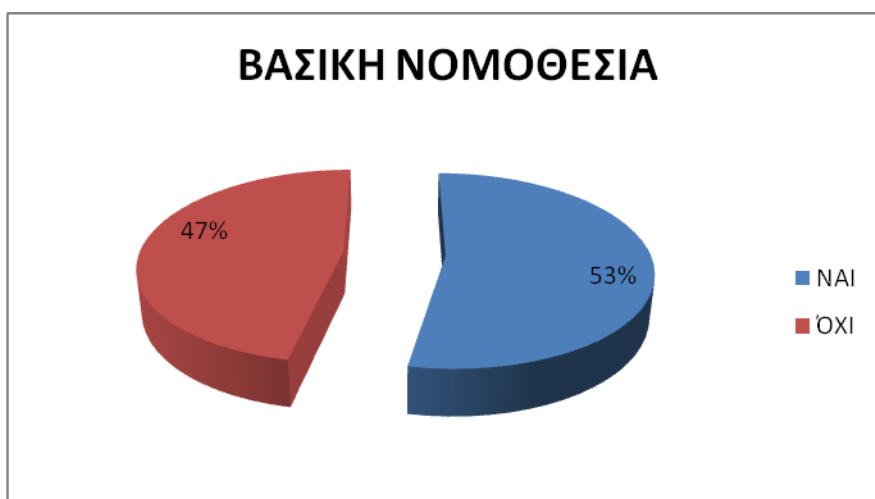

Εικόνα 2.2.1 Υγεία και ασφάλεια στην εργασία

Ζητώντας από τους ερωτηθέντες αν γνωρίζουν την έννοια της Υγείας και Ασφάλειας στην εργασία προέκυψε ότι το 88% των εκπαιδευτικών γνωρίζει ότι η Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία είναι Τεχνική, Ιατρική, Συλλογική, Ατομική πρόληψη αλλά και Εκπαίδευση εργαζομένων. Ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η Συλλογική πρόληψη με ποσοστό 4%, η Εκπαίδευση εργαζομένων με ποσοστό 3%, ακολουθεί η Ιατρική και Τεχνική πρόληψη με το ίδιο ποσοστό 2% και τέλος η Ατομική πρόληψη με 1% ποσοστό.

Ερώτηση 8^η: **ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΑΕ;**

Συνεχίζοντας, στην επόμενη εικόνα 2.2.2 βλέπουμε αν γνωρίζουν τη βασική νομοθεσία που σχετίζεται στα θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία.

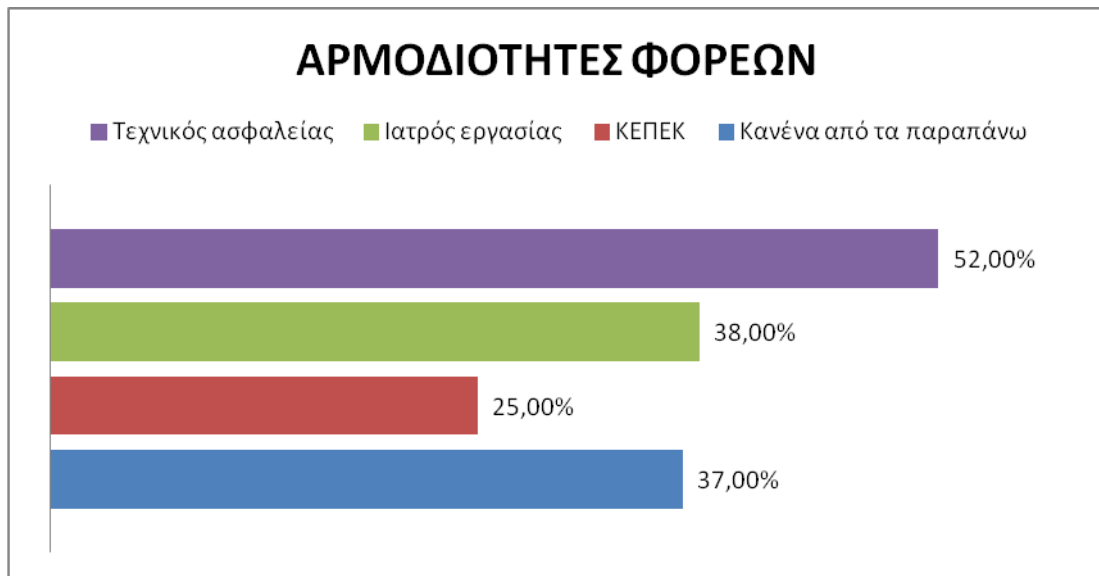

ΕΙΚΟΝΑ 2.2.2 Βασική νομοθεσία

Θετικά απάντησαν ένα 53% ενώ το 47% απάντησαν αρνητικά.

Ερώτηση 9^η: ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΑΕ;

Στην ερώτηση για τον αν γνωρίζουν τις αρμοδιότητες των φορέων που σχετίζονται με τα θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία ακολούθησε το παρακάτω διάγραμμα (ΕΙΚΟΝΑ 2.2.3)

ΕΙΚΟΝΑ 2.2.3 Φορείς πάνω σε θέματα ΥΑΕ

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς είναι τα εξής:

- Γνωρίζουν τις αρμοδιότητες του Τεχνικού ασφαλείας με ποσοστό 52%
- Γνωρίζουν τις αρμοδιότητες του Ιατρού εργασίας με ποσοστό 38%
- Δεν γνωρίζουν τις αρμοδιότητες από κανένα φορέα μ ποσοστό 37%
- Τέλος, με 25% γνωρίζουν τις αρμοδιότητες του ΚΕΠΕΚ

Ερώτηση 10^η: **ΕΧΕΤΕ ΕΡΓΑΣΤΕΙ ΣΕ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ;**

Για το αν είχαν δουλέψει στον Ιδιωτικό τομέα στον οποίο τηρούνταν η νομοθεσία για την Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία προέκυψε το παρακάτω διάγραμμα (ΕΙΚΟΝΑ 2.2.4)

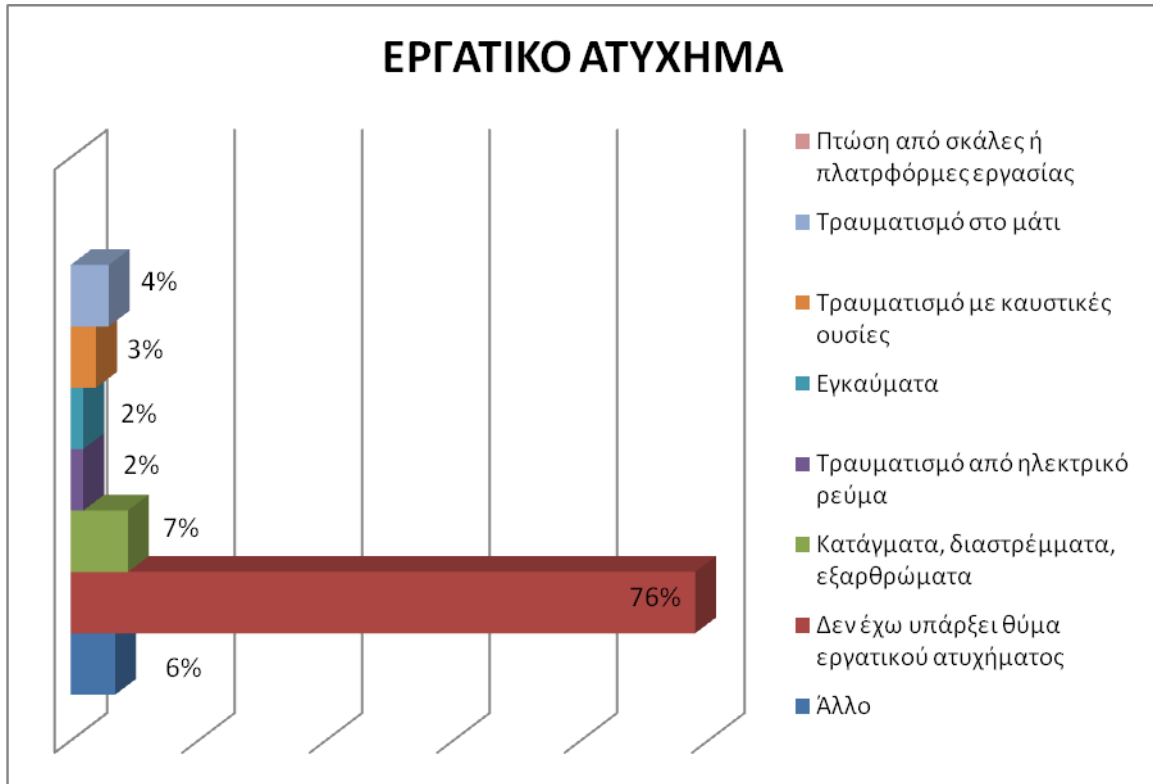

ΕΙΚΟΝΑ 2.2.4 Εργασία στον Ιδιωτικό τομέα

Το 55% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι έχει εργαστεί στον Ιδιωτικό τομέα ενώ το 45% δήλωσε ότι δεν έχει εργαστεί.

Ερώτηση 11^η: ΕΧΕΤΕ ΥΠΑΡΞΕΙ ΘΥΜΑ ΚΑΠΟΙΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ;

Στην τελευταία ερώτηση για το αν είχαν υπάρξει ποτέ θύματα κάποιου εργατικού ατυχήματος προέκυψε το παρακάτω διάγραμμα (ΕΙΚΟΝΑ 2.2.5)

ΕΙΚΟΝΑ 2.2.5 Εργατικό ατύχημα

Ζητώντας από τους ερωτηθέντες αν έχουν υπάρξει ποτέ θύματα κάποιου εργατικού ατυχήματος προέκυψε ότι το 76% των εκπαιδευτικών δεν έχουν υπάρξει. Ακολουθεί με μεγάλη διαφορά να έχουν υποστεί κατάγματα, διαστρέμματα και εξάρθρωμα με ποσοστό 7%, με ποσοστό 6% να έχουν πάθει κάτι άλλο, αμέσως επόμενο με ποσοστό 4% να έχουν τραυματιστεί στο μάτι και σε μικρότερο ποσοστό βρίσκεται ο τραυματισμός από καυστικές ουσίες με 3% και τέλος βρίσκονται οι τραυματισμοί από εγκαύματα και από ηλεκτρικό ρεύμα με 2% ισόπαλα.

3. Στατιστικά αποτελεσμάτων στην καταγραφή πιθανών κινδύνων – Τρόποι αντιμετώπισης

Στους παρακάτω πίνακες θα δούμε τα αποτελέσματα των ερωτήσεων πάνω στην καταγραφή των πιθανών κινδύνων που μπορεί να υπάρχουν σε ένα Επαγγελματικό Λύκειο καθώς και το αν οι εκπαιδευτικοί θέλουν κάποια επιμόρφωση πάνω σε θέματα ΥΑΕ ως τρόπους αντιμετώπισης.

Ερώτηση 12^η: **ΒΛΕΠΕΤΕ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΙΤΙΕΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ;**

Αρχικά τους ρωτήθηκε αν στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου βλέπουν αιτίες για πρόκληση κάποιου ατυχήματος. Τα αποτελέσματα φαίνονται στην παρακάτω εικόνα 2.3.1.

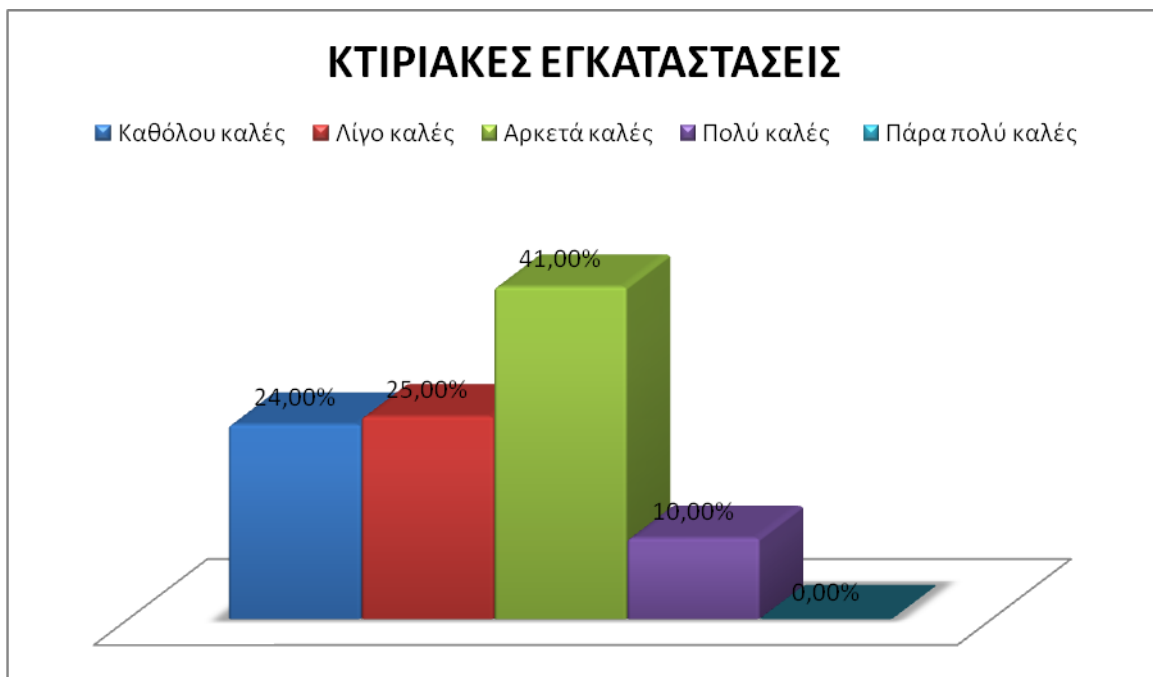

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.1 Αιτίες πρόκλησης ατυχημάτων

Ένα μεγάλο ποσοστό που αντιστοιχεί στο 80% δήλωσε ότι υπάρχουν αιτίες για πρόκληση κάποιου ατυχήματος στα Επαγγελματικά λύκεια ενώ το 20% δήλωσε ότι δεν υπάρχει καμία αιτία κάποιου ατυχήματος.

Ερώτηση 13^η: **ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΣ ΣΕ ΚΑΛΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ;**

Για το αν οι κτιριακές εγκαταστάσεις του σχολείου τους (σχολικές αίθουσες, εργαστήρια, γραφεία καθηγητών, αύλειος χώρος) είναι σε καλή κατάσταση φαίνεται στη παρακάτω εικόνα 2.3.2.

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.2 Κτιριακές εγκαταστάσεις

Ένα μεγάλο ποσοστό που αντιστοιχεί στο 41% του εκπαιδευτικού προσωπικού δηλώνει ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις του σχολείου τους βρίσκεται σε αρκετή καλή κατάσταση σε αντίθεση με ένα 24% που δηλώνει ότι δεν είναι καθόλου καλές καθώς και ένα 25% που δηλώνει λίγο καλές. Βέβαια υπάρχει και ένα 10% των εκπαιδευτικών που δηλώνουν ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις του σχολείου τους είναι πολύ καλές.

Ερώτηση 14^η: **ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΣ;**

Όσον αφορά τις συνθήκες περιβάλλοντος (θερμοκρασία, υγρασία, εξαερισμός, ηλιακή ακτινοβολία) στο χώρο του σχολείου βρέθηκαν τα παρακάτω αποτελέσματα (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.3)

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.3 Συνθήκες περιβάλλοντος

Σύμφωνα με το 41% οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι οι συνθήκες περιβάλλοντος του σχολείου τους είναι σε αρκετά καλή κατάσταση, ενώ το 24% απάντησε ότι είναι λίγο καλές καθώς και ένα 22% που απάντησε καθόλου καλές και το 13% που απάντησε πολύ καλές.

Ερώτηση 15^η: **ΣΕ ΤΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Ο ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΤΕ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΑΣ;**

Στην επόμενη εικόνα 2.3.4 βλέπουμε τα αποτελέσματα από την ερώτηση σε τι κατάσταση βρίσκεται ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός (ηλεκτρικοί διακόπτες, πρίζες, φορητές ηλεκτρικές συσκευές κ.λ.π.) που χρησιμοποιούν στο σχολείο/εργαστήριο.

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.4 Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός

Ζητώντας από τους ερωτηθέντες να περιγράψουν σε τι κατάσταση βρίσκεται ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός που χρησιμοποιούν στο σχολείο/εργαστήριο προέκυψε ότι το 29% των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι είναι σε αρκετά καλή κατάσταση ενώ σε πολύ κοντινό ποσοστό 28% απάντησε ότι δεν είναι σε καθόλου καλή κατάσταση. Ακολουθεί ένα 21% ποσοστό που απάντησε ότι είναι σε λίγο καλή κατάσταση, ένα 16% ποσοστό που πιστεύει ότι είναι σε πολύ καλή κατάσταση και τέλος ένα 6% σε πάρα πολύ καλή.

Ερώτηση 16^η: **ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ;**

Συνεχίζοντας με το αν το μέγεθος του εργαστηρίου είναι κατάλληλο για τον αριθμό των μαθητών που φοιτούν σε κάθε ειδικότητα βγήκαν τα παρακάτω αποτελέσματα. (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.5.)

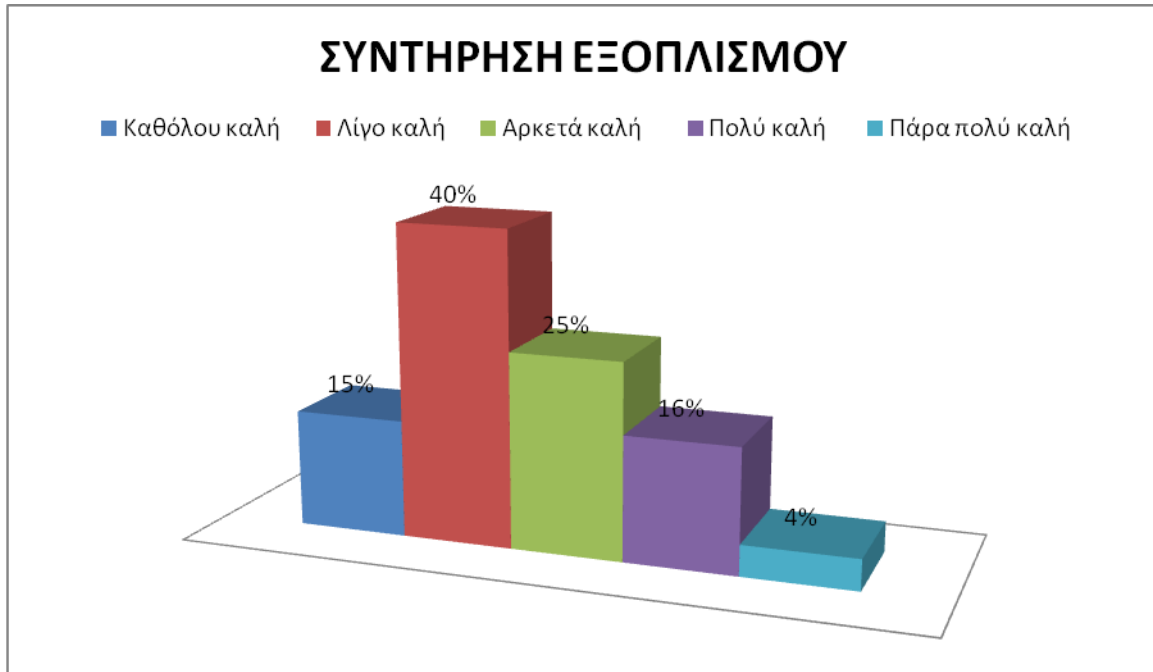

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.5 Μέγεθος εργαστηρίου

Το 35% των εκπαιδευτικών απάντησε ότι το μέγεθος του εργαστηρίου είναι αρκετά καλό για τον αριθμό των μαθητών, το 28% πολύ καλό ενώ ένα 19% απάντησε ότι είναι λίγο καλό. Ακολουθεί με ισοπαλία ένα ποσοστό 9% που απάντησε ότι δεν είναι καθόλου καλό και ότι είναι πάρα πολύ καλό αντίστοιχα.

Ερώτηση 17^η: **Η ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ;**

Σχετικά με την συντήρηση του εξοπλισμού του σχολείου/εργαστηρίου ακολούθησε το παρακάτω διάγραμμα (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.6)

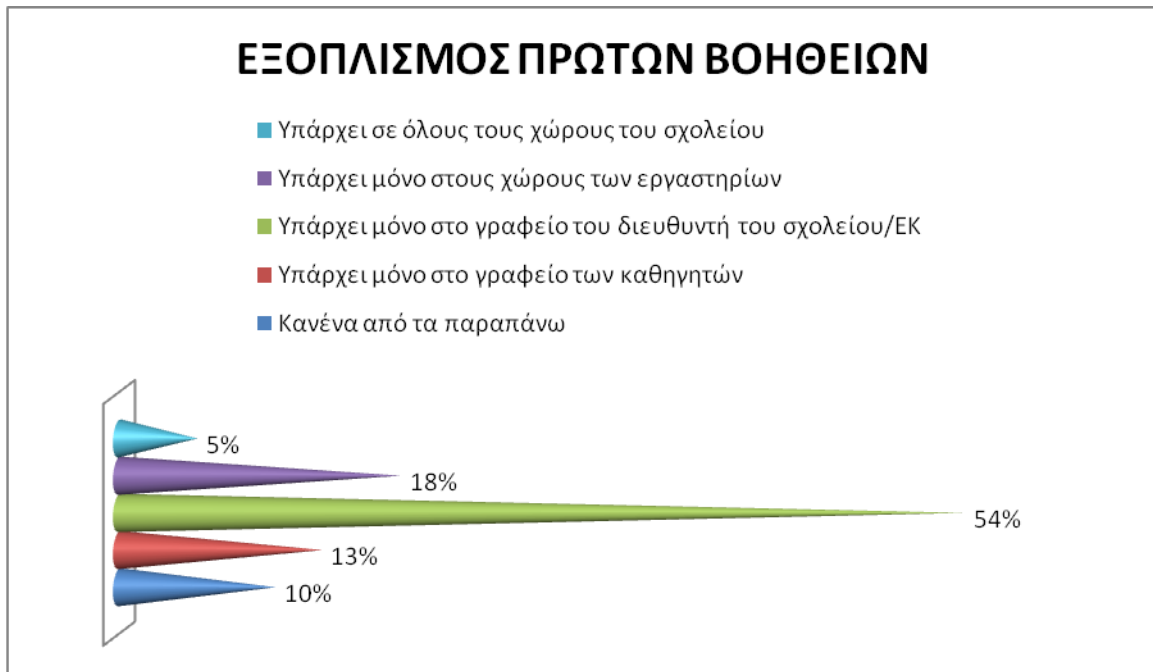

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.6 Συντήρηση εξοπλισμού

Ένα ποσοστό που αντιστοιχεί στο 40% του εκπαιδευτικού προσωπικού δηλώνει ότι η συντήρηση του εξοπλισμού του εργαστηρίου/σχολείου είναι σε λίγο καλή κατάσταση, το 25% των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι είναι σε αρκετή καλή κατάσταση, ένα 16% και 15% δηλώνει ότι είναι σε καλή κατάσταση και σε καθόλου καλή κατάσταση αντίστοιχα και τέλος ένα ποσοστό 4% δηλώνει ότι είναι σε πάρα πολύ καλή κατάσταση.

Ερώτηση 18^η: **ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕ ΤΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΥΛΙΚΑ;**

Στην ερώτηση για το αν υπάρχει εξοπλισμός πρώτων βοηθειών στο σχολείο/ εργαστήριο με τα απαραίτητα υλικά βρέθηκαν τα παρακάτω αποτελέσματα. (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.7)

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.7 Εξοπλισμός πρώτων βοηθειών

Όπως είναι εμφανές και από το διάγραμμα το 54% των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι υπάρχει εξοπλισμός πρώτων βοηθειών μόνο στο γραφείο του διευθυντή του σχολείου/ΕΚ, ακολουθούν μικρότερα ποσοστά στις απαντήσεις με 18% να δηλώνουν ότι υπάρχει μόνο στους χώρους των εργαστηρίων, 13% να υπάρχει μόνο στο χώρο των καθηγητών, ένα 10% να μην υπάρχει καθόλου εξοπλισμός πρώτων βοηθειών και μόλις ένα 5% να δηλώνει ότι υπάρχει σε όλους τους χώρους του σχολείου.

Ερώτηση 19^η: **ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Η ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΥΡΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ;**

Σχετικά με το αν υπάρχει πυροσβεστικός εξοπλισμός στο σχολείο/εργαστήριο ή σύστημα πυρανίχνευσης βρέθηκαν τα παρακάτω αποτελέσματα (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.8)

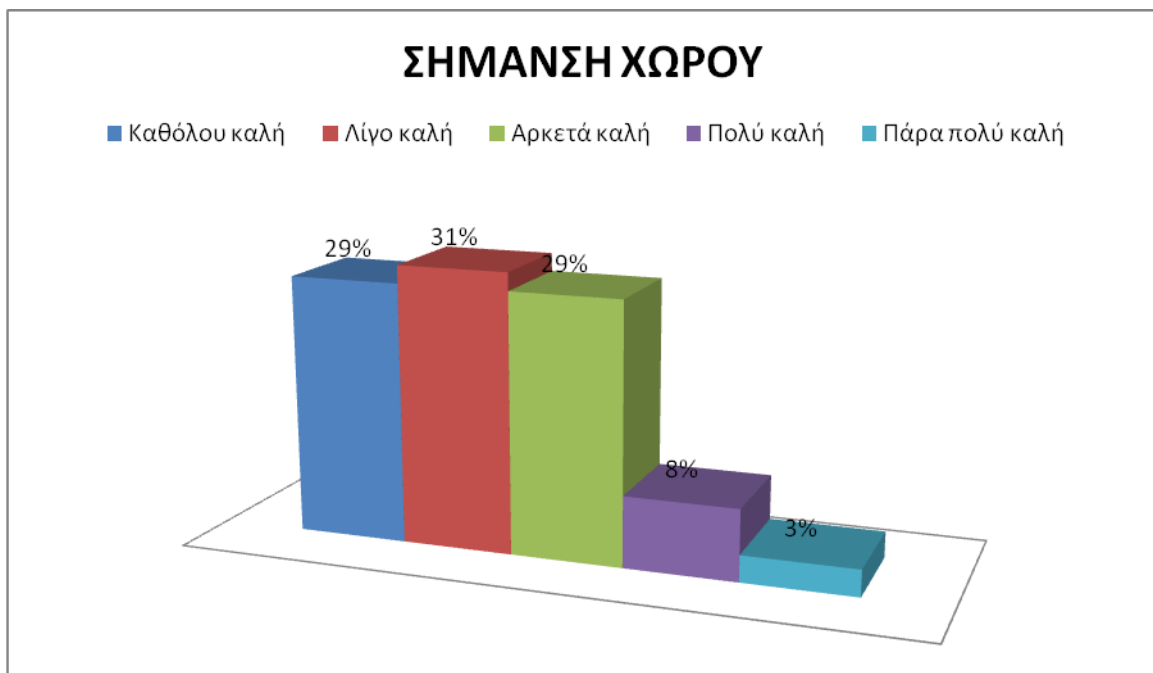

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.8 Πυροσβεστικός εξοπλισμός

Το 80% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι υπάρχει πυροσβεστικός εξοπλισμός στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου ή σύστημα πυρανίχνευσης ενώ το 20% δήλωσε ότι δεν υπάρχει.

Ερώτηση 20^η: **ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΗΜΑΝΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ;**

Όσον αφορά τη σήμανση στο χώρο του σχολείου ή τα εργαστήρια, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης απάντησαν και βρέθηκαν τα ακόλουθα αποτελέσματα (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.9)

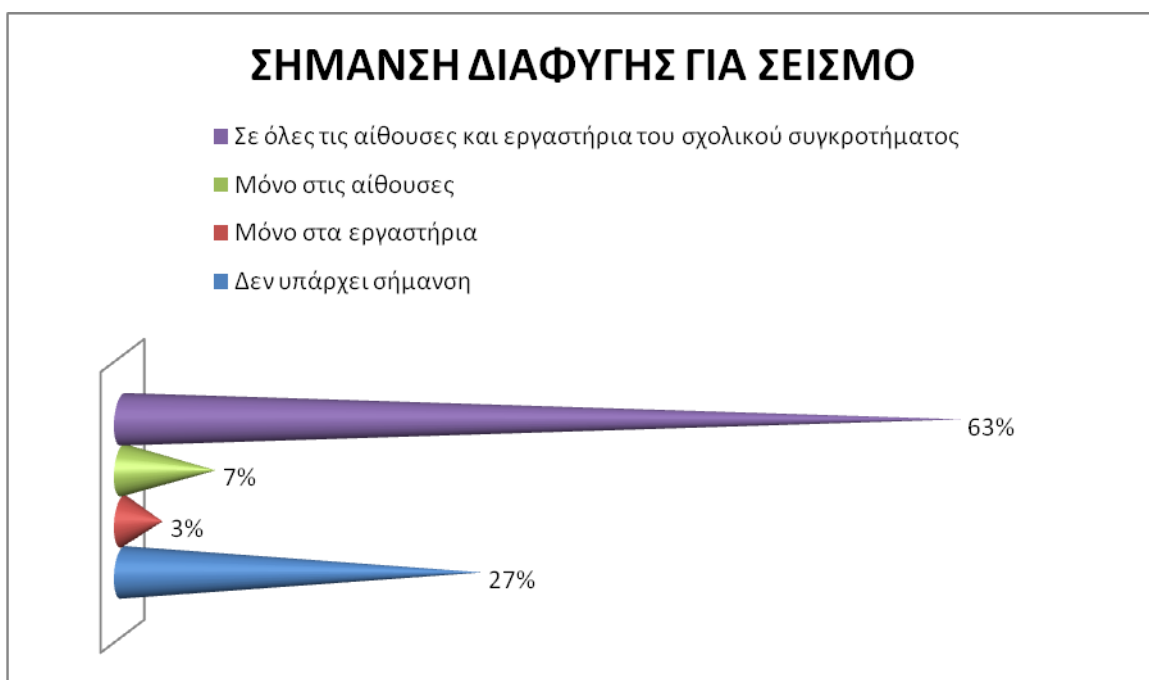

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.9 Σήμανση χώρου

Όπως διαφαίνεται και από το διάγραμμα οι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι η σήμανση στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, βρίσκεται σε μέτρια κατάσταση με ποσοστό 31%, από 29% απάντησαν ότι δεν είναι σε καθόλου καλή και ότι είναι σε αρκετά καλή κατάσταση αντίστοιχα ενώ ένα 8% απάντησε πολύ καλή κατάσταση και τέλος ένα 3% απάντησε πάρα πολύ καλή κατάσταση.

Ερώτηση 21η: **ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΕΙΣΜΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΣΗ ΔΙΑΦΥΓΗΣ;**

Αναφορικά με το αν υπάρχει σχέδιο και σήμανση διαφυγής σε περίπτωση σεισμού βλέπουμε τα παρακάτω αποτελέσματα. (ΕΙΚΟΝΑ 2.3.10)

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.10 Σήμανση διαφυγής σε περίπτωση σεισμού

Ζητώντας από τους ερωτηθέντες για το αν υπάρχει σχέδιο και σήμανση διαφυγής σε περίπτωση σεισμού προέκυψε ότι το 63% των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι υπάρχει σε όλους τους χώρους του σχολείου και εργαστηρίων. Ακολουθεί ότι δεν υπάρχει σήμανση με ποσοστό 27% και σε μικρότερα ποσοστά βρίσκονται ότι υπάρχουν μόνο στις αίθουσες διδασκαλίας με ποσοστό 7% και μόνο στα εργαστήρια με ποσοστό 3%.

Ερώτηση 22^η: **ΠΩΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ;**

Συνεχίζοντας στην κατηγορία όσον αφορά τη καταγραφή των πιθανών κινδύνων που μπορεί να υπάρχουν σε ένα Επαγγελματικό Λύκειο ρωτήσαμε τους εκπαιδευτικούς πως θα χαρακτηρίζανε γενικά τις συνθήκες εργασίας τους. Στο παρακάτω διάγραμμα (ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.11) μπορούμε να διαπιστώσουμε τα αποτελέσματα.

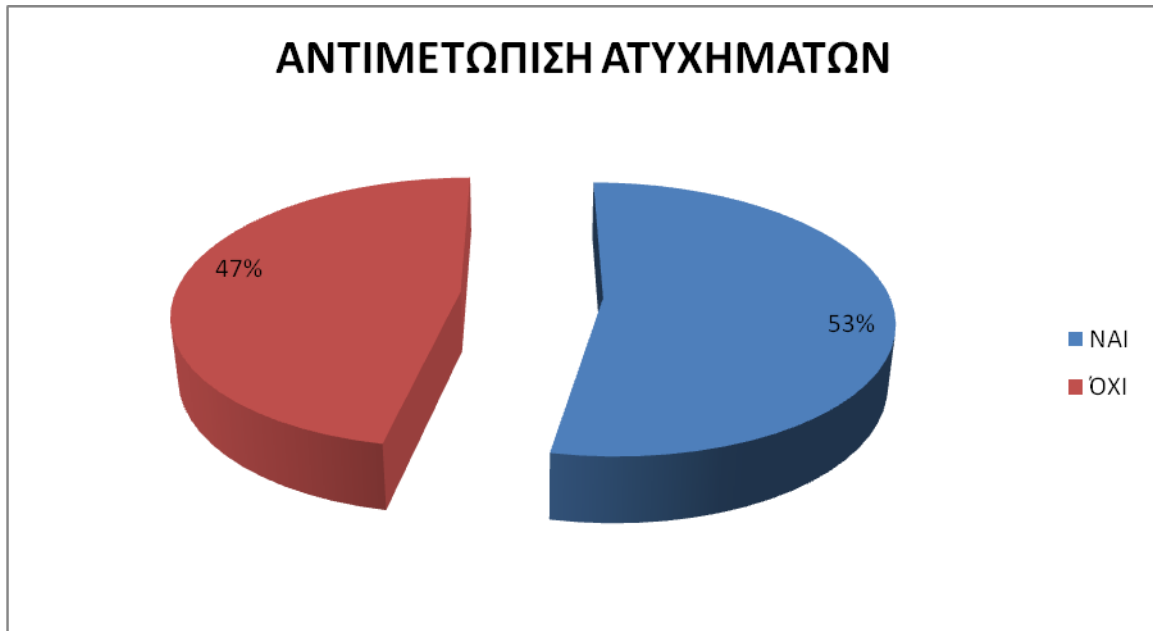

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.11 Συνθήκες εργασίας

Οι εκπαιδευτικοί με ποσοστό 46% απάντησαν ότι οι συνθήκες εργασίας βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση, το 25% δήλωσε ότι είναι λίγο καλές ενώ ακολουθεί ένα 16% που δήλωσε ότι οι συνθήκες εργασίας είναι σε πολύ καλή κατάσταση και ένα 13% που δήλωσε ότι δεν είναι καθόλου καλές.

Ερώτηση 23^η: **ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ ΚΑΠΟΙΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ;**

Όσον αφορά στο αν μπορούν να αντιμετωπίσουν κάποιο ατύχημα στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου απάντησαν τα παρακάτω.(ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.12)

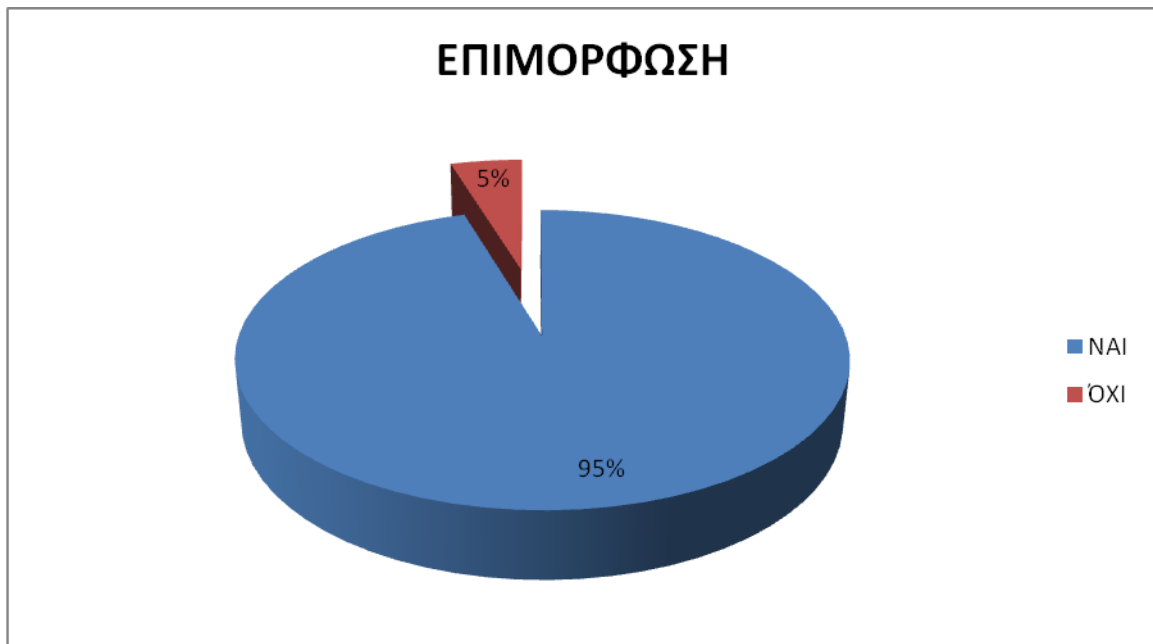

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.12 Αντιμετώπιση ατυχημάτων

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν το 53% των εκπαιδευτικών πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν κάποιο ατύχημα στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου ενώ το 47% δήλωσε ότι δεν θα μπορούσε.

Ερώτηση 24^η: **ΘΑ ΗΤΑΝ ΧΡΗΣΙΜΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ, ΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΑΕ;**

Συνεχίζοντας όσον αφορά αν θα ήταν χρήσιμο, για την καλύτερη άσκηση των καθηκόντων τους, να παρακολουθούσαν προγράμματα επιμόρφωσης πάνω σε θέματα ΥΑΕ βρέθηκαν τα παρακάτω αποτελέσματα.(ΕΙΚΟΝΑ 2.3. 13)

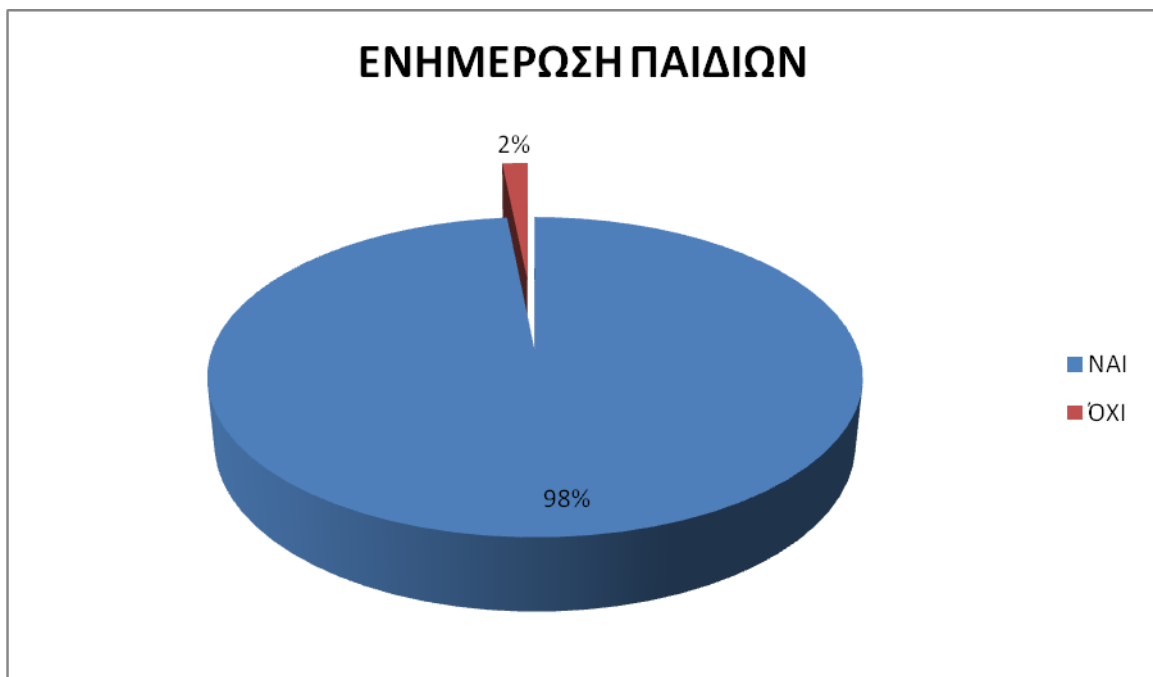

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.13 Προγράμματα επιμόρφωσης

Με ποσοστό 95% οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι θα ήθελαν να παρακολουθήσουν προγράμματα επιμόρφωσης πάνω σε θέματα ΥΑΕ ενώ υπάρχει και ένα 5% που δεν θα ήθελε να παρακολουθήσει.

Ερώτηση 25^η: **ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΗΤΑΝ ΧΡΗΣΙΜΟ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΑΕ ΠΡΙΝ ΒΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ;**

Στην τελευταία ερώτηση, στην κατηγορία αυτή, αν πιστεύουν ότι θα ήταν χρήσιμο και τα παιδιά να ενημερώνονται πάνω σε θέματα ΥΑΕ πριν βγουν στην αγορά εργασίας, βρέθηκαν τα παρακάτω αποτελέσματα. (ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.14)

ΕΙΚΟΝΑ 2.3.14 Ενημέρωση των παιδιών πάνω σε θέματα ΥΑΕ

Τα παιδιά που τελειώνουν τα Επαγγελματικά Λύκεια πρέπει να ενημερώνονται πάνω σε θέματα ΥΑΕ και αυτό αποδεικνύεται στο παραπάνω γράφημα που με ποσοστό 98% οι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά ενώ υπάρχει και ένα 2% που είχε αντίθετη γνώμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : Συμπεράσματα

Όπως αναφέρθηκε και στη μεθοδολογία , κύριος σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διεξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά αν οι εκπαιδευτικοί των Επαγγελματικών λυκείων του Νομού Ευβοίας είναι ενημερωμένοι σε θέματα ΥΑΕ, αν χρειάζονται επιμόρφωση μέσω προγραμμάτων πάνω σε θέματα ΥΑΕ και αν μπορούν να ενημερώσουν τους μαθητές πάνω σε θέματα ΥΑΕ.

Αρχικά η παρούσα μελέτη έχει κάποιους περιορισμούς, που σχετίζονται με το σχεδιασμό της. Λόγω της έλλειψης πόρων και χρόνου, αυτή περιορίστηκε σε ένα μόνο νομό και επομένως τα ευρήματά της είναι γενικεύσιμα μόνο στο συγκεκριμένο νομό. Παρόλα αυτά θεωρούμε ότι είναι ενδεικτικά της γενικότερης κατάστασης στα Επαγγελματικά λύκεια και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ενδείξεις για τη συγκριτική αξιολόγηση παρόμοιων πληθυσμών εκπαιδευτικών.

Στο σύνολο των εκπαιδευτικών του δείγματος παρατηρήθηκε πλειοψηφία αντρών και έγγαμων εκπαιδευτικών. Στο υψηλότερο ποσοστό τους είναι ηλικίας 40 - 50 ετών. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί, ως φοιτητές, δεν είχαν ενημερωθεί πάνω σε θέματα ΥΑΕ. Συνεχίζουμε με το επίπεδο σπουδών των εκπαιδευτικών που το μεγαλύτερο ποσοστό να βρίσκεται στην Πανεπιστημιακή ή Τεχνολογική εκπαίδευση ενώ ένα καλό ποσοστό έχει προχωρήσει και σε επίπεδο Μεταπτυχιακού τίτλου. Ειδικότητα είχε, όπως ήταν φυσιολογικό, το 77% των εκπαιδευτικών.

Σε ότι αφορά την εμπειρία τους πάνω σε θέματα ΥΑΕ διαπιστώθηκε πως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν την έννοια της Υγείας και Ασφάλειας της εργασίας με αρκετά ωστόσο ελλείμματα γνώσεων για τη βασική νομοθεσία που σχετίζεται με θέματα εργασιακής ασφάλειας. Σχετικά με τις γνώσεις τους πάνω στις αρμοδιότητες των φορέων που σχετίζονται με τα θέματα της εργασιακής υγείας και ασφάλειας παρατηρήθηκε πως αρκετοί εκπαιδευτικοί ήταν ενημερωμένοι - με αρκετά ωστόσο ελλείμματα γνώσεων σε όλους τους φορείς.

Επιπλέον παρατηρήσαμε ότι αρκετοί είναι οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι είχαν δουλέψει στον Ιδιωτικό τομέα, στον οποίο τηρούνταν η νομοθεσία για την Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία, χωρίς ευτυχώς να έχουν υπάρξει θύματα κάποιου εργατικού ατυχήματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης Γ2/6098/13-11-2001, κυρίως ο εργαστηριακός χώρος, πρέπει να έχει όλες τις προδιαγραφές που εξασφαλίζουν την ασφάλεια και την υγεία των μαθητών και του διδακτικού προσωπικού. Αυτές αφορούν τα απαραίτητα μέτρα και

μέσα προστασίας για την υλοποίηση των εργαστηριακών ασκήσεων, τα συστήματα πυρόσβεσης και την πρόνοια για την παροχή πρώτων βοηθειών σε περίπτωση ατυχήματος.

Παρ' όλα αυτά από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου προκύπτει ότι οι κτιριακές εγκαταστάσεις βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση αλλά χρειάζονται περισσότερο συντήρηση. Επιπρόσθετα, τις περισσότερες φορές, ο εξοπλισμός πρώτων βοηθειών υπάρχει μόνο στο γραφείο του διευθυντή του σχολείου/ΕΚ ενώ θα έπρεπε να υπήρχε και στους χώρους των εργαστηρίων. Ευτυχώς ο πυροσβεστικός εξοπλισμός ή σύστημα πυρανίχνευσης υπάρχει σχεδόν σε όλα τα σχολεία/εργαστήρια σύμφωνα με τις απαντήσεις που δώσανε.

Παρότι η σήμανση στο χώρο του σχολείου ή στα εργαστήρια σε περίπτωση ανάγκης δεν είναι τόσο ικανοποιητική, σε περίπτωση σεισμού υπάρχει σχεδόν σ' όλες τις αίθουσες/εργαστήρια σήμανση διαφυγής.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, είναι προτέρημα των εκπαιδευτικών αρχών, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή άλλων φορέων οποιαδήποτε στρατηγική κατάρτιση μελλοντικών εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα υγείας και ασφάλειας. Συγκεκριμένα θα μπορούσαν να εστιάσουν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων στην διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή διδασκαλία δηλαδή θέματα ΥΑΕ στο εργασιακό περιβάλλον του σχολείου.

Και αυτό παρατηρείται και από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου ότι σχεδόν οι μισοί εκπαιδευτικοί δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν ένα ατύχημα στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου και είναι, λόγω της φύσης της εργασίας τους, θετικοί να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά προγράμματα πάνω σε θέματα ΥΑΕ ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν.

Στα Επαγγελματικά λύκεια, υπάρχει και η «Τάξη Μαθητείας» στην οποία οι μαθητές εκπαιδεύονται στο χώρο εργασίας. Οπότε θα πρέπει να έχουν γνώσεις πάνω σε θέματα ΥΑΕ και οι εκπαιδευτικοί, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, θα ήθελαν αυτές τις γνώσεις να τις μεταφέρουν και στους μαθητές του Επαγγελματικού λυκείου οι οποίοι θα ενταχθούν στην αγορά εργασίας άμεσα.

Ολοκληρώνοντας οι εκπαιδευτικοί των Επαγγελματικών λυκείων του Νομού Ευβοίας έχουν ελλείψεις πάνω σε θέματα ΥΑΕ αλλά είναι πρόθυμοι να ενημερωθούν μέσω προγραμμάτων – σεμιναρίων ώστε να είναι σε θέση να μεταφέρουν αυτές τις γνώσεις και στους μαθητές των Επαγγελματικών λυκείων πριν βγουν στην αγορά εργασίας.

1. Ανάγκη για περισσότερη έρευνα

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην εξοικείωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία (ΥΑΕ) είναι πολύ σημαντικός. Γι' αυτό πρέπει να δοθεί στους μαθητές μια σφαιρικότερη εικόνα της ασφάλειας και των θεμάτων σχετικά με αυτή. Ειδικότερα, στο χώρο της Επαγγελματικής εκπαίδευσης που υπάρχουν τα εργαστήρια ειδικότητων εξοπλισμένα με βαρύ μηχανολογικό εξοπλισμό ή τα εργαστήρια που χρησιμοποιούνται φαρμακευτικές και χημικές ουσίες.

Προτείνεται να γίνει μία έρευνα με τους μαθητές στην οποία πρώτα θα γινόταν καταγραφή των γνώσεων τους σχετικά με τα θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία, μέσω της προσωπικής τους εμπειρίας και της στάσης τους απέναντι σε αυτά. Στη συνέχεια αφού γίνει η καταγραφή του βαθμού εξοικείωσης των μαθητών με θέματα ασφάλειας θα γίνει η καθοδήγησή τους στο να εντοπίζουν οι ίδιοι κινδύνους στο χώρο εργασίας τους.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής θα έχουμε μια σφαιρική εικόνα για το ποιες είναι οι ανάγκες, σχετικά με τα θέματα ΥΑΕ, στην εκπαίδευση και ως προς τους εκπαιδευτικούς και ως προς τους μαθητές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αναγκαστικός Νόμος 1204. (1938). *Περί απαγορεύσεως της χρήσεως των μολυβδούχων χρωμάτων* (ΦΕΚ 177/Α/29-4-38)

Αρώνη Δ. (2012). *Σύστημα διαχείρισης υγείας και ασφάλειας στην εργασία σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ 1801: Μελέτη περίπτωσης στο εργοστάσιο μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης του ενιαίου συνδέσμου δήμων και κοινοτήτων νομού Αττικής*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ασφάλεια και Υγεία στον χώρο εργασίας. (χ.χ) Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.moec.gov.cy/dde/odigies_scholikis_chronias_2014_15/16.pdf (Πρόσβαση 26/9/2016)

Ασφάλεια και Υγεία στον χώρο εργασίας. (χ.χ) Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.moec.gov.cy/dde/odigies_scholikis_chronias_2014_15/16.2.pdf (Πρόσβαση 26/9/2016)

Ασφάλεια και Υγεία στον χώρο εργασίας. (χ.χ). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.moec.gov.cy/dde/odigies_scholikis_chronias_2015_16/17.pdf (Πρόσβαση 22/9/2016)

Βασικές διαπιστώσεις και συστάσεις για την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε θέματα ασφάλειας των ασθενών σε ολόκληρη την Ευρώπη. (χ.χ) Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/patient_safety/docs/guidelines_psqcgw_education_training_el.pdf . (Πρόσβαση 23/11/2016)

Βικιπαίδεια. (χ.χ). *Υγεία*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://el.wikipedia.org/wiki/Υγεία> (Πρόσβαση στις 20/5/2017)

Γουβαλάρη Ζ. (2013). *Οργανωσιακή κουλτούρα και διοίκηση ανθρώπινων πόρων στον τομέα της υγείας*. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Πειραιώς και ΤΕΙ Πειραιά

Γκινάλα Γρ. & Μοίρου Αγγ. (2005). «Εισαγωγή θεμάτων ασφάλειας και υγείας στην εκπαίδευση: μια πρώτη προσέγγιση». *ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ*, Τεύχος 22, σελ. 8-13

Γκιοκά Στ. (2008). *Υγεία και Ασφάλεια στους χώρους εργασίας, Προβλήματα*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Διοίκησης Κοινωνικών – Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων, ΤΕΙ Μεσολογγίου

Δαΐκου Α.(2004). *Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την Υγιεινή και Ασφάλεια & το Περιβάλλον. Εναρμόνιση με την ελληνική νομοθεσία*. Αθήνα: ΕΛΙΝΥΑΕ

Δημητροπούλου Ελ. & Μπαμπάτσικου Φ. (2007) «Νομοθετικό πλαίσιο υγείας και ασφάλειας στην εργασία». *Το βήμα του Ασκληπιού*, Τόμος 6 (4)

Δημουλάς Κ., Κόλλιας Γ., Μπαγκάβος Χ. & Τζανετάκη Θ. (2015). *Εργασία και προβλήματα υγείας στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ηλεκτρονική σελιδοποίηση – Παραγωγή: Καμπύλη ADV

Διεθνής ένωση κοινωνικής ασφάλισης. (χ.χ). *Βραβεία: Εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα πρόληψης*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1957). *Απόφαση ΕΕ28 της 31-8-1957 περί των καθηκόντων και του εσωτερικού κανονισμού του Μονίμου Οργάνου για την Ασφάλεια στα Ανθρακωρυχεία*.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1959). *Οδηγίες περί καθορισμού των βασικών κανόνων προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες*.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1967). *Οδηγία 67/548/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινομήσεων, συσκευασίας και επισήμανσεως των επικίνδυνων ουσιών*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1974). *Απόφαση Αριθμ. Ν 185/18 της 9-7-1974 περί επεκτάσεως της αρμοδιότητος του Μονίμου Οργάνου για την Ασφάλεια και την Προστασία της Υγείας στα Ανθρακωρυχεία στο σύνολο των εξορυκτικών βιομηχανιών*.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1974). *Οδηγία 92/91/ΕΟΚ περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας, της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις εξορυκτικές δια γεωτρήσεων βιομηχανίες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1974). *Απόφαση του Συμβουλίου 74/325/ΕΟΚ περί συστάσεως Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Ασφάλεια, την Υγιεινή και την Προστασία της Υγείας στον Τόπο Εργασίας*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1975). *Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1365/75 του Συμβουλίου περί της δημιουργίας Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για την βελτίωση των συνθηκών διαβιώσεως και εργασίας.*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1976). *Οδηγία 76/769/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των Κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1977). *Οδηγία του Συμβουλίου 77/576/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών και διοικητικών διατάξεων των Κρατών Μελών «περί της σηματοδοτήσεως ασφαλείας στον τόπο εργασίας»*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (1978). *Οδηγία 78/610/ΕΟΚ περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν στην υγειονομική προστασία των εργαζομένων που εκτίθενται στο μονομερές βινυλοχλωρίδιο*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1978). *Ψήφισμα του Συμβουλίου Α165/1 περί προγράμματος δράσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στον τόπο εργασίας*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1980). *Οδηγία του Συμβουλίου 80/1107/ΕΟΚ περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεως τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1982). *Οδηγία του Συμβουλίου 82/501/ΕΟΚ περί του κινδύνου ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως τον οποίον περικλείουν ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1983). *Οδηγία του Συμβουλίου 83/477/ΕΟΚ για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που οφείλονται στην έκθεσή τους στον αμίαντο κατά τη διάρκεια της εργασίας (δεύτερη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 8 της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ)*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1984). *Ψήφισμα του Συμβουλίου Αριθμ. 84/C67/02 σχετικά με ένα δεύτερο πρόγραμμα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στον τόπο εργασίας*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1986). *Οδηγία του Συμβουλίου 86/188/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους στο θόρυβο κατά την εργασία.*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Οδηγία 88/364/ΕΟΚ για την προστασία των εργαζομένων με την απαγόρευση ορισμένων ειδικών παραγόντων ή/και ορισμένων δραστηριοτήτων*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Ψήφισμα 88/C28/01 του Συμβουλίου σχετικά με την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία στο χώρο εργασίας*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1988). *Οδηγία 88/642/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεώς τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1989). *Οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1991). *Απόφαση 91/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με πρόγραμμα δράσεων στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους ασφάλειας, υγιεινής και υγείας στον χώρο εργασίας(1992)*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1991). *Οδηγία της Επιτροπής της 29 Μαΐου 1991 περί καθορισμού ενδεικτικών οριακών τιμών μέσω της εφαρμογής της οδηγίας 80/1107/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνεπεία εκθέσεώς τους, κατά τη διάρκεια της εργασίας, σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα.*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Οδηγία 92/104/ΕΟΚ περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις υπαίθριες ή υπόγειες εξορυκτικές βιομηχανίες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Οδηγία 92/91/ΕΟΚ περί των ελαχίστων προδιαγραφών για τη βελτίωση της προστασίας, της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στις εξορυκτικές δια γεωτρήσεων βιομηχανίες (ενδέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1994). *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2062/94 του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). *Γνωμοδότηση με αριθ. 96/C39/05 σχετικά με το πρόγραμμα της Κοινότητας όσον αφορά την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία κατά την εργασία (1996-2000)*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). *Απόφαση 95/319/ΕΚ σχετικά με τη συγκρότηση επιτροπής ανώτερων επιθεωρητών εργασίας*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). *Απόφαση 95/320/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με τη συγκρότηση επιστημονικής επιτροπής για τα όρια έκθεσης κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικές ουσίες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1998). *Οδηγία 98/24/EK του Συμβουλίου για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2000). *Οδηγία 2000/39/EK της Επιτροπής για θέσπιση πρώτου καταλόγου ενδεικτικών οριακών τιμών επαγγελματικής έκθεσης κατ' εφαρμογή της οδηγίας 98/24/EK του Συμβουλίου για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.(2000). *Οδηγία 2000/54/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω έκθεσης τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2001). *Συνθήκη της Νίκαιας που τροποποιεί τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί Ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ορισμένες συναφείς πράξεις*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2001). *Οδηγία 2001/45/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους*

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2002). *Οδηγία 2002/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελαχίστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (κραδασμοί)*

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2003). *Οδηγία 2003/18/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 83/477/ΕΟΚ του*

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2003). *Οδηγία 2003/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελαχίστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος)*

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2003). *Οδηγία 2003/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας για την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος)*

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2004). *Οδηγία 2004/40/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά στην έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία)*

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2010). *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση*

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Η κατάρτιση στους τομείς της ασφάλειας και της υγείας στο χώρο εργασίας*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1993). *Γενικό πλαίσιο για δράση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον τομέα της Ασφάλειας, Υγιεινής και Προστασίας της Υγείας κατά την Εργασία (1994-2000)*

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1994). *Ασφάλεια και υγεία κατά την εργασία Οδηγός για τις ΜΜΕ*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1995). *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με το πρόγραμμα της Κοινότητας όσον αφορά την ασφάλεια, την υγιεινή και την υγεία κατά την εργασία (1996-2000)*

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2004). *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των περιφερειών σχετικά με την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων των οδηγιών για την υγεία και την ασφάλεια κατά την εργασία 89/391 (οδηγία πλαίσιο), 89/654 (χώροι εργασίας), 89/655 (εξοπλισμός εργασίας), 89/656 (εξοπλισμός ατομικής προστασίας), 90/269 (χειρωνακτική διακίνηση φορτίων) και 90/270 (εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης)*

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων. (2007). *Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία κοινοτική στρατηγική 2007-2012 για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία.*

Ευρωπαϊκή Ένωση. (1997). *Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί Ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Ορισμένες συναφείς Πράξεις*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (1999). *Υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας στην Ευρώπη. Ποιο θα είναι το επόμενο βήμα;* Λουξεμβούργο: Εκδόσεις Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή . (2017, 10 Ιανουαρίου). *Ασφαλέστερη και υγιέστερη εργασία για όλους-Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας και της πολιτικής της ΕΕ για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία*

Ευρωπαϊκός οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. (2000). *Η κατάσταση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση-Πιλοτική μελέτη.* Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ευρωπαϊκός οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. (2016). *Περίληψη-Ετήσια Έκθεση 2015.* Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1975) *Νόμος υπ' αριθ. 61 της 7-7-1975. Περί προστασίας των εργαζομένων εκ των κινδύνων των προερχομένων εκ της χρήσεως βενζολίου ή προϊόντων περιεχόντων βενζόλιον (ΦΕΚ 132/Α/7-7-1975)*

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1976). Προεδρικό Διάταγμα 212 της 6-4-1976. Περί μέτρων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων εις μεταφορικές ταινίας και προωθητάς εν γένει (ΦΕΚ 78/Α/6-4-76)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1978). Προεδρικό Διάταγμα 151 της 25-2-1975. Περί μέτρων υγιεινής και ασφάλειας των απασχολούμενων εις θερμοπλαστικούς και παρομοίους τούτων πιεστήρας. (ΦΕΚ 31/Α/25-2-78)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1983). Νόμος υπ' αριθ. 1396 της 15-9-1983. Υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομικές και λοιπά ιδιωτικά τεχνικά έργα (ΦΕΚ 126/Α/15-9-83)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1984). Προεδρικό Διάταγμα 190 της 15-5-1984. Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων σε ναυπηγικές εργασίες (ΦΕΚ 64/Α/15-5-84)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1985). Νόμος υπ' αριθ. 1566 της 30-9-1985. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1985). Νόμος υπ' αριθ. 1568 της 18-10-1985. Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων (ΦΕΚ 177/Α/18-10-1985)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1986). Προεδρικό Διάταγμα 289 της 22-8-1986. Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων σε χώρους εργασίας που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΦΕΚ 129/Α/22-8-86)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1988). Προεδρικό Διάταγμα 294 της 21-6-1988. Ελάχιστος χρόνος απασχόλησης τεχνικού ασφαλείας και γιατρού εργασίας, επίπεδο γνώσεων και ειδικότητα τεχνικού ασφαλείας για τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του άρθρου 1 παραγράφου 1 του ν. 1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων» (ΦΕΚ 138/Α/21-6-1988)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1988). *Υπουργική απόφαση 88555/3293/88. Υγιεινή και ασφάλεια του προσωπικού του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α.* (ΦΕΚ 721/Β/4-10-88)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1988). *Υπουργικές αποφάσεις και εγκρίσεις της 7-11-1988. Καθορισμός λεπτομερειών λειτουργίας των Σ.Ε.Κ., των σχολικών εργαστηρίων και των ειδικότερων καθηκόντων των διευθυντών Σ.Ε.Κ., των υπεύθυνων των σχολικών εργαστηρίων κατεύθυνσης και των αρμοδιοτήτων του συλλόγου διδασκόντων Σ.Ε.Κ.* (ΦΕΚ808/Β/1-11-1988)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1992). *Νόμος υπ' αριθ. 2009 της 14-2-1992. Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις.*(ΦΕΚ 18/Α/14-2-1992)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). *Προεδρικό Διάταγμα 395-396 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους σε συμμόρφωση με την οδηγία 89/655/ΕΟΚ* (ΦΕΚ 220/Α/ 19-12-1994)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1994). *Προεδρικά Διατάγματα 397-399 της 19-12-1994. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την χειρωνακτική διακίνηση φορτίων που συνεπάγεται κίνδυνο ιδίως για τη ράχη και την οσφυϊκή χώρα των εργαζομένων σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 90/269/ΕΟΚ .* (ΦΕΚ 221/Α/19-12-1994)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (1996). *Προεδρικό Διάταγμα Υπ' αριθ. 16 της 18-01-1996. Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας σε συμμορφωση με την οδηγία 89/654/ΕΟΚ.* (ΦΕΚ 10/Α/18-01-1996)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1996). *Προεδρικό Διάταγμα 17 της 18-1-1996. Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ* (ΦΕΚ 11/Α/18-1-1996)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (1998). *Νόμος υπ' αριθ. 2640 της 3-9-1998. Δευτεροβάθμια τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 206/Α/3-9-1998)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2001). *Απόφαση αριθ. Γ2/6098 της 30-11-2001. Τροποποίηση απόφασης Γ2/4321/26-10-1988 περί καθηκόντων λεπτομερειών λειτουργίας των Σ.Ε.Κ. των Σ.Ε. και των ειδικότερων καθηκόντων των διευθυντών Σ.Ε.Κ., υποδιευθυντών, των υπευθύνων τομέων εργαστηρίων και εργαστηρίων κατεύθυνσης των υπεύθυνων των σχολικών εργαστηρίων κατεύθυνσης και των αρμοδιοτήτων του συλλόγου διδασκόντων Σ.Ε.Κ.* (ΦΕΚ 1588/Β/30-11-2001)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2006). *Νόμος υπ' αριθ. 3475 της 13-7-2006. Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις* (ΦΕΚ 146/Α/13-7-2006)

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2013). *Νόμος υπ' αριθ. 4186 της 17-9-2013. Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις* (ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013)

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). «Δειγματοληψία». *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία*; Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://static.eudoxus.gr/books/65/chapter-11765.pdf> (Πρόσβαση 23/5/2017)

Ζερβός Γ. & Ζουριδάκη Β. (2013). *Η επαγγελματική ασφάλεια σε χώρους σχολικών εργαστηρίων και η εναισθητοποίηση μαθητών τεχνικών ειδικοτήτων σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία. ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ, Τεύχος 54, σελ. 37-42*

Η έννοια της Υγείας. (χ.χ). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.doyk.gr/vivliothiki/pdf/ygeia/ygeia_politiki/ennoia_ygeias.pdf (Πρόσβαση 1/6/2017)

Θωμαδάκη Φ. (2015). «Υγεία και ασφάλεια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Μέρος Α΄)». *ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ, Τεύχος 62, σελ. 36-38*

Θωμαδάκη Φ. (2015). «Υγεία και ασφάλεια στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Μέρος Β΄)». *ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ, Τεύχος 63, σελ. 33-34*

Κανδηλιώτη Β. (2009). *Υγιεινή και Ασφάλεια εργασίας στα συστήματα υγείας*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας

Καρατζογιάννης Στ. & Πανταζή Στ. (2014). *Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Αδυναμίες, δυνατότητες και προοπτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Κατσώνη. Λ. (2009) «Security ή «Ασφάλεια»: Η ιστορία μιας λέξης στους αιώνες», Security manager. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://www.securitymanager.gr/security-i-asfalia-historia-mias-lexis-stous-eones/> (Πρόσβαση 20/5/2017)

Μαραγκουδάκη Ν. (2014). *Η υγεία και ασφάλεια της εργασίας στους χώρους εργασίας της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης*. Διπλωματική εργασία. Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μαυρομμάτης Ι. (2005). *Η υγιεινή και η ασφάλεια στον εργασιακό χώρο*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Λογιστικής, Τ.Ε.Ι Ηπείρου

Μέκος Κ. (2007). «Υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων στην Ελλάδα, το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο και η εθνική εφαρμογή του». *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 2, 165-177. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.epeksa.gr/assets/variousFiles/file_5.Mekos.pdf (Πρόσβαση 27/10/2017)

Μητρόγλου Κ. (2003). *Υγιεινή και Ασφάλεια στο εργασιακό περιβάλλον*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Συνεταιριστικών οργανώσεων και εκμεταλλεύσεων, Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου

Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Α: από την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έως την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη». *Academia*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: https://www.academia.edu/3595443/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Α (Πρόσβαση 29/1/2017)

Μπάτρα Π. & Χατζοπούλου Α. (χ.χ) «Η μετεξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων από την ιδέα της ενιαίας αγοράς στην ιδέα του

ενιαίου κοινωνικού χώρου. Μέρος Β: από την έκδοση του Κοινωνικού Χάρτη έως σήμερα».

Academia. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:

https://www.academia.edu/3595486/Η_μετεξέλιξη_της_πολιτικής_της_Ευρωπαϊκής_Ένωσης_στον_τομέα_της_Υγείας_και_Ασφάλειας_των_Εργαζομένων_από_την_ιδέα_της_ενιαίας_αγοράς_στην_ιδέα_του_ενιαίου_κοινωνικού_χώρου._Μέρος_Β (Πρόσβαση 3/2/2017)

Ναγόπουλος Ν. & Γκικόσος Γ. (2014). *Μέθοδοι εμπειρικής κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός

Νόμος ΓπΛΔ' (1911). *Περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και περί ωρών εργασίας (ΦΕΚ 318/Α/21-11-1911)*

Παγωνόπουλος Χρ. (2014). *Ασφάλεια στους χώρους εργασίας – Εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Τ.Ε., ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πανταζή Ζ. (2011). *Υγιεινή και Ασφάλεια εργασίας σε μονάδες παροχής υγείας*. Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Παπαδόπουλος Ι. (2005). *Περισσότερη ασφάλεια στα σχολεία: Ένα εργαλείο Πρόληψης ατυχημάτων*. (2^η έκδοση) Αθήνα: Όμιλος Α.Ε. Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ

Παπαδόπουλος Ι. (2015). *Περισσότερη ασφάλεια στα σχολεία: Ένα εργαλείο Πρόληψης ατυχημάτων*. (3^η έκδοση) Αθήνα: Όμιλος Α.Ε. Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ

Παπάζογλου Χ. (2006). «Ιατρική της εργασίας: επίκαιρη και αναγκαία όσο ποτέ». *Υγιεινή και Ασφάλεια της εργασίας*, 26:24-27

Παπασταματίου Ν. (2006). *Νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας εργαστηρίων Γενικών Λυκείων, Γυμνασίων, ΕΠΑΛ-ΤΕΕ, ΣΕΚ*. Αθήνα: ΕΚΦΕ Ομόνοιας.

Πράπα Π. & Φακή Μ. (χ.χ). «Θεωρητική προσέγγιση της έννοιας «υγεία» *Κοινωνιολογία της Υγείας*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.iatrikionline.gr/Respiratory_51/11.pdf (Πρόσβαση 20/10/2016)

Πούλιου Θ. (2010). *Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων στους χώρους εργασίας*. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής, ΑΤΕΙ Κρήτης

- Ραυτοπούλου, Ε. (2011). «Η υγιεινή και ασφάλεια, μετρήσιμος στόχος βελτίωσης της απόδοσης και μέτρο επιτυχίας στο νοσοκομείο». *Το βήμα του Ασκληπιού*, Τόμος 10 (1).
- Σπυρόπουλος Γ. (2000). *Υγεία, Ασφάλεια και Συνθήκες Εργασίας στην Ελλάδα: Εξελίξεις και Προοπτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα Αντ.
- Σπυρόπουλος Γ. (2002). «Ευρωπαϊκή Ένωση: Η νέα κοινοτική στρατηγική στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία (2002-2006)». *ΕΛ.ΙΝ.ΥΑΕ*, Τεύχος 11, σελ. 6 και 11-12
- Συμβούλιο και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (1992). *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (1975). *Κανονισμός 1365/75 του Συμβουλίου περί της δημιουργίας Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασία*
- Σύρου Ν. (2014). *Ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση προγράμματος τροποποίησης παραγόντων κινδύνου για την υγεία και ασφάλεια στα σχολεία*. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Νοσηλευτικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Τσανή Μπαζάκα Ελ. (1992) «Κοινοτική πολιτική για την υγιεινή και ασφάλεια στο εργασιακό περιβάλλον». *Τεχνικά χρονικά*, 47-52. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://library.tee.gr/digital/techr/1992/techr_1992_4_47.pdf (Πρόσβαση 29/1/2017)
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2001). *Απόφαση Γ2/6098 της 13-11-2001. Τροποποίηση απόφασης Γ2/4321/26-10-1988 περί καθορισμού λεπτομερειών λειτουργίας των Σ.Ε.Κ των Σ.Ε. και των ειδικότερων καθηκόντων των διευθυντών Σ.Ε.Κ., υποδιευθυντών, των υπεύθυνων τομέων εργαστηρίων και εργαστηρίων κατεύθυνσης των υπεύθυνων των σχολικών εργαστηρίων και των αρμοδιοτήτων του συλλόγου διδασκόντων Σ.Ε.Κ.*
- Υπουργείο εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων. (2002). *Καλές πρακτικές για ασφαλή εργασία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις*.
- Υπουργική απόφαση 88555/3293.(1988). *Υγιεινή και ασφάλεια του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α* (ΦΕΚ 721/Β/4-10-88)

Χλέτσος Μ. (χ.χ). «Κεφάλαιο δεύτερο: Τι είναι υγεία και υπηρεσίες υγείας». *Κύκλος διαλέξεων «Οικονομία και Κοινωνία»*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.econ.uoi.gr/eeokp/gr/dialekseis_seminaria/seminaria_mathimata/eisagogikes_enies_oikonomika_igias/ili_mathimatos/kefalaio2.pdf (Πρόσβαση: 22/4/2017)

FACTS (2003) Διαχείριση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας στον κλάδο της εκπαίδευσης. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/45> (Πρόσβαση 26/3/2017)

FACTS (2003) Η επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στον κλάδο της εκπαίδευσης. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/46> (Πρόσβαση 26/3/2017)

FACTS (χ.χ) Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/1> (Πρόσβαση 1/12/2016)

FACTS (2012) Στρατηγικές για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της διαχείρισης των κινδύνων. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/publications/factsheets/103> (Πρόσβαση 12/3/2017)

Ξένη

Burton J. (2010) *Who Healthy Workplace Framework and Model: Background and Supporting Literature and Practice*. Retrieved from: http://www.who.int/occupational_health/healthy_workplace_framework.pdf (Πρόσβαση: 23/4/2017)

Commission of the European communities. (1993). *Green Paper European social policy*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

Damiao G. & Obaob G. (2014) «The World Within: Teaching in a safe and Eduring School Environment». *European Scientific Journal*, vol 10, No 19. Retrieved from <http://eujournal.org/index.php/esj/article/view/3799> (Πρόσβαση 26/3/2017)

Dekker R. (2010). «Employment security: a conceptual exploration». Retrieved from: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/02-02-10-paper-ronalddekker-employment-security.pdf> (Πρόσβαση 2/11/2016)

Delcourt J. (1999) *European Journal Vocational training*. Retrieved from: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/161999> (Πρόσβαση 3/2/2017)

European Agency for Safety and Health at Work. (2013). ***Occupational safety and health and education: a whole school approach***. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://osha.europa.eu/en/tools-and-publications/publications/reports/occupational-safety-and-health-and-education-a-whole-school-approach/view> (Πρόσβαση 1/3/2017)

Journal Officiel des Communautés Européennes. (1966). *Recommandation de la commission du 27 Juillet 1966 adressée aux États membres et concernant le contrôle médical des travailleurs exposés à des risques particuliers*. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:31966H0462&from=FR> (Πρόσβαση 22/1/2017)

Journal Officiel de la Communauté Européenne. (1967). *Decision concernant le règlement de l'Organe permanent pour la sécurité dans les mines de houille*. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=OJ:A:1957:028:FULL&from=EL> (Πρόσβαση 2/11/2016)

Kraatz S. (2016). «Υγεία και ασφάλεια στην εργασία». *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο*. Retrieved from: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.5.html (Πρόσβαση 1/12/2016)

Nordqvist C. (2015) «What is Health? What Does Good Health Mean?» *MedicalNewsToday*. Retrieved from: <http://www.medicalnewstoday.com/articles/150999.php> (Πρόσβαση 20/5/2017).

Official Journal of the European Union. (2004). *Directive 2004/37/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the protection of workers from the risks related to exposure to carcinogens or mutagens at Work*

Pinnagoda C. (1995). *Safety, health and welfare on construction sites: A training manual*. Geneva: International Labour Office

Sauter E. (1999, May-August). The risks and opportunities of learning on the job. *European journal Vocational training*, 17, 14-24

Treaty establishing the European Atomic Energy Community (Euratom). (1957). Retrieved from: http://aei.pitt.edu/37146/1/Euratom_Treaty_1957.pdf (Πρόσβαση στις 5/2/2017)

Traité instituant la Communauté Européenne du Charbon et de l' Acier. (1951, 18 April). Retrieved from: http://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/11a21305-941e-49d7-a171-ed5be548cd58/publishable_fr.pdf (Πρόσβαση στις 11/1/2017)

Wikipedia (n.d) Safety. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <https://en.wikipedia.org/wiki/Safety> (Πρόσβαση στις 20/5/2017)

Wikisource. (n.d) Trattato che istituisce la Comunit`a economica europa Retrieved from: https://it.wikisource.org/wiki/Trattato_che_istituisce_la_Comunit%C3%A0_economica_europea_-_Trattato,_Roma,_25_marzo_1957/Trattato. (Πρόσβαση 22/1/2017)

Ιστοσελίδες

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/LAW169/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%20%28436%29%20-%20%CE%9A%CE%AC%CF%80%CF%80%CE%BF%CF%85%20%CE%99%CF%86%CE%B9%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1.pdf>

<http://www.homeopathy.gr/homeopathy/definition-health-medicine.html>

<http://www.enap.gr/attachments/article/7097/riksikelefthon%202006a.pdf>

www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/13/2/446.pdf

<http://www.statistics.gr/>

<http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/436.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η Εξοικείωση όλων μας με τα θέματα Υγείας και Ασφάλειας είναι βασική παράμετρος της εργασίας μας. Για να καταφέρει, όμως, να γίνει κτήμα μας είναι αναγκαίο να αρχίσει να μας απασχολεί ήδη από τα μαθητικά χρόνια και να γίνει βασικό μέρος της εκπαίδευσής μας.

Ενωμένοι και ευαισθητοποιημένοι μαθητές θα γίνουν αργότερα υπεύθυνοι επαγγελματίες και εργοδότες συμβάλλοντας ουσιαστικά στην πρόληψη εργατικών ατυχημάτων και ασθενειών δημιουργώντας τις συνθήκες για ασφαλέστερη εργασία.

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί ερευνητικό κομμάτι της διπλωματικής μου εργασίας με τίτλο «Υγεία και Ασφάλεια στην Επαγγελματική εκπαίδευση», στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές πολιτικές στην εκπαίδευση, κατάρτιση και έρευνα» του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς των ΕΠΑΛ του Νομού Ευβοίας με σκοπό να διερευνήσει το επίπεδο εξοικείωσής τους σε θέματα υγείας και ασφάλειας, βασιζόμενο στην εμπειρία που έχουν ή απόκτησαν κατά την απασχόλησή τους στα σχολεία/εργαστήρια των σχολείων τους καθώς και τις προτάσεις τους για την εξάλειψη των κινδύνων. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εμπιστευτικό, και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας.

A. Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο: Άντρας Γυναίκα

2. Ηλικία: 30-40 40-50 50-60 60 και άνω

3. Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος/η Έγγαμος/η

4. Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σας; (Μπορείτε να επιλέξετε μόνο μία απάντηση)

Διδακτορικό

Μεταπτυχιακό

ΑΕΙ/ΑΤΕΙ

Τεχνικό Λύκειο/Τ.Ε.Ε./ΕΠΑ.Λ

5. Ειδικότητα: Γενικής Τεχνολογικής

6. Χρόνια απασχόλησης στην εκπαίδευση:

0-10 10-20 20-30 30 και άνω

B. Εμπειρία στα θέματα ΥΑΕ

7. Τι σημαίνει η φράση «Ασφάλεια και Υγεία στην εργασία» (Μπορείτε να απαντήσετε πολλές απαντήσεις)

Τεχνική πρόληψη (συντήρηση μηχανών, σήμανση, πυρανίχνευση και πυρόσβεση κ. λ. π.

Ιατρική πρόληψη (βελτίωση των συνθηκών εργασίας, ειδικότερη μέριμνα σε νέους, ηλικιωμένους, έγκυες, εργαζόμενους που επιστρέφουν από ασθένεια ή ατύχημα)

Συλλογική πρόληψη (μέτρα προστασίας στους χώρους εργασίας)

Ατομική πρόληψη (Μέσα Ατομικής Προστασίας)

Εκπαίδευση εργαζομένων (Σεμινάρια, τοπικές ενημερώσεις κ. λ. π.)

Όλα τα παραπάνω

8. Παρακαλώ σημειώστε αν γνωρίζετε ή όχι τη βασική νομοθεσία που σχετίζεται με θέματα εργασιακής ασφάλειας και υγείας:

ΝΑΙ ΟΧΙ

9. Παρακαλώ σημειώστε αν γνωρίζετε ή όχι τις αρμοδιότητες των φορέων που σχετίζονται με τα θέματα εργασιακής ασφάλειας και υγείας:

Το θεσμικό όργανο Τεχνικός ασφαλείας: ΝΑΙ ΟΧΙ

Το θεσμικό όργανο Ιατρός εργασίας: ΝΑΙ ΟΧΙ

Τα κέντρα πρόσληψης Επαγγελματικού κινδύνου (ΚΕΠΕΚ) της Επιθεώρησης εργασίας:

ΝΑΙ ΟΧΙ

Κανένα από τα τρία:

ΝΑΙ ΟΧΙ

10. Πριν προσληφθείτε στην εκπαίδευση είχατε δουλέψει στον Ιδιωτικό τομέα στον οποίο τηρούνταν η νομοθεσία για την Υγεία και Ασφάλεια στην εργασία;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11. Κατά την εργασία σας είχατε υπάρξει ποτέ θύμα κάποιου εργατικού ατυχήματος;

Πτώση από σκάλες ή πλατφόρμες εργασίας Εγκαύματα

Τραυματισμό στο μάτι Τραυματισμό από ηλεκτρικό ρεύμα

Τραυματισμό με καυστικές ουσίες Κατάγματα, διαστρέμματα, εξάρθρωμα

Δεν έχω υπάρξει θύμα εργατικού ατυχήματος Άλλο

Γ. Καταγραφή πιθανών κινδύνων – Τρόποι αντιμετώπισης

12. Στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου πρακτικής άσκησης της ειδικότητας βλέπετε να υπάρχουν αιτίες για πρόκληση κάποιου ατυχήματος;

ΝΑΙ ΟΧΙ

13. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις του σχολείου σας (σχολικές αίθουσες, εργαστήρια, γραφεία καθηγητών, αύλειος χώρος) σε τι κατάσταση είναι:

Καθόλου καλές Λίγο καλές Αρκετές καλές Πολύ καλές Πάρα πολύ καλές

1 2 3 4 5

14. Οι συνθήκες περιβάλλοντος (θερμοκρασία, υγρασία, εξαερισμός, ηλιακή ακτινοβολία) στο χώρο του σχολείου σας είναι:

Καθόλου καλές Λίγο καλές Αρκετές καλές Πολύ καλές Πάρα πολύ καλές

1 2 3 4 5

15. Σε τι κατάσταση βρίσκεται ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός (ηλεκτρικοί διακόπτες, πρίζες, φορητές ηλεκτρικές συσκευές κ. λ. π.) που χρειάζεται να χρησιμοποιείται στο σχολείο/εργαστήριο σας;

Καθόλου καλές Λίγο καλές Αρκετές καλές Πολύ καλές Πάρα πολύ καλές

1 2 3 4 5

16. Πιστεύετε ότι το μέγεθος του εργαστηρίου είναι κατάλληλο για τον αριθμό των μαθητών που φοιτούν στην συγκεκριμένη ειδικότητα;

Καθόλου καλό Λίγο καλό Αρκετά καλό Πολύ καλό Πάρα πολύ καλό

1 2 3 4 5

17. Πιστεύετε ότι η συντήρηση του εξοπλισμού του σχολείου/εργαστηρίου είναι ικανοποιητική;

Καθόλου καλή	Λίγο καλή	Αρκετά καλή	Πολύ καλή	Πάρα πολύ καλή
1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

18. Πιστεύετε ότι υπάρχει κατάλληλος εξοπλισμός πρώτων βοηθειών στο σχολείο/εργαστήριο με τα απαραίτητα υλικά;

- Υπάρχει σε όλους τους χώρους του σχολείου
- Υπάρχει μόνο στους χώρους των εργαστηρίων
- Υπάρχει μόνο στο γραφείο του διευθυντή του σχολείου/ΕΚ
- Υπάρχει μόνο στο γραφείο των καθηγητών
- Κανένα από τα παραπάνω

19. Πιστεύετε ότι υπάρχει πυροσβεστικός εξοπλισμός στο σχολείο/εργαστήριο ή σύστημα πυρανίχνευσης;

Καθόλου καλή	Λίγο καλή	Αρκετά καλή	Πολύ καλή	Πάρα πολύ καλή
1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

20. Πιστεύετε ότι η σήμανση στο χώρο του σχολείου ή στα εργαστήρια, σε περίπτωση ανάγκης είναι:

Καθόλου καλή	Λίγο καλή	Αρκετά καλή	Πολύ καλή	Πάρα πολύ καλή
1 ○	2 ○	3 ○	4 ○	5 ○

21. Σε περίπτωση σεισμού υπάρχει σχέδιο και σήμανση διαφυγής σε κάθε αίθουσα/εργαστήριο του σχολείου:

Σε όλες τις αίθουσες και εργαστήρια του σχολικού συγκροτήματος

Μόνο στις αίθουσες

Μόνο στα εργαστήρια

Δεν υπάρχει σήμανση

22. Πως θα χαρακτηρίζατε γενικά τις συνθήκες στο χώρο εργασίας;

Καθόλου καλές Λίγο καλές Αρκετά καλές Πολύ καλές Πάρα πολύ καλές

1 2 3 4 5

23. Πιστεύετε ότι θα είστε σε θέση να αντιμετωπίσετε ένα ατύχημα στο χώρο του σχολείου/εργαστηρίου;

ΝΑΙ ΟΧΙ

24. Πιστεύετε ότι θα ήταν χρήσιμο για την καλύτερη άσκηση των καθηκόντων σας να παρακολουθούσατε κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα σε θέματα ΥΑΕ;

ΝΑΙ ΟΧΙ

25. Πιστεύετε ότι θα ήταν χρήσιμο να γίνεται μια συνεχής ενημέρωση στους μαθητές για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία πριν βγουν στην αγορά εργασίας;

ΝΑΙ ΟΧΙ

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΚΥΡΑΝΑ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

ΠΕ 17.06